

GUX BHAI'M KAI'CHDHAM ÑI'OOK NA BHAAN TU A'GA GUCH XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU MATEO

*Gu bopxi'ñ guch Xoi'kam
(Lk. 3:23-38)*

¹ Gu Dabii gio gu Abraam jir di' p̄ix am gu bopxi'ñ guch Xoi'kam. Ja'pni ja'k moo tu tu'ii':

² Gu Abraam maa'n tu mar kat na Isaak t̄igich. Mi' dhir ba' moo gu Isaak maa'n jup tu mar kat na Jakob jup t̄igich. Mi' dhir ba' moo gu Jakob j̄'kchip tu maamar kat, maadit jir di' gui' na Judaa t̄igich.

³ Mi' dhir ba' gu Judaa gook jup tu maamar kat, maa'n Paaris t̄igich, gu jumai ba' Saara, gu ja naan ba' Tamaar jup t̄igich. Ba' gu Paaris maa'n jup tu mar kat, Isroom jup t̄igich. Mi' dhir ba' gu Isroom maa'n jup tu mar kat, Araam jup t̄igich. ⁴ Mi' dhir ba' gu Araam maa'n jup tu mar kat, Aminadaa jup t̄igich. Mi' dhir ba' gu Aminadaa maa'n jup tu mar kat, Nasoon jup t̄igich. Mi' dhir ba' gu Nasoon maa'n jup tu mar kat, Saloomoon jup t̄igich. ⁵ Ba' gu Saloomoon mi' dhir maa'n jup tu mar kat na Boos jup t̄igich, gu di'ñ'n ba' Raab jup t̄igich. Ba' gu Boos mi' dhir maa'n jup tu mar kat, Obed jup t̄igich, gu di'ñ'n ba' Rut jup t̄igich. Mi' dhir ba' gu Obed maa'n jup tu mar kat, Isayii jup t̄igich.

⁶ Mi' dhir ba' gu Isayii maa'n jup tu mar kat na pui' t̄igich Dabii. Mi' dhir ba' gu Dabii maa'n jup tu mar kat na Saloomoon jup t̄igich, gui' nar di'ñ'n gui' na biip̄i' dir jir binga'n kat gu Uriiyas.

⁷ Ba' gu Salomoon mi' dhir maa'n jup tu mar kat, Roboam jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Roboam maa'n jup tu mar kat, Abiiyas jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Abiiyas maa'n jup tu mar kat, Asaa jup tiggich. ⁸ Mi' dhir ba' gu Asaa maa'n jup tu mar kat, Josapaat jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Josapaat maa'n jup tu mar kat, Joraam jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Joraam maa'n jup tu mar kat, Usiiyas jup tiggich. ⁹ Mi' dhir ba' gu Usiiyas maa'n jup tu mar kat, Jotaam jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Jotaam maa'n jup tu mar kat, Akaas jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Akaas maa'n jup tu mar kat, Esekiiyas jup tiggich. ¹⁰ Mi' dhir ba' gu Esekiiyas maa'n jup tu mar kat na Manasees jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Manasees maa'n jup tu mar kat, Amoon jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Amoon maa'n jup tu mar kat, Josiiyas jup tiggich. ¹¹ Mi' dhir ba' gu Josiiyas ji'kchip tu maamar kat jano' na mit pai' dhuuk ja u'uuk gu Israel kam ja'tkam mu ja'k Babiloonia. Ba' maadit Jekoniiyas tiggich gui' ji' nam jir maamra'n kat.

¹² Ba' mikkat gatuuk nam pai' dhuuk mu ja'k xi oi'ñkat Babiloonia, maa'n jup tu mar kat gu Jekoniiyas na Salatial jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Salatial maa'n jup tu mar kat, Robabeel jup tiggich. ¹³ Mi' dhir ba' gu Robabeel maa'n jup tu mar kat, Abiot jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Abiot maa'n jup tu mar kat, Eliakiim jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Eliakiim maa'n jup tu mar kat, Asoor jup tiggich. ¹⁴ Mi' dhir ba' gu Asoor maa'n jup tu mar kat, Sadook jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Sadook maa'n jup tu mar kat, Akiim jup tiggich. Mi' dhir ba' gu Akiim maa'n jup tu mar kat, Eliob jup tiggich. ¹⁵ Mi' dhir ba' gu Eliob maa'n jup tu mar kat, Eliasaar

jup tīgich. Mi' dhir ba' gu Eliasaar maa'n jup tu mar kat, Mataan jup tīgich. Mi' dhir ba' gu Mataan maa'n jup tu mar kat, Jakob jup tīgich. ¹⁶ Mi' dhir ba' gu Jakob maa'n jup tu mar kat na Josee jup tīgich, gui' nar binga'n kat gu Mariiya gui' nar di'hi'n guch Xoi'kam gui' na Jesusus tii', gui' na saak Dios pu'ni bha jootsa' jix dhaam dir.

¹⁷ Ba' jano' dir nat pai' dhuuk maaxir gu Abraam, mambhix daman maakob ai mit gu ja'tkam nat ba'p ba maaxir gu Dabii. Gio ba' mi' dhir gatuuk ja'kbui' aixkam jup ai mit na mit maaxir jano' dir nat pai' dhuuk gu Dabii maaxir mi' juugit na mit pai' dhuuk ja u'uuk gu Israel kam ja'tkam mu ja'k Babiloonia. Gio ba' mi' dhir jano' nam pai' dhuuk mu ja'k xi oi'nikat Babiloonia gu Israel kam ja'tkam, ja'kbui'p ai mit mambhix daman maakob na mit maaxir gu ja'tkam mi' juugit nat pai' dhuuk maaxir guch Xoi'kam gui' na saak Dios pu'ni bha jootsa' jix dhaam dir.

*Nat jax ja'k maaxir guch Xoi'kam
(Lk. 2:1-7)*

¹⁸ Ja'pni ja'k jum duu guch Xoi'kam jano' nat pai' dhuuk maaxir. Gu di'hi'n Mariiya tu taanda' am na sap biima'n tu kiicha' maa'n gu chio'ni na pui' tii' Josee, gu' ji na gu' biipi' dir nat chakui biima'n tu kiicha, diilh pix bar alhi'ch kii'kam ka' gu Mariiya, sia kum tii chakuir jum bipnagim, na gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ni Ii'mda' nat pui' ja'k bhaan jum tajaa na ba' diilh pix ba tigia' maa'n gu alhii. ¹⁹ Gu' ba' na gu' gu Josee jup jir jix bhai'kam ka', gui' na biima'n jix chu kiicham ka' gu Mariiya, pui' bam aagit nam jix xi'lhim xim ji'dilhkadai git

cham tu' bhaan ji chu a'gat, na gu'x joi'gi'n gu Mariiya, ba' cham aa' na ba ji iattulhdha' ja bui gu gø'gørkam jum aa'ndam, nam ba' cham tu chiñia' nam mu'aa'. ²⁰ Ba' pui' bam aagik na moo mai' ba bua' git gu Mariiya, gu' ji nat gu' ba tii maa'n gu nobii'ñ guch Gi'kora' tii'tki' bhaan na sap jup titda:

—Aapi' Josee nap jir boxii'ñ gu Dabii, cha'p jax jum aagit bii'ma'n xi chu kiichai gu Mariiya, na gu' gu alhii gui' na tigia', dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pix nat pui' ja'k tu duu nat bhaan jum tajaa. ²¹ Ba' gui' ji' gu alhii na tigia' gu Mariiya, Jesusus jap tii'tgi', na gu' dhi' ya ja'p uañchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam. Pui' ku ba'r am na pu'ñi ja'k tii'nka'.

²² Ba' dhi' pu'ñi ja'k tum duu jano' nat tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k ti'iiik bijik guch Gi'kora' nat bhaan jim ua'rgidhak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik, nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch:

²³ Dii'lh pix ba tigia' gu alhii maa'n gu ubii tiyaa.

Emanoil jam ba' tii'tgi'.

Ba' dhi' ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Jich a'm ti nii'ñ gu Dios.

²⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba ñiñia gu Josee, cham jax ji chi'iiik bhai'p ji bhii gu Mariiya na jax ba titda gu nobii'ñ gu Dios. ²⁵ Ku gu' chakui maap jix bhai' tu oi'ñcha mit ji ja'p na moo na jax no'm jir jum bipnagim. Dai gatuuk nat pai' dhuuk ba tii gu alhii gu Mariiya na mit ba' maap ba tu oi'ñcha. Ba' gu Josee, Jesusus tii't gu alhii nat jax chia na tii'tgi' gu nobii'ñ gu Dios.

2

Nam ba tii'mpu' guch Xoi'kam gui' nam jix maaitit ja nii'ndha' gu chiichia'

¹ Ba' gu Jesus bhammi maaxir na pai' pui' ti tii' Beleen gui' na bhaan bipio' gu Judea dibiiir, ba' jano' maaxir na pai' dhuuk jir g'e'kam ka' gu Eroodis na ji'x jir Judea. Ba' jano' ji'kchi bhammip ba ji bubua mit Jerusaleen gui' nam mu ja'k oi'ñka' xia'lhbui, gui' nam jix maaitit ja nii'ndha' gu chiichia', na mit mui' ba tii'gim guch Xoi'kam nat ba maaxir. ² Ba' bhai' ba ti tikka am na sap pa ja'k jax chu'ii', jup kai'ch am:

—¿Pa ja'k jax chu'ii' guch Xoi'kam gui' nat ba maaxir, gui' na saak jir ja g'e'kam tuk ka' gu ya' kam dhi Israel? Maa'n tii' chich gu g'e' chi'ii' na pui'r jum duukam nat ya' pai' ba maaxir guch Xoi'kam. Pui' ku chich ba' aach moo bhai' xi jii na chich bhai' bha tu daa'ñim bui'ñor.

³ Ba' gampai' ji dhuu gu Eroodis nat pui' ji' ja kai, panaas kut giilhim jix buam jum ilh, gio gu jai' nam ji'k bhai' oi'dha' Jerusaleen ba pui' ip. ⁴ Ba' ba ja bai gu Eroodis gu ja g'e'g'e'rkam tuk gui' nam bhai' g'e' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' bui'ñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba' bhai' ba ja tikka na pai' ba' pui' maaxilhia' guch Xoi'kam gui' na saak Dios bha jootsa' jix dhaam dir. ⁵ Ba' gui'p titda am:

—Dho mi' dho saak na pai'r Beleen gui' na bhaan bipio' ya' dhi Judea dibiiir, na gu' pui'm kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' nat pai' tu ua'nak maaitit gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik, na ja'pnim kai'ch:

6 Ba' aapi'm na pim ji'k mi' oi'dha' na pai' pui' ti' tii' Beleen,
 gui' na bhaan bipio' gu Judea dibii'r,
 cham tu' gampai' bipio' pim,
 sia ku gu' jai' kap tii' gø'gø'r jir kikcham ya' dhi
 Judea,
 na gu' mi' aapi'm jam bui maa'n maaxilhia' gui'
 nar gø'kam ka' ja bui guñ ja'tkam tuk Israel
 kam.

7 Ba' ba ja bai ip gu Eroodis gui' nam jix maati't
 nii'ñdha' gu chiichia', ba' mu ja'p dilhkob jix
 xi'lhim ba ja tikka nam pai' ba' duuk mu pai' pu
 nii'ñ gu gø' chi'ii' na bhaan jix maati' nat ba maaxir
 guch Xoi'kam. 8 Ba' daipu' nat xi ja tikkak mui' xi
 ja joot mu ja'k Beleen, jup ja titda:

—Ea na pim mu jimia' mu Beleen. Mi ja'p
 japim nai' tu gaa'ngimii' tigia' gu alhii' gui' na pui'r
 jich Xoi'kam. Ba' no' pimit mi' pai' tii, ya' pim
 xiñ aa'ñdhidhat na pim pai' dhuuk gio ja'k jup ba
 suulhgia' na pai' silh jup tui'ka', nañ ba' aañ mui'p
 jimia' nañ tu daañmira' buiñor.

9 Ba' gui' daipu' nat jax pu'ñi xi ja tii'n gu Eroodis,
 pu jii mit. Ba' gamai' gu bii'x boi nam mu jiiim, bii'pi'
 gamai' ba jim gu gø' chi'ii' bha ja'p jix dhaam, gui'
 na mit bii'pi' dir mummi ja'k tii ja ki'aam na bha
 ja'p daa jix dhaam, ba' mui' pu jim bha ja'p jix
 dhaam gammiji nam jax jiiim gu bii'x boi. Ba' na
 mit pai' dhuuk ba ai mummi Beleen, bhai' pix ja'p
 ji dhaibu gu gø' chi'ii' silh mi' na pai'p tu'ii' gu alhii'
 gui' nar jich Xoi'kam. 10 Ba' joidham jix bhai'm ilh
 jamit gui' nam jix maati't ja nii'ñdha' gu chiichia' na
 mit ba tii gu gø' chi'ii' nat bhai' pix ja'p ji dhaibu,
 nam gu'x maat na mi' bap tu'ii' guch Xoi'kam.

11 Ba' na mit mui' ji baap miji ba'k chir, mi' pix ji chii mit gu alhii na mi ja'p daa, gio gu di'ii'n. Ba' nam jax jiiim, ja o'lhia ki'n gu'kik bhai' ji chu daani mit buiñor gu alhii gui' nar jich Xoi'kam, gio na mit xi chu kukpio'kak mi ja'p xi chu dalhxi gui' na mi' tu jim gui' nax dha'ram tu namiiik, pui' na jax gu di'oor, gio gui' na joidham uub, gio ba' gui' na ki'n tum kubhionda'. 12 Gatuuk ba' dai na mit mi ja'p ba tibia. Ba' ba ti tiiiki mit na sap cham bhaai' nam mu ja'k ka jiiimda' buiñor gu Eroodis, na gu'x bhaam buiñor gu alhii gui' nar jich Xoi'kam. Ba' maakam ja'k bhii mit na mit pai' dhuuk ba jii mu ja'k ja ki'aam.

Gu Josee na mai' ba dai'ñña' mu ja'k Ejipto na bhika' guch Xoi'kam nam ba' cham mu'aa'

13 Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk ba jii gui' nam jix maatit ja ni'iñdha' gu chiichia', ba tii gu Josee maa'n gu nobii'ñ gu Dios tiiiki' bhaan, ba'p titda:

—Xi bamii' Josee, jix kii' bim duuñ kup mai' dai'ñña' mu ja'k Ejipto, xi bhiji ap dhi alhii, gio gu di'ii'n jap biiix jup xi baidhai. Mummip ba' moo pix daaka', aañ diilh bam aagi'ñdha' na pai' dhuuk jix bhaai'n ka' nap gio bhai'p ba jimia', na gu' ya' gu Eroodis bha jimda' jia na bha gaa'mira' dhi alhii na ba' ya' mu'aa'.

14 Ba' nat pai' dhuuk ba ñña' gu Josee, pu tukaa'ñ cha'm mi' bhii nat mai' ba mii mu ja'k Ejipto, xi bhik gu alhii gio gu di'ii'n biiix jup xi baidhak. 15 Mu ja'k ba' pu daaka' na ji'x duakat gu Eroodis. Ba' dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k ti'iiik gu Gø'kam jich Gi'kora' bhaan jim ua'rgidhak maadit gui' nam bijik bhaankam tu

a'gimik, nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch:
 “Mummi dir Ejipto ñich bha ja'k bai guñ mar.”

*Gu Eroodis na ba ja chiñia' gu sandaarui'x
 chugi'ñ nam ja kooda' gu a'aalh, katti sap maadit jir
 di' ka' git guch Xoi'kam*

¹⁶ Ba' nat pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Eroodis na mit maakam ja'k pix ba bhai' gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia', giilhim bhai' ji bhaam, na gu' tii ka ja niirat nam saak gio bhai' bhiiya' git nam bhai' xi aa'ñdhidha' git na pai'p tu'ii' guch Xoi'kam. Ba' mu ja joot gu sandaarui'x chugi'ñ mu Beleen nam sap ja kooda' bix gu a'aalh nam ji'k mi' jai'ch ka', sia gui' nam mu ja'p oi'ñka' ju'ñdharan. Ba' dai gui' nam ji'k jix io'm jir a'lhich tu chia nam ja kooda', gio gui' nam ji'k gook oidha' ba bia', na jix ilhii'ñ na bar gè' guch Xoi'kam jano' dir nam pai' dhuuk tu aagi'ñ na mit tii gu gè' chi'ii' gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia'. ¹⁷ Ba' dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Jeremiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik na ja'pnim kai'ch:

¹⁸ Mu na pai' pui' ti tii' Ramaa pix giilhim tim tii nat bhai' ji chum susuani,
 panaas kum giilhim jix buam jum aagit gè'gèr ki'n suan,
 gu' bak gu Rakeel na suak na mit ba ja koi gu maamra'n.
 Ba' cham jix ti jijikgir na gu' giilhim jix buam jum aa',
 nam gu' ba ko'iix gu maamra'n na xi ja nii'ñ.

¹⁹ Ba' gatuuk nat pai' dhuuk ba muu gu Eroodis gio buiñor jup bam maax gu Josee gu nobii'ñ gu Dios na mu ja'k ka daa Egipto, ba'p titda:

20 —Xi bamii' Josee. Xib ba' bax bhaai' nap giop ba jimia' bhammi ja'k Israel, xi bhii'ji ap dhi alhii gio dhi di'ii'n jap bii'x jup xi baidhai, na mit gu' ba koi gui' nam jaroi' kax bhaamkidhat dhi alhii.

21 Ba' gu Josee nat jax jup bam pu jii ip bhammi ja'k Israel, xi bhii'k gu alhii, gio gu di'ii'n bii'x jup xi baidhak. 22 Gu' ji na gu' nat chakui bhammi ai, pui' ba ti kai na gu Arkelao bhai'p bar gø'kam na ji'x jir Judea, gui' nar maraa'n gu Eroodis kat. Ba' pui' cham mui' ka ai gu Josee, na gu'x ii'bhii'ñ. Ba' gio bui'ñor jup bam maax gu nobii'ñ gu Dios tii'tki' bhaan, ba' pui' titda na mu ja'k bhii'ya' Galilea. Ba' gu Josee pu silh bhii' ip mu ja'k na pai' tu aagi'ñ. 23 Ba' nat jax mummii ai, mi' dhir mu ja'k jup bhii' na pui' ti tii' Nasareet. Ba' dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na saak guch Xoi'kam pui' ja'k jix mat ka' am gu ja'tkam: Jesus Nasareet kam.

3

Gu Juan ja'tkam bopkondam na ba tu ja a'gidha' gu ja'tkam maa'n kap na pai'r gampix jix chu gak kir (Mr. 1:1-8; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Ba' jano' mu ja'p gampix jix chu gak kir gui' na bhaan bipio' gu Judea dibii'r, pix ba kai'ñka' gu Juan ja'tkam bopkondam na oirit tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, 2 jup ja titdada':

—Ya' mam ai na pai' dhuuk maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm jam bui. Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.

3 Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam jir di' na aagit jup kai'ch gu Isaiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu

a'gimik gu Dios nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch:

Maa'n gu maa'nkam mu ja'p gampix jix chu gak
kir pix oirit ba tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam,

jup ja titdada':

“Gor jix kii' bim duuñ,

ja'p pik bhai' bar jimdam gu Gø'kam.

Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.”

⁴ Ba' gu Juan gu tiidhar ga'n, kameeyo bapoo jir
jup duiñxim ka', gio gu bhiisparu'n jir jo' ka' ip. Gio
ba' gu koi'dhar ga'n, gu sosoi ip na ja da'ngit ja
kua'da' gio ba' gu miibat gui' na mu ja'p gampix
jix jai'ch ka'. ⁵ Ba' mui' ja'tkam mi' aajidha' am mi'
na pai' oirida' gu Juan nam jix kaim ka' na jax tu
a'gada', pui' na jax gu Jerusaleen kam, gio ba' gui'
nam mu ja'p jup oi'ñka' bix kap gui' na dhi' pix
bhaan jup bipio' gu Judea dibiiir, gio ba' gui' nam
ji'k mi ja'p amuub jup oi'dha' na pai'r Jorjaan Ak.

⁶ Ba' pui' ba titdada' am gu Juan nam sap cham ka
aa' nam pui' ja'k tu jimda' na jax biip'i' dir nam bix
aixim jum ua'tulhi'ndha', ba' gu Juan dai na xi ja
bopkonda' suudai' ki'n mi' na pai'r Jorjaan Ak.

⁷ Ba' jano' mui' mi'p ba ai mit gui' nam pariseos
jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam saduseos jup jum
tiiti'nda' nam pui'p xim bopkonamtu'. Ba'p ja titda
gu Juan:

—¿Jaroo jam aagi'ñ na cham xiim jam tul-
hiiñchuda' gu Dios ku pim ba' ga'm ba jiim na
pim jix aa' nañ jam bopkona' na ba' cham jam
tulhiiñchuda'? Giilhim gu' na pim jix bhaa'mna'
ja'p na gu kooko'. ⁸ Gu' dhi' jam a'm jum aa' ji na
pim ya' dir ja'p ja'k jix kii'p jum duukam bap tu
buada' na ba' bhaan jix maati' ka' na pim silhkam

mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. ⁹ Cha'pim jax jum aa'nda': "Aach matgim jich a'm ti niñiñ ji gu Dios, nach gu'r bopxi'ñ gu Abraam." Jax dhui na gu' gu Dios sia gu'ñi joodai jix bhaai' na pui' ja duña' nam jir bopxi'ñ ka' gu Abraam, aapi'm ba' ja'p xi jam dui no' pimit cham mi' pui' jii na jax jix aa'. ¹⁰ Ba' amuub ba kaat gu baiñdhas gui' na ki'n jum i'kia' gu takaa'n gu i'ix, na gu' gu jax chu'm i'ix no' cham kii' tu i'bhai'ñchar, jix bhaai' nam ikii mu baas buaji bhai' xi miidha'. ¹¹ Ba' aañ nañ xib ya' tu bopkon, jir suudai' ki'n pix, ja'ppix na bhaan jix maati' ka' nam ji'k mi' pui' jimiim na jax jix aa' gu Dios. Ba' gui' na gatuuk bha jim, gui' dho gi gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ji na ki'n jam bopkona', gio ba' na bix miidha' gu jam ua'tulhdhara' ja'p tu'm na gu tai ki'n. Ba' gui'x io'm bixchu'x aichu'n na pu tu duña', cham tu' pui' na jax aañ. Pu cham ji'x jir jupaabkamu'n iñ dho moo nam iam tu' suuska'n mui' ba ui'dhika' git. ¹² Ba' na pai' dhuuk bha jimda', pu ua'ka' gui' na ki'n jilhidha' gu tiriik, ba' xi kii'mpigai dai ba ulhña' gui' na ji'k jix kii', gu tanaara' ba' mu ja'k xi ñu'aa' na pai' cham ji'xkat tuutki gu tai.

Gu Jesus na bam bakuana'
(Mr. 1:9-11; Lk. 3:21-22)

¹³ Ba' jano' ji' na mummi gampix jix chu gak kir oirit ja bopkon gu Juan gu ja'tkam, mi' dhir mui' ma jii Galilea gu Jesus nat ba chiañim ip na pui'p bakuana'. ¹⁴ Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai, ja'kbui' kat bhai' bax aa' gu Juan na bakuana' gu Jesus, jup titda:

—Gu' aañ pui' ilhii'ñ ji nap aap ja'kbui' kat jiñ bakuana', gu' aap ja'kbui' kat bhai' bañ chiañim nañ jum bakuana'.

¹⁵ Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho gu'r am kat dho jia, gu' pix ji na gu'ch a'm jum aa' nach pui' ja'k tu kuugalhdha' na jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios.

Ba' pui' cham jax ka tii gu Juan, dai nat ba bakua gu Jesusus. ¹⁶ Ba' nat jax mi' dhir gamai' ji buus gu Jesusus suudai' chir, panaas kut joidham bhai' jim kukpio' gux dhaam, ba' ba tii gu Jesusus nat maaxik bhammi dir bhai' ji chim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ja'p tu'm na gu gioda'. ¹⁷ Mi' dhir ba' bhai' ji chum ñio bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Dhi'ñir di' guñ mar nañ jix io'm jix dha', na ñich gu' pu bijik dir bhaan ti tii.

4

Gu ja'ook na tix mai'chim ka' gu Jesusus

(Mr. 1:12-13; Lk. 4:1-13)

¹ Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k xi jurtuda gu Jesusus na mu jimia' mummi gampix jix chu gak kir na sap ba' mi' mai'chia' git gu ja'ook.

² Ba' mam saabu gook oo'm tanoolh gio gook oo'm tukaa' nat pu cham tu' juu, ba' gatuuk jix io'm tii bax bhio'. ³ Ba' mi' ba ai gu ja'ook na tii bax mai'chim, jup titda:

—Eap pui' xi ja tii'n dhi joodai na paan jup jum duñia' no'p baabui' silhkam Dios jir Maraa'n.

⁴ Ba'p titda gu Jesusus:

—Jax dhui nap jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix na cham tu' dai tu' koi' ki'n dua gu

maa'nkam, gu' ja'pji sia ji no' mi' pui' jim na ji'k jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios.

⁵ Ba' gatuuk ma baidhak gu ja'ook gu Jesus bhammi Jerusaleen na tii ilhdhat na ma mai'chia' git. Ba' bhijimmi daam dir kuugaran gu gø' chiop xi chisaa'ñdhak bhai' na pai'x io'm jix chu xidhuu ka', ⁶ Jup titda ba' bhai' xi kiasak kookba'n:

—Eap ya' dir mui' xi chuudaiñ no' pich moo baabui' cham muu, na ba'x maati' ka' no'p baabui' moo silhkam Dios jir Maraa'n. Na gu'p jum kai'ch mi' u'uan ta'm na tu ua'ñix na ja'pni mui' jim kiksa: Gu Dios bham joochxidha' gu noonbi'ñ nam ba'm nuukdaidha',

gio nam jum noonob am tu daagi' tø'kob jum ua'ka' nap ba' cham jodai cha'm jutbui ilhia'.

⁷ Ba'p titda ip gio gu Jesus:

—Jax dhui na moo ja'pnip jum kai'ch ip mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pni mui' jim kiksa: “Cham jir am nap mamai'chikda' gu Gø'kam jich Gi'kora', na gu'x io'm jix xidhuu.”

⁸ Ba' gatuuk maakam ja'k tiip baidhak gu ja'ook gu Jesus maa'n kap na pai' tø'kob jir oidha' ta'm, ba' bhammi kookba'n xi kiasak mu ja'p nai' xi chu joojoi'ñchuda bix kap na ji'x jir oi'ñga'n na ba' ti tigia' na ji'k tu' nai' ja'p jix chu jai'ch. ⁹ Mi' dhir ba' moop titda:

—Dhi' bix nap ji'k tu' mu ja'p ni'ñ nax chu jai'ch, dhi' bix jir aañ ga'n. Ba' aañ bix tum makia' no' pich mi'ñi ja'p jum o'lhia ki'n xi kikbok bhai' xiñ dhaani.

¹⁰ Gu' ji na gu'p titda pix gu Jesus:

—Mu bi jim ja'ook. Cha'p tu' ki'n kañ juanda'. Na gu'p jum kai'ch ip mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pni mui' jim kiksa: “Xi chu daanit ap buiñor gu Dios gui' nar gø'kam. Ba' dai gui' buiñor jap pìx tu daanda', cham tu' jumai buiñor ip.”

¹¹ Ba' pui' ma jii gu ja'ook, nat gu' cham ji'xkat ma'iich gu Jesusus. Ba' mi' ba ai mit gu noonbi'ñ gu Dios nam ba' palhbuidha' gu Jesusus gu tu' na a'miram jum aa'nda'.

*Gu Jesusus na tu ja a'gidha' gu ja'tkam
(Mr. 1:14-15; Lk. 4:14-15)*

¹² Ba' nat pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jesusus na mit ba kuu gu Juan ja'tkam bopkondam, pu jii mu ja'k Nasareet gui' na bhaan bipio' gu Galilea dibìr. ¹³ Ba' mi' dhìr mu ja'k jup bhii na pai' pui' ti tiì' Kapernaum gui' na mummi bipio' na pai' gø'gø' susda'ka' gu suudai', mi' na pai' jax bhaan bipio' gu ja dirba' gu bopxi'ñ gu Sabuloon gio ba' gu Neptalii. ¹⁴ Ba dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch:

¹⁵ Ba' mummi na pai' jax ti dirba' gu Sabuloon, gio ba' mi' na pai' jax jup ti dirba' gu Neptalii, mummi na pai' baasi'n dir ja'k bipio' mi' na pai'r Jordaan Ak, mummi nam pai' oi'dha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

¹⁶ Gu ja'tkam gui' na ja'p ji buusan nam jix chu tukgam tìr ka oipot na pai'x chu muuki', ampix ja a'm ton gui' na ja'p ji buusan nax chu maax.

17 Ba' jano' dir mi' ji' dir bhai' ji chibgai gu Jesus nat bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam, jup ja titdada':

—Ya' mam aiñ jaaduñ na pai' dhuuk saak maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm jam bui. Ba' dai na jam a'm jum aa' na pim mi' pui' ba jimia' na jax jix aa'.

Gu Jesus na ba ja baidhika' maakob gu boptop bhiadam nam sap kaichgida'

(Mr. 1:16-20; Lk. 5:1-11)

18 Ba' na mu ja'p ka jim gu Jesus bix ju'ndharan gu g'e' suudai' gui' na Galilea bhaan bipio', ba' mi' ba ja ti' gook gu ja'tkam daim sipidhim nam mu ja'p buppaim suudai' chir maa'n gu g'e' asaak nam mi' tu bhibia gu boptop. Ba' maadit dhi' ji' Simoon ti', gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka', gu jumai' ba' Anrees jup ti'. 19 Ba' ba ja baidhim gu Jesus nam sap kaichgida', jup ja titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ jiñ jaaduñ na pim xib dir ja'p ja'k bañ kaichgida' na pim ba' bar ja'tkam bhiadam ka', na pim tu ja a'gidha' gux bhaim kai'chdham ñi'ook. Ba' gui' nam ji'k ti' jii'ndha', pui' ji buusnia' na pim ba ja bhia' ja'p na gu boptop.

20 Ba' gui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit. Mi' pui' pup tu tu'ii' gu g'e'g'er ja a'sak gui' nam ki'n ka tu bhiadat gu boptop.

21 Ba' gammiji gu bix ju'ndharan gu g'e' suudai' nam gamai' jium, jai' mi'p ba ja ti' gu Jesus gook gu ja'tkam nam pui'p jir jum sipidhim. Ba' maadit jir di' gu Jakoobo, gu jumai ba'r Juan, gui' nam jir maamra'n gu Sebedeo. Ba' bhai' g'e' kanuub ta'm ji dharaat jix bhai' ka ja bua am gu g'e'g'er ja a'sak gui' nam ki'n tu bhiada' gu boptop. Ba' gu Jesus

pui'p ba ja titda nat jax ja t̄idak ja baidhak gu jai'.
²² Ba' gui' pui' cham jax ji chi'nik jup ma oi mit. Mi' pui' pup tu'ii' ip gu ḡe' ja kanuub gui' nam bhaan ka tu bhiadat gu boptop, dai ba' gu ja taat mi' pup oiri.

Gu Jesus na mui' kap ba tu ja a'gidha' gu ja'tkam

(Lk. 6:17-19)

²³ Ba' mi' d̄hir b̄ix kap nai' ji chu a'ga gu Jesus na ji'x bhaan bipio' gu Galilea d̄ib̄ir mu ja'p nam pai' jax tu daanda' gu dai Israel kam ja'tkam, na ja aa'ndhidha' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook nam jax ja'k duuji buiñor aaya' gu Dios, gio ba' na xi ja dudua'ndhidhat gui' nam ji'k jix kako'k ka' na b̄ix aixim tu'm ja ēeka' gu ko'kdai'. ²⁴ Ba' pi'x ja'x pui' tu a'gada' am gu ja'tkam b̄ix na ji'x bhaan bipio' gu Siiria d̄ib̄ir na gu Jesus mu pai' pi'x oir̄it jix ki'p jum duukam jup tu bua. Ba' jai' d̄hit na b̄ix aixim tu'm ja ēeka' gu ko'kdai', mui' ma ja u'uuk jamit mummi na pai' oir̄ida' gu Jesus na mit ba chiañim na ja dudua'ndha', pui' na jax gui' nam jix ñanaanbi' ka' na ja a'm jup tui'ngida' gu cham kiki' i'ii'mda', gio ba' jai' gui' nam amp̄ix tu kaammukda', gio ba' jai' gui' nam jix mama'mkulhi' ka'. Ba' b̄ix ja dudua'ñ gu Jesus. ²⁵ Ba' mu ja'p na jax jimda' gu Jesus, mui' ja'tkam pi'x chib̄ip kattu'nda' am nam oi'ñchu'nda', pui' na jax gu mi' kam Galilea, gio ba' jai' gu Dekaapolis kam, gio ba' gu Jerusaleen kam, gio ba' gui' nam mu ja'p jup oi'ñka' na pai' jax bhaan bipio' gu Judea d̄ib̄ir, gio ba' gui' nam baasi'n dir jup oi'ñka' mi' na pai'r Jorda'an Ak, na pai' xia'lhui ja'k bipio' gui' gu d̄ib̄ir.

5

*Gu Jesus na oidha' ta'm jimäi ba tu ja a'gidha'
gui' nam kaichu'
(Lk. 6:20-23)*

¹ Ba' na nai' xi ja nai'ñ gu Jesus gu ja'tkam nam jix io'm nammi xi ju' nam mui' mi'p tu'ii', ba' maa'n kap oidha' ta'm xi jimik bha ja'p ji dhaibo. Ba' gu noonbi'ñ mui' ji ai mit amuub, ² ba' gu Jesus bhai' ji chu ja a'gi, jup ja titda:

³—Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui' nam ji'k jix maat na ja a'm jum aa' nam mi' pui' jiidma' na jax jix aa' gu Dios, na gu' gammiji ja a'm ti niidhidha'.

⁴ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui' nam ji'k jix buam jum aa', nam gu'x maat na gu Dios gammiji ja guxuuxi'ñdha'.

⁵ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui' nam ji'k cham gø'gørkam jum taat, na gu' gu Dios ja makia' gui' nat tu' ja iimchuda.

⁶ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui' nam ji'k ja'p ji buan nam jix bhio' gu ja i'ii'mda' am bhaan, nam jix aa' nam gammiji mi' pui' jiidma' na jax jix aa' gu Dios, na gu' pui' tu duña' na pui' ji buusnia' nam jax ihii'ñdha'.

⁷ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui' nam ji'k jix chu joi'gi'n, na gu' gu Dios pui'x joi'mdaip ja tigia'.

⁸ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui' nam ji'k cham u'ua'tulhdhix gu ja jujur am bhaan, nam gu'x maat nar tu'p tu'm da' gu Dios.

9 'Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui' nam ji'k gammijir jix bhabhai'kam ka', na gu' gu Dios pui' ja iim nam jir maamra'n.

10 'Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui' nam giilhim jum tulhiiñ nam jix ja bhaamki'ñ gu ja'tkam nam mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, na gu' gammiji ja a'm ba ti niidhidha'.

11 'Ja'p moo joidham jix bhai' tu jam jimia' no' pim cham jax jum aa' nam pai' dhuuk giilhim jam titdada' gu ja'tkam, piam no'm buam pix jam bua, piam no'm bix aixim jam iattulhi'ñ nam xi jam bhaamkidhat na pim ti jigi'ñ aañ jiñ bui. 12 Ba' aapi'm cham jax jum aa'nda' sia kum cham jam kigalhi'ñ gu ja'tkam, jix bhai' pim pix jum taat ka', na pim gu' mai'chia' gux dha'ram namkim bhammix dhaam. Na gu' sia gui' nam ji'k bijik ya ja'p bhaankam jup tu a'gimik gu Dios pu'ñi cham jup ja kigalh jamit gu ja'tkam, dai na mit bix aixim ja buimik ja koi nam cham ja kaim ka' nam ti tu ja aagi'ñdha' na jax ja'k jix aa' gu Dios.

Gu Jesus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' gu on gio gux chu maax

(Mr. 9:50; Lk. 14:34-35)

13 'Ba' aapi'm ja'p ji buan ya' dhi oi'ñga'n na jax gu on. No' gu on mi' jotmoda' cham ka onkak, ¿jax japim dui ilhii'ñ na giop ka onkalia'? Aañ pu kai'ch na cham ji'xkat ka onkalia', pu cham tu' ka bhai' ka' dho ba', dai na mu ja'p xim nu'aa' dñrap. Mi' dho gu' pu kiyasa' am gu ja'tkam nam mi ja'p oipoda'.

14 'Gio ba' moo ja'pnip ji buan japim ya' dhi oi'ñga'n na jax gux chu maax, na gu' na pim jax bax

maat jia pai' jax chu'm oidha' ta'm no' daa'ñxim jir gɸ' kiicham, na gu' mɪk dɪr ja'p bhammɪx chu maax ka', ba' cham jɪ'xkat jum ɪxchu'. 15 Ni na cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na xi mɪichdhai gu kañdhiir mɪji ja'p pai' xi chaa'bidha' tu' kɪ'n, gu' ja'pji na bhammi ja'p xi kɪsa' ji tɸ'kob na ba'x chu maax ka' mi' nam pai'p tui'ka' gui' nam mi' darka'. 16 Ba' aapi'm pu'ñi ja'k jup ji buan, jam a'm jum aa' na pim jir jɪx bhabhai'kam ka' ja bui gu ja'tkam nam ba' ji jam tɪgɪi jai' bhai'p ji chu dañia' buiñor guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii'.

Gu Jesus na ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nat bhai' pɪx tu kuugalhdham na jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios

17 'Aañ cham tu' pu kai'ñkam bha jii ji nañ ya' ja soo'mchulhdha' gu ja'tkam gu pui' nat jax ja'k ja chianɪk gu Moisees nam mi' pui' jiiimda' gio gu pui' na mit jax ja'k ja aa'ñdhak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimɪk gu Dios, gu' aañ ji ba'r di' na ñich bhai' ba tu kuugalhdham na mit jax tu daasak. 18 Tu' silhkam kɪ'n jañ ya' pu jam tɪtda, no' gux dhaam ka pup jai'ch gio dhi dɪbɪr, chakui dho jɪ'xdhat jum pataasa' gu pui' nat jax ja'k ja tɪidak gu Moisees nam mi' pui' jiiimda' gu ja'tkam, jano' ji ba' na pai' dhuuk bɪx ba tum kuugalhdha'. 19 Ba' no' jaroi' cham tu' ka'm nai'ñ gu pui' nat jax ja'k ja tɪidak gu Moisees nam mi' pui' jiiimda' gu ja'tkam, sia ku moo mi' pai' maa'n kap tɪi cham pik jum aa', gio no' cham ja aagi'ñ gu ja'tkam nam ba' tu' ka'm nai'ñdha', dho gu' palhɪp jup jum duukam bhaan ji bi'ya' dho jɪx dhaam ja'k buiñor gu Dios. Ba' gu jaroi' no' tu' ka'm nai'ñ, gio no' xi ja aagi'ñ gu

ja'tkam nam tu' ka'm nii'ñdha', dho gu' gē'p jum duukam bhaan ji chu bi'ya' dho jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ²⁰ Ba' aañ pu jam titda, no' pim cham ja bhai'bchichu' gui' nam sap jix maat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', no' pim gu' cham mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, dho gu' pu cham ji'xkat aaya' pim dhox dhaam na pai' daa gu Dios.

Gu Jesus na ba ja aagi'ñ gui' nam kaichu' na cham jir am nam jix ja bhaamki'ñdha' gu ja'tkam (Lk. 12:57-59)

²¹ Na gu' na pim jax bax maat jia gu pui' na mit jax ja'k tu ja daaxdhak gu jam bopxi kat nam ja'pni ja titda: “Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam, na gu' gu jaroi' na pu'ñi ja koo'nda' gu ja'tkam, giilhim tulhiiñchuda' gu Dios, na gu' bam ua'tulhdha'.” ²² Ba' aañ ya' pu jam titda na sia ji nar ua'tulhdhara' gu jaroi' no'x bhaam pix buiñor gu jax chu'm ja'nni'ñ, piam no' giilhim titda na jax cham jir am. Pui' pix bax bhaai' nam daagi mu bhika' buiñor gu jax chu'm gē'kam nam ba' mi' maap jum jumpadai tu a'gidha'. Piam no'x bhaamut jax titda gu ja'nni'ñ na cham juraa'n bia', dho gu' pu jimia' dho mu ja'k na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

²³ Ba' no' aapi'm maadit bax chu makgixidham gu Dios, no' pich gu' ampik ba ti'ñcho nam buix bhaam gu jax chu'm jum jaduun, ²⁴ jum aa' nap bii'pi' mu jimii xi chu a'gi'ñmirai na ba' cham ka bhaam ka'm bui. Gatuuk jap ba' mi' e'ji ba tu makgixidha' gu Dios.

²⁵ Piam ku gu' no' jaroi' ba xim iattulhdham buiñor gu jax chu'm gē'kam, jum aa' nap bii'pi' dir

pu ba tu a'gidha' na ba' cham kam iattulhdha'. Na gu' no't pu mummi bam aich buiñor gu gø'kam, dho gu' dai dho na ba ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam jum kuupa'. ²⁶ Ba' aañ ya' pum titda nap cham ji'xkat buusnia' mi' pai' nam jum kuupa' no' pich cham tu namki nam ji'k bham taanda'.

Gu Jesus na pui' ba t'ya' na cham jir am nam jix bhai' ja titdada' gu u'uub gui' nam ti b'pna'

²⁷ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup jum tii ip na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: “Cha'p jix bhai' ja titdada' gu u'uub gui' nam ti b'pna', na gu'r ua'tulhdhara' buiñor gu Dios.”

²⁸ 'Ba' aañ ya' pu jam titda na sia ji nar ua'tulhdhara' gu jaroi' no' tii ti b'ina' no'x joidhat ni'ñ gu jax chu'm jumai ubii, na gu' pui' ji buusnia' na pu b'ima'n ba bo'ya' sia kut pui' p'ix jum aa.

²⁹ 'Ba' no'p gu' gu jax chu'm jum bui ki'n jum ua'tulhi'ñ, jir am nap jupnai baas bua'. Cham jax bua sia kup maap ðir p'ix ba tu bui, na gu' cham jir am no' mit b'inkam mu ja'k xim bua nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. ³⁰ Piam ku gu' gu jax chu'm jum nob ki'n jum ua'tulhi'ñ ap, jir am ip nap i'iki baas bua'. Cham jax bua sia kup maap ðir p'ix tu nob, na gu' cham jir am no' mit b'inkam mu ja'k xim bua nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'.

Gu Jesus na pui' ba t'ya' na cham jir am nam mai' ja iabuda' gu ja b'pna' gui' nam kaichu'
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lk. 16:18)

³¹ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup jum tii ip na tu aagix ka': “Gu jaroi' no't mai' ba bua gu binga'n, jum aa' na b'ipi' xi chu ua'nai makia' na ba' bhaan

jix maati' ka' nam cham kar jum bipnagim ka'." ³² Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na mai' bua' gu jaroi' gu binga'n no't cham jumai bñma'n tii. Ba' gu ubii no't jumai tii xi oi gu chio'ñ, dho gu' dai na bam ua'tulhdha' buiñor gu Dios, gio gu chio'ñ ba pui' ip no't tii jumai bhai'p ji bhii gu ubii no' jumai ti bñina'.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na cham jir am gu jaroi' buiñor tu da'nsada' gu Dios jax ñax tu duñiim ka'

³³ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup ja titdak jamit gu jam bopxi kat: "Moop mi' pui' xi dhuñiidhat nap jax ja'k tu daasa' buiñor gu Dios nap tu duñia'."

³⁴ Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na pim tu da'ñxi'ñdha' gu Dios na pim pu tu duñia' gu tu', na gu' giilhim jix xijai, cham pik jaroi' mi' pui' xi dhuñia'. Cha'pim jax kai'chdha' na gux dhaam bhaan jix maati' ka' na pim pui' tu duñia', na gu' cham jir am, na gu' dhi'r di' na bhaan daa guñ Gi'kora'. ³⁵ Ni dhi oi'ñga'n ku pim bha aa'nda' na bhaan jix maati' ka' na pim pui' tu duñia', na gu' dhi' ya ja'p bhaan ti kiisap guñ Gi'kora'. Ni bhai' Jerusaleen ku pim cham bhai' tu aa'nda' na bhaan jix maati' ka', na gu' bhai'r kia'mi'ñ guñ Gi'kora'.

³⁶ Ni sia gu aapi'm diilh jam mo' ku pim cham bha aa'nda', na pim gu' cham maat na pim jax dhui jix chuap duñia' gu jam kuup piam jix chuk, nim maa'n kuup dho moo kux bhaai' na pim maakam tu'm jup duñia'. ³⁷ Ba' no' pim jax kai'ch na jii', pur maa'n ip na pim jax ti'ya', cham tu' na pim gatuuk maakam jup ba kai'chdha'. Piam no' pim jax kai'ch na cham, pur maa'n ip na pim jax ti'ya'.

Na gu' no' pim bix aixim kai'ch, dhi' gux buam jum duukam pix pui' ja'k jix aa'nda'.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na cham jir am na jaroi' pui'p dooda' jax no't dooda gu jumai

(Lk. 6:29-30)

³⁸ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup jum ti' ip na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: “Gu jaroi' no't jum bui am jum gii', jir am nap aap pui' bhai'p gii'bia' bui'ran. Piam ku gu' no't jum chiñ am jum gii', jir am ip nap aap pui' bhai'p gii'bia' chiñi'ran.” ³⁹ Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na pim pui' bhai'p gii'bia' gu jaroi' no't jam gii', gu' ja'pji na pim pix am jix bhai' titdada' ji. Pui' na jax no't jum kaam am jum gii', ja'p dir jap mu ja'k jup xi dhaa'ñdha' ku bham gii'bia'. ⁴⁰ Piam kut gu' jaroi'm iattulh buiñor gu jax chu'm g'kam, no' gu' bham taan gum kutuun nap makia', aap bix mu ja'k jup xi bhidha' gu daam dir kam jum kutuun. ⁴¹ Piam no't gu' jaroi' jam chia na pim bhidhika' ji'x juugit gu tu', aapi'm jix io'm gama ja'k pup xi aichulhdha'. ⁴² Piam ku gu' jaroi' tu' jam taan, aapi'm cham jax ji chi'ji xi makia', cham tu' na pim dai mi'p ka ji ñiokbo'. Piam ku gu' no' tu'm taiñbui'ñ, aapi'm cham jax ji chi'ji xi chaiñbuidha'.

Gu Jesus na pui' ba ja ti'da' gui' nam kaichu' nam jix bhai' pix ja titdada' gui' nam ji'k jix ja bhaamki'ñdha'

(Lk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup jum ti' ip na tu aagix ka' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: “Dai gui' nam cham jam bhaamki'ñdha' pim jix bhai' ja titdada', gui' ba' nam xi jam bhaamki'ñ cham.”

44 Ku ba' gu' aañ ya' pu jam titda ji na cham jir am gu dhi' pu'ñi ja'k na pim tu jimda', gu' ja'pji na pim ja'kbui' kat pix am jix bhai' ja titdada' ji gui' nam ji'k xi jam bhaamki'ñdha'. Gio ba' pui' na jax gui' nam ji'k xi jam koodak ka', aapi'm ja a'mkam pix xi chu ja daañxida' buiñor gu Dios. 45 Ba' dhi' pu'ñi ja'k jir maamra'n ka' pim guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii', na gu' gui' pu'ñir jix bhai'kam jia, biix maa'n na jax ja ihii'ñ gu ja'tkam. Ti' na biix ja bi'ñxi'ñ ki'n gu tanoolh gui' nam jix u'ua'tulhdhix gio gui' nam cham u'ua'tulhdhix, gio na biix ja dukxi'ñ ip, cham tu' ji'k pix. 46 Na gu' no' pim aapi'm dai gui'x bhai' ja titda nam ji'k cham jam bhaamki'ñdha', dho gu' pu cham jam a'm ti niidhidha' dho guñ Gi'kora', na pim gu' ja'p pix ba ji buanda' na jax gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm g'kam Rooma kam. 47 Piam ku gu' no' pim dai gu jam jaaduñ pix ja ñio'ki'ñ, dho gu' pu cham dho jam a'm ti niidhidha' dho guñ Gi'kora', na pim gu' ja'p pix ba ji buanda' na jax gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios. 48 Ba' dhi' pu'ñi ja'k jam a'm jum aa' na pim gammijir jix bhabhai'kam ka', ja'p na jax guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii' na gammijir jix bhai'kam.

6

Gu Jesus na pui' ba ja tñda' gui' nam kaichu' na cham jir am nam maaxik ja nii'ñchudat gu ja'tkam tu ja maakda' gu tu' na ja a'm jum aa'nda' gui' nam cham tu' bia'

¹Cha'pim maaxik ja nii'ñchudat gu ja'tkam tu ja maakda' gu tu' gui' nam ji'k cham tu' bia'. Na gu' no' pim pu'ñi ja'k tu jim, cham ji'xkat jam makia'

guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim.
² Ba' na pim pai' dhuuk tu ja maakda' gu tu' gui' nam cham tu' bia', cha'pim jaroi' aagi'ñdha' na pimit tu' ja onbai', na gu' dhi' gui' nam sap pik ba' tu' ka'm nii'ñ gu Dios na pu'ñi ja'k ja ko'raar nam mu ja'p pui' ba tu a'gidha' na pai' jax tum daanda' gio ba' mu ja'p irban gu gɸ' kiicham nam pai' oipoda' gu ja'tkam, sap nam ba' pui' ja bia'ka' gu ja'tkam nam joidham jir jix bhabhai'kam. Ba' aañ ya' pu jam titda na daipu' dhi' ki'n bar ja namki' gu pui' nam ji'k jax tu jim, cham tu' ka mai'chia' am jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim buiñor gu Dios. ³ Gu' ba' na pim pai' dhuuk tu ja maakda' gu tu' gui' nam cham tu' bia', cha'pim jaroi' aagi'ñdha', ni gu jax chu'm mia'n jam bhai' kai'chdham tuk dho moo. ⁴ Gu' ja'pji jix ixchuixim ji na pim tu ja maakda', na ba' gu' guñ Gi'kora' maaxik jam makia' gu tu' na jam a'm jum aa'nda' na pu'ñi ji jam tigi na pim jix ixchuixim jix bhai' tu bua.

*Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam jax ja'k tu daanda' buiñor gu Dios
 (Lk. 11:2-4)*

⁵ Gio na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios, cha'pim pui' ja'k tu daanda' na jax gui' nam sap pik ba' tu' ka'm nii'ñ gu Dios, na ja ko'raar nam gu'kat tu daanda' mu ja'p na pai' jax tum daanda' gio ba' mu ja'p irban gu gɸ' kiicham nam pai' oipoda' gu ja'tkam, nam sap ba' xi ja nii'ñdha' nam sappik ba' tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' aañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na daipu' dhi' ki'n bar ja namki' ka' gu pui' nam ji'k jax tu jim, cham tu' ka

mai'chia' am jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim buiñor gu Dios. ⁶ Ba' no' jaroi' aapi'm maadit bax chu daañim, jum aa' nap mu pai' dilhkob xim kuupai jax chu'm ba'k chir na ba' cham jaroi'm nii'ñdha' nap tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' no' pu'ñim nii'ñ guñ Gi'kora' nap jix ixchuixim tu daan, jum makia' dho jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim.

⁷ Ba' na pim pai' dhuuk tu daanda', cha'pim pix pui' ji kai'chdha' jax ña pim ja'k tu daanda', na gu' dhi' gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios na pu'ñi ja'k ja ko'raar nam tu daanda', nam gu' ja'p jum aa'nda' na pu'ñi ja'k jix io'm jix bhai' ja kaaya' git gu Dios. ⁸ Ba' aapi'm cham pui' ja'k tu daanda' nam jax ja'k tu daan gui'am. Jax dhui na gu' guñ Gi'kora' pu bii'pi' dir jix bhai' bax maat ka' na tu' jam a'm jum aa'nda', sia ku pimit chakui pu ti. ⁹ Ba' ja'p japim kai'chdha' na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios:

Aapi' G'e'kam jich Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii',
nap jix io'm jir jix uañ,

¹⁰ iam jap ja mattuda' gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n
nam jax ja'k duuji mi' pui' jimia' nap jax jix
aa',

ba' gammiji ja a'm ba ti niidhidha' ap.

Pui' tiich aa' ich ip nap git pui' joidham jix bhai'm
duukam jup tu buada' ya ja'p dhi oi'ñga'n
bhaan,

ja'p nap jax jix bhai'm duukam jup tu bua jix
dhaam ja'k.

Ku gu' aap dilh ji no'p moo pui'p jix aa'nda' git,
aach pui' pix tiip jum kai'chu'n ji.

¹¹ Gio ba' dhich chutku' nam tu' ki'n jup dudua,

aap gammiji nabap tanoolh xi ja maakidhat nam
ba' ki'n jum guguuxi'ñdha'.

¹² Gio ba' nap iam tuch uañi'ñka' ip nach ji'x mach
ua'tulhdha' aap jum bui,

nach gu' aach pui'p tu ja uañi'ñ gui' nam pui'p jum
ua'tulhi'ñ aach jich bui.

¹³ Gio ba' nap gammiji jich a'm ti niidhidha' na ba'
cham jich mai'chia' gux buam jum duukam.

Ja'pni daipu'.

¹⁴ 'Na gu' no' pim pu'ñi tu ja uañi'ñ gui' nam
jum ua'tulhi'ñ aapi'm jam bui, dho gu' pui' dhop
tu jam uañi'ñka' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup
tu'ii'. ¹⁵ Gu' no' pim cham tu ja uañi'ñ gui' nam jum
ua'tulhi'ñ aapi'm jam bui, dho gu' pui' dho cham
jup tu jam uañi'ñka' guñ Gi'kora'.

*Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' na
jax ja'k jir am nam jum saabda'*

¹⁶ 'Gio ba' moo ja'p jañ jup xi jam t#dam jiñ
jaaduñ na pim cham tu' pui' ja'k tui'ka' na pim
pai' dhuuk jum saabda' na jax gui' nam sap pik ba'
tu' ka'm ni'ñ gu Dios, na ja ko'raarda' nam ja'p
tui'ka' no'm jum saab na jax no'm jix buam jum
aa', nam sap ba' xi ja ni'ñdha' gu ja'tkam nam jum
saab. Ba' aañ ya' pu jam titda na daipu' dhi' ki'n
bar ja namki' gu pui' nam ji'k jax tu jim. ¹⁷ Ba'
no' pim aapi'm pai' dhuuk ba xim saabum, jum aa'
na pim jix bhai' xim ikoimdhai, gio ba' na pim jix
bhai' xim dui, ¹⁸ nam ba' cham machia' gu ja'tkam
na pim jum saab, gu' ja'pji daipu' guñ Gi'kora'
gui' nax dhaam jup tu'ii' na ba'x mat ka' na pim
jum saab. Ba' na pu'ñi jam ni'ñdha' na pim jix

ixchuxim jum saab, jam makia' dho jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim.

Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nar am nam daix dhaam ja'k jir jix chutumñigam ka' (Lk. 12:33-34)

¹⁹ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ, na pim cham tu jumpadidha' gu tu'x dha'ram namkim ya' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu' ya ja'p jix jai'ch gui' nam xi chu xibua na ba' mi' dhir cham tu' ka bhaai'ñ ka', gio nam jix jai'ch gu i'xkum. ²⁰ Jix dhaam ja'k dho gi gu'r am ji na pim jir jix chutumñigam ka', nam gu' cham jai'ch gui' nam pu'ñi xi chu xibua, gio nam cham jai'ch gu i'xkum. ²¹ Na gu' pai' na pim tu bia'ka' gu tu'x dha'ram namkim, mi' ja'k jup jujurtika' pim.

Gu Jesus na bhaan ba tu a'ga' gu buupui na ja'p ji buusan na jax gu tu' no' gɛ' tanoor (Lk. 11:34-36)

²² 'Ba' gu jam buupui ja'p ji buan na jax gu kañdhiir no' miim, na joidham gɛ' tanoorda' na nammix chu maax ka'. Ba' no' gu jam buupui joidham jix kikii', no' gu' cham j'i'x jam ɛɛ gu buupui ko'k, dho gu' joidham dho jix bhai'x chu maax ka' na pim nai' xi chi ni'i'ñdha'. ²³ Gu' ji no' gu' gu jam buupui cham kikii', no' gu' jam ɛɛ gu buupui ko'k, dho gu' pu cham tu maax ka' dho na pim nai' ti xi chi ni'i'ñdha', ba' pu cham bhaai'ñ ka' dho na pim pai' ja'k bhaya', na gu' ja'p ji buusanda' na pim jix chu tukgam kir oipoda'.

Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' na dai gu Dios pix buiñor jix bhai' nach tu daanda', cham tu' nach ji'x gu tuumiñ bhaan jup jujurtika'

(Lk. 16:13)

²⁴ Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi jam tiddam jiñ jaaduñ, na pim dai gu Dios pix buiñor tu daanda', cha'pim gu tuumiñ bhaan jup jujurtika'. Na gu' na pim jax bax maat na cham tu' jaroi' jai'ch gu maa'nkam na gook kap tu juan, na gu' jumai pix jix bhai'p ti'ya' gu ge'kam, gio gu tujuandam jumai pix jix bhai'p tu juañxidha', gio mikkat jumai ip. Mi' pum buada', pu cham ji'xkat jax chu'm jix bhai' tu juañxidha'. Ba' aapi'm pu'ñip ji buanda' no' pim tii buiñor tu daan gu Dios gio no' pim ji'x tuumiñ bhaan jup jujurtik.

Gu Jesusus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' na gammiji ja a'm ti'niñ gu Dios

(Lk. 12:22-31)

²⁵ Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi jam tiddam ip jiñ jaaduñ, na pim cham jax jum aa'nda' sia ku pim cham ka bia' na pim tu' jugia', piam no' pim cham ka bia' na pim tu' i'ya', ni ku pim cham jax jum aa'nda' na pim tu' ti'ya' no't ma saaski gu jam jajannulh. Na gu' cham pik jum aa' gu jajannulh gio gu koi', gu' gui' ji nax io'm jum aa' na pim mi' pui' duñiidha' na jax ja'k jix ki' ka'm ni'ñ gu Dios. ²⁶ Gu' matgim gu tu' na pim jugia', diilh jam makia' ji guñ Gi'kora'. ¿Jax japim gi ja ni'ñ gu'ñi u'ji' nam bha ja'p nini' jix dhaam? Jaiñ nam cham pai' ti'isdat tu kua', ni nam cham pai' tu ba'pkichat miji nammi ji chi kis gu tu' nam kua', na gu' tu ja maak guñ Gi'kora' gui' nat ya' ja do'ñcho dhi

oi'ñga'n bhaan. Gu' gi ba' aapi'm nax io'm xi jam da' na pim jir ja'tkam, matgim jam makia' ji gu tu' na jam a'm jum aa'nda'. ²⁷ Gio na gu' cham ji'xkat jaroi' ja'kbui' oidha' duaka' na ji'k tii xi ilhii'ñdha' dñlh, sia chi moo tii bñx juraa'n ki'n pui'm aa' na ja'kbui' oi'dha' duaka' git, na gu' cham jaroi' ji'xkat dñlh jup duñia' gu ii'mda'.

²⁸ 'Ba' cha'pim jax jum aa'nda' sia ku cham ka jai'ch na pim tu' ti'ya' no't ma saaski gu jam jannulh, na gu' dñlh jam makia' guñ Gi'kora'. ¿Jax japim gi nñi'ñ gu'ñi yooxi' na mi'ñi ja'p tuut? Dñlh pix na joidham tu'm ba yoota' no' bar gø'gø'r, cham tu' nam gu' ka jip tu duñia' gu ja ti'aa, piam kum gu' mu pai' ka ji chu juanpu' nam ba' joidham jix a'bhar ma tim tiidha'. ²⁹ Jax dhui na gu'r sai' pix na pim jax ba nñi'ñ, ni kut iam pu'ñi joidham tu'm jix a'bhar tim tiidhak gu Salomoon gui' na bijik jir gø'kam kat. Sia ku moo tii gux io'm jix a'bhar jajannulh xi chim titi'ñdha', matgim gu yooxi' jix io'm ji nax a'bhar. ³⁰ Gu Dios dho mi ja'p ja i'xcha gux a'bhar yooxi'. Ba' no't ba yoo, ja'p ji buusnia' na joidham jix a'bhar ba tu ja tiidha'. Tiir sai' pix gu' na pim jax ba nñi'ñ, dai ji na gu' cham mui' juruuxi'ñ. Ji'k gook tanoolh pix juruuñdha' piam ji'k baik, jumai buimgidhak jix gak mi ja'p tuutka'. ¿Gu ba' aapi'm cham pu'ñi joidham jix a'bhar jup tu jam tiidha' aa guñ Gi'kora' no' pim bñx jam jujur ki'n ti jñigi'ñ buiñor? ³¹ Gu' ja'pji na pim cham jax jum aa'nda' ji jiñ jaaduñ sia ku cham ka jai'ch na pim tu' jugia'. Cha'pim jax kai'chdha': “¿Tu'ch ba' jugia' chi?” Piam ku gu' no' cham ka jai'ch na pim tu' i'ya', cha'pim jax kai'chdha': “¿Tu'ch ba' ka i'ya' chi?” Piam ku gu' na pim tu' ti'ya'

no't ma saaski gu jam jajannulh, aapi'm sia cham jax jum aa'nda'. ³² Na gu' dñilh jix maat gu Dios na jax dhuuji jam makia' gu tu' na jam a'm jum aa'nda'. Na gu' no' pim jix buam jum aa', cham jir am, na gu' dhi' gui' nam cham maat gui' na jaroi' tu maak gu tu' nañ a'm jum aa'nda' nam ba' pu'ñi ja'k tu jim. Mi' cham ka bhaai'n ka' nam jax jum duñia' no'm cham ka bia' gu tu' nam jugia'. ³³ Dai pix ji na pim gammiji mi' pui' jiumda' na jax jix aa' guñ Gi'kora' na ba' jam makiidha' gu tu' na jam a'm jum aagidha'. ³⁴ Cha'pim tu' bhaan jax jum aa'nda', dai gu Dios japim pix buiñor jix biiñak ka' gammiji nabap tanoolh na ba' jam a'm ti naidhidha'.

7

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' nach cham tu' ki'n juanda' gu jaroi' sia kut jix buam jich dhuu

(Lk. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ, na pim cham juanda' gu jaroi' sia kut jix buam jum duukam jup tu duu jam bui. Tu uañi'ñka' pim pix. ² Na gu' no' pim cham tu uañi'ñ gu jaroi', gu Dios pui' cham jup tu jam uañdha'. Ja'xbui' pui'p jam tiida' na pim jax tiida' gu jaroi'. ³ Aapi'm jax jix ñii'ñdha' gu jax chu'm jam jaduun no't palhip buupuiram suulh gu tanaara', aapi'm dñilh gu' pu cham nii'ñdha' ji na gø'gø' iam bha bitka' jam buupui am. ⁴ Ba' cham jir am na pim jax tiida': “Bha ja'k jiñ jaduun kuñ xim boosgidha' dhi tanaara' na bha biit jum buupui am”, no' pim gu' aapi'm dñilh pu cham nii'ñ na gø'gø' iam bha biit jam buupui am. ⁵ Bhipi'm aa' na pim xi boosgai

na pim ba'x bhai' nãi'ñdha' na pim jup boosgidha' gu jax chu'm jam jaduun'.

⁶ Cham jir am na pim ja aagi'ñdha' gux kii'p jum duukam gui' nam ja'p ji buan na jax gu go'ngox nam giilhim jix bhaa'mna', nam ba' cham bhaakui ta'tak jup jam dooda', ni gui' nam ja'p ji buan na jax gu tatooxkolh ku pim cham jax ja titdada'.

Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam sap tu daanda' jix dhaam ja'k

(Lk. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Gio ba' moo ja'pniñ jup xi jam tãdam jiñ jaaduñ na pim tu daanda' buiñor guñ Gi'kora'. Ba' gu tu' na pim mu taanda', jam makia' dho, gio gu tu' na pim jix maachim ka', machia' pim dho, na gu' gui' diilh jam makia' gu matda'. Na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax no'ñ mu pai' kiicham paxiaraim nañ mui' xi chu ñio'kdha', na gu' bañ kupio'kdha' gu ki'ñgob gu kiokam, mi' dhir ba' dai na bañ chiñia' nañ mu ja'k ba bakia'. ⁸ Ba' pu'ñi ja'k ji buusan no' pim tu' taan guñ Gi'kora' soi'm ilhdhat, jam makia' dho, na gu'x chu joi'gi'n. Gio gu tu' no' pim jix maachim, machia' pim dho, na gu' gui' diilh jam makia' gu matda'. Na gu' dhi' kai'ñkam ja'p ji buusan jia na jax no'ñ mu tu ñio'ki'ñ ki'ñgob, dai na bañ kupio'kdha' gu kiokam, mi' dhir ba' bañ chiñia' nañ mu ja'k ba bakia'.

⁹ Na gu' na pim jax bax maat jia na cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na jodai pix mu makia' gu maraa'n no' tu' taan nar jum kua'dam. ¹⁰ Piam ku gu' no' tu' batoop taan, ¿ka' ko' aa pix mui' ba daagi'ñka'? ¿Jia na gu' cham jaroi' jai'ch na pu'ñi ja'k tu bua? Nam gu' bix pix jix ja da'

gu ja maamar. ¹¹ Dho jaña nam jax joidham jix bhai' tu ja maakda' gu ja maamar gu ja'tkam, sia kum gu' cham tu' ka'm ti ni'iñ. Gu' gi ba' guñ G'i'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii' na joidham jir jix bhai'kam, matgim bha jam joochxidha' ji gux kii'p jum duukam no' pim taan.

¹² 'Ba' pu'ñi jam a'm jum aa' na pim jix bhai' ja buada' gu ja'tkam, sia kum mu dir bha ja'k cham bhai' jam bua, na gu' pu'ñi ja'k tu aagix ja bui gu ya' kam dhi Israel, na mit gu' pui' ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na gu ilhi'ch ki'ñgob bhaan mu tum bapki nañ ba' aaya' buiñor gu Dios (Lk. 13:24)

¹³ 'Ba' no' pim jix aa' jiñ jaaduñ na pim buiñor aaya' gu Dios, jum aa' na pim gu ilhi'ch ki'ñgob ka'm bhaan mu baapkia' na pim ba' aaya' buiñor gui'. Na gu' jumaip jix jai'ch jia gu ki'ñgob gui' nax io'm jir gø' na bhaan mu ja'k jup tum bapki na pai' gammijir tu tulhiiñara', gio ba' maa'n jup jix jai'ch ip gu komaarak gu boi, na dhi' pix jir di' na bhaan mu tim bhíbhíi mu ja'k. Ba' mui' gu ja'tkam dhi' ka'm bhaan mu baapkim am gu gø' ki'ñgob mu ja'k na pai' mai'x chi gi'xi'. ¹⁴ Ba'r ilhi'ch gu ki'ñgob gui' na bhaan mu tum bapki mu ja'k na pai' gammiji cham jir tu tulhiiñara', gio gu boi jir irdi'ch gui' na bhaan mu tim bhíbhíi. Ba' cham pik jaroi' xim guguuxi'ñ na dhi' ka'm bhíya'.

Gu Jesus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu i'ix gui' na tu i'bhai'ñchar (Lk. 6:43-44)

15 'Moo pim cham ja kəkəkəda' gui' nam sap pik ba' bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios, na ja ko'raarda' nam ja'p xim buada' nam panaas cham bhaa'mna' ja'p na gu kakasnir, gu' gu ja jujur am bhaan giilhim ji nam jix buam tomaat ja'p na jax gu sisii' gux bhaa'mnagim. 16 Na gu'x maati' ka' jia nam jax ja'k tu jimda' na pim xi ja nii'ndha'. Na gu' na pim jax bax maat na cham jax chu'm jai'ch gu i'ix nax maikak tu i'bhai'ñchar na moo gatuuk jix maimdagim jup ba iibhai'ñcha', ni gu jax chu'm i'ix gui' na pux maimdagim tu i'bhai'ñchar ku moo joidham jix maikak jup ba iibhai'ñcha' gatuuk. 17 Na gu' gui' nar jix kii' i'ix ka', joidham pux maikak tu i'bhai'ñchar da', gio gui' na cham kii' ka' gu i'ix, pu maa'n na jax jix maimdagim jup tu i'bhai'ñchar da'. 18 Ba' pu maa'n na jax jix maikak tu i'bhai'ñchar da' gux kii' i'ix, gio gui' na pux maimdagim jup tu i'bhai'ñchar gu i'ix, pu maa'n ip na jax chu'm tu i'bhai'ñchar da'. 19 Ba' gu jax chu'm i'ix no' pu'ni cham kii' tu i'bhai'ñchar, jir am nam soiñchii mu baas buaji bhai' xi kixdha' gu tai. 20 Ba' pu'ni ja'k jup ji buan am gui' nam sap pik ba' bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios, jix maati' ka' nam jax ja'k tu jimda' na pim xi ja nii'ndha'.

*Gu Jesus na pui' ba ti'ya' nam cham tu' bix aaya' gu ja'tkam buiñor gu Dios
(Lk. 13:25-27)*

21 'Ba' cham tu' bix aaya' am buiñor gu Dios gui' nam pui'ñ chitdada' nañ aañ jir gə'kam, gu' ja'ppi dai ji gui' nam jik mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii'. 22 Mui' pui'ñ chida' am jano' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha'

ya' dhi oi'ñga'n, jup kai'chdha' am: “Aach jum a'mkam tu a'gimik aapi' Gø'kam jich Gi'kora', gio nach jum a'mkam mai' ja jootsaimik gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm ðir gu ja'tkam, gio ba' nach jum a'mkam joidham jix bhai' xi chu buimik nam tu' cham pai' niidhat gu ja'tkam.” ²³ Ba' aañ ya' ðir mu ja'k jup ja tñda': “Chaam ji nañ jam maat. Mu pim baas oipoda', na pim gu' cham tu' ka'm ti nai'ñ.”

Gu Jesus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu maa'nkam gux chu matda' kam gio ba' gui na cham tu matda' ka'

(Lk. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ Ba' gu jaroi' no't jiñ keek mi' pui' ba jii gu dhi' pui' nañ jax kai'ch, ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no'x chu matda' na mi' kisa' gu ba'ki'ñ na pai'r ai' cha'm. ²⁵ Ba' na pai' dhuuk jibiih ki'n bhai' ji dhuuduya' gio na mui' ji milhia' gu suudai', pu cham ji'xkat ilhia' gu ba'aak, na gu'x bhai' mi' kika' bhaan gu ai'. ²⁶ Gu' ba' gu jaroi' no't cham mi' pui' jii gu dhi' pui' nañ jax kai'ch, dhi' ja'p jup ji buusnia' na jax gu jaroi' na cham tu matda' ka' na mi' kisa' gu ba'ki'ñ na pai'x chu moik bhaan gu o'ya. ²⁷ Ba' na pai' dhuuk jibiih ki'n bhai' ji dhuuduya' gio na mui' ji milhia' gu suudai', pu maa'n na jax ilhia' gu ba'aak, na gu'x chu moik ka' mi' na pai' kika' bhaan gu o'ya.

²⁸ Ba' nat pai' dhuuk timo gu Jesus na puñi xi chu ja a'gidhimik, bix mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam, na mit gu'x io'm joidham kai. ²⁹ Na gu' joidham jix bhai' xi bua na tu a'ga, cham tu' pui' na jax gui' nam sap pik ba'x maat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios nam pui' tip tu ja a'gi'ñdha'.

8

*Gu Jesusus na ba dua'ñdha' gui' na tootolhidhat
bha gakiidha' gu tukga'n*

(Mr. 1:40-45; Lk. 5:12-16)

¹ Ba' nat pai' dhuuk ba jii gu Jesusus bhai' dhir oidha' ta'm, mui' ja'tkam pix chibip kattu' am nam oi'ñchu'. ² Ba' maa'n mi' ba ai buiñor gu Jesusus gui' na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n, ba' mi ja'p biipi' dir o'lhia'n ki'n xi kikkok jup titda:

—Aañ ja'p tii soi' bham tñdam jiñ jaduun no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nap iam jiñ dhua'ñdha' git nañ ee dhi ko'kdai'.

³ Ba' gu Jesusus bhai' xi dhaagik jup titda:

—Ea, jum dua'ñdha' iñ dho.

Ba' mi' jotmoda' jix kii'p jum duu gui' na tootolhidhat bhai' ka gakiidhat gu tukga'n. Mi' dhir ba' moop titda ip gio gu Jesusus:

—Jaña, bax kii' ap dhoñ jaduun. Cha'p jax kam aa'nda'.

⁴ Ba' xi soo'mchulhdhak ip na sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat dua'ñ, jup titda:

—Dai nap moo cham jaroi' aagi'ñdha' na ñich aañ jum dua'ñ. Dai nap silh jimia' pix mu na pai'r chiop na pai' daa gui' na ja palhbui'ñ gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na ba'm tigia' nap bax kii'. Xi chikkada' ap. Ba' no' jax kai'ch nap bax kii', dho gu' dai dho nap tu makgirta' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees nam ba' bax mat ka' gu ja'tkam na pich ba dua na kam eekat gu ko'kdai'.

*Gu Jesusus na ba dua'ñdha' gu tujuandam tugi'ñ
gu ja gɛ'kam tuk gu sandaarui'x gu Rooma kam
(Lk. 7:1-10)*

⁵ Ba' nat jax mummi ai gu Jesusus na pai'r Kaper-
naum, mi' ba ai buiñor maa'n gu ja gɛ'kam tuk
gu sandaarui'x Rooma kam. Ba' soi' ba titda gu
Jesusus, ⁶ jup titda:

—Aañ ja'p tii soi' bham tii'dam jiñ jaduun' no'p
moo pui'p ilhii'ñdha' git nap iam dua'ñdha' git guñ
chujuandam tuk nax io'm jix ka'ook. Pu cham
bhaai' na bamgia', na gu'x io'm jix chu ko'k.

⁷ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Ea, mu jimia' iñ dho nañ dhua'ñdhara'.

⁸ Ba' gio mui'p ji ñio gu ja gɛ'kam tuk gu san-
daarui'x, jup kai'ch:

—Gu' pix ji nañ gu' cham jir jum jupaabkam jiñ
jaduun' nap iam mu bakia' git jiñ ki'aam, nap gu'
aap jix io'm jir gɛ'kam. Ku ba' gu' aañ jix maat ji
na dai no' pich pui' ba tii sia ya' dir, pu dodhia' guñ
chujuandam tuk. ⁹ Nañ gu' aañ cham gɛ'kam jiñ
chaat, nañ gu' bita'n jup tu'ii' ja bui gu gɛ'gɛ'kam
na mit ya'ñ dhai. Gui' pix mu ja'k jup ja kaichu'
iñ. Ba' pui'p ja bia' iñ ji'kchi gu sandaarui'x nañ
pui'p tu ja chian, ba' xiñ kɛɛ am. No'ñ jaroi' maadit
mu pai' jootos, mu jimia' cham jax ji chi'ji. Piam
no'ñ mu pai' dhir bai'ñ, mu jimia' ip. Bix guñ
chujuandam tuk mi' pui' duñiidha' am nañ tu' ja
chianda'.

¹⁰ Ba' mi' pui' pup tu'ii' gu Jesusus nat pu'ñi kai gu
ja gɛ'kam tuk gu sandaarui'x. Mi' dhir ba' moop ja
titda gu ja'tkam gui' nam oi'ñchu':

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titdañ jaaduñ
na cham jaroi' jai'ch gu Israel kam na ja'xbui'

pui' bix juraa'n ki'n jix biiñak buiñor gu Dios na jax dhiñ jaduun. ¹¹ Ba' aañ pu kai'ch nam mui' ka jai'chdhihia' mu ja'k na pai' dhir jir xia'lhui gui' nam pu'ñix biiñak ka' buiñor gu Dios, gio ba' jai' mu dir ja'k jurnip. Ba' gatuuk na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ña'n, maap ba daraibu' am gu Abraam, gio ba' gu Isaak, gio ba' gu Jakob, nam ba tu jugia' gu koi' jix dhaam ja'k na tu ja makia' gu Dios. ¹² Gu' ba' gu Israel kam ja'tkam nam tii aagix nam buiñor aaya' git gu Dios, mu ja'p pix ji bi'ya' am dirrap dir na pai' giilhim jix chu tukgam, ba' tii bhai' ji susuaña' am nam giilhim jix buam jum aa'nda' na mit cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios.

¹³ Mi' dhir ba' moop titda gu ja gè'kam tuk gu sandaarui'x:

—Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' nap jax kai'ch jiñ jaduun. Ba jimia' ap jum ki'aam ja'k cham jax jim aagit.

Ba' moo jano' pu dua gu tujuandam tugi'ñ, jix kii'p jum duu.

*Gu Jesusus na ba dua'ñdha' gu daada'n gu Peegro
(Mr. 1:29-31; Lk. 4:38-39)*

¹⁴ Ba' gatuuk ma paxiaram gu Jesusus mu ja'p na pai' kioka' gu Peegro. Ba' mi' pix ji chi' gu daada'n nam bakxidhat mi ja'p bo' na e'e gu toiñdhi'. ¹⁵ Ba' amuub xi e'ek mi' xi dhaa nobi'ran. Ba' jotmoda' jix bhai' ji chu tatdat, jix kii' dho gu'p jum duu na ka e'ekat gu toiñdhi'. Mi' dhir dho gu' dai nat bamgik ba tu ja onbai'.

*Gu Jesusus na ba ja dudua'ñdha' gux kako'kkam
(Mr. 1:32-34; Lk. 4:40-41)*

16 Ba' ja'xpix nat ba ji chuk, jix io'm mui' mi' ba aichulh jamit gu Jesus gu ja'tkam gui' nam ampix pui'x ñanaanbi' ka' na pui' ja'k ja duuka' gu cham kiki' i'ii'mda' na ja a'm jup tui'ka', gio ba' jai' gui' nam ja'ppix jix kako'k ka'. Ba' gu Jesus pix ja'x jup ji ja dudua'ñ, pu bix jix kiki'p jum duu mit. 17 Ba' dhi' pu'ni ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na ja'pnim kai'ch: “Pu bix bhaan ji chu bii gu ko'kda' na kach eekat.”

Nam tiix aa'nda' gu ja'tkam nam kaichgida' gu Jesus

(Lk. 9:57-62)

18 Ba' na mi ja'p nai' xi ja nii'ñ gu Jesus nam jix io'm mui' mi' ba'p tu'ii' gu ja'tkam, nam gu' pix mi' ji aajim, ba ja baidhim gui' nam kaichu' nam sap baasi'n dir ja'k bhaya' gu jumai ju'ñdharan gu g'e' suudai'. 19 Ba' jotmoda' maa'n mi' ba ai gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'p titda:

—Aañ ja'p ilhii'ñ jiñ jaduun nañ aañ bix jup bam kaichgida' pai' nap ja'k oilhidha'.

20 Ba' gu Jesus jup titda:

—Jax dhui na gu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' ya' dhi oi'ña'n bhaan, pu cham pai' bhaai' nañ git joidham xiñ jipi'ñka', cham pui' na jax gu kaxio, na gu' silh jimia' mu pai' nar chiob ka' no' bax kooxim. Gio gu u'ii' na gu' pui'p tu kos ka', dai na ba koxia' na pai' dhuuk ilhii'ñdha'.

21 Ba' maa'n mi' dhir ja'p mui'p ji ñio gui' nam kaichu', jup kai'ch:

—Aañ dho pui'p ilhii'ñ jiñ jaduunñ nañ gammiji bam kaichgida'. Dai nap ka xiñ ñiira' nañ ka xi yaaspai guñ chaat no't ba muu.

²² Ba' gu Jesusus jup titda:

—Aap moo cham tu' bhaan jim tukgidhat xiñ kaichgida'. Matgim gu ja'tkam gammiji ko'iidhat jum yaaspaidha' am ji.

Gu Jesusus na ba ñiokdha' gu jib#ilh gio gu suudai' (Mr. 4:35-41; Lk. 8:22-25)

²³ Ba' gatuuk na mi' pui' ji' xi chu ja a'gidhimik gu Jesusus gu ja'tkam pu jii, dai nat jax bha tis bhaan gu g# kanuub, ba' b#ix jup oi'ñchu' am gu noonbi'ñ. ²⁴ Ba' nammi gama ja'k irban gu g# suudai' nam ba jiiim, ba koi gu Jesusus. Ba' jotmoda' p#x jix io'm bhai' jib, bhai' ji gu'nguki gu suudai', p#x bhai' ba jim tu'aim kanuub ta'm. ²⁵ Ba' gu noonbi'ñ mu jim#ik ba ñiññichu'n am gu Jesusus, jup titda am:

—¡Xi ñiñia jich jaduunñ! ¡Ya' chich ba ji bha'iik! ¡Jam xich palhbui'ñ nach ba' cham bhai'ko'!

²⁶ Ba' ñiñiak jup ja titda gu Jesusus:

—¿Kux moo ja'p chakui b#ix jam jujur ki'n jix biiñak japim aa aañ jiñ bui ku pim ba' moo ja'p jup bax chotdontu'?

Ba' pui' xi ch'i#ik bamgik xi ñiok gu jib#ilh gio gu suudai'. Ba' mi' jotmoda' nai' ampix ji chu juu, pu cham pai' ka jib#ir, ni gu suudai' ku ka gu'nguk. ²⁷ Ba' gu noonbi'ñ mi' pui' pup tui'dhi' am, dai nam jup jum ti titdaim jix dhu'npil'ñ ki'n:

—¡Ja'p moor g#kam ji bak jia dhich jaduunñ na ba' gam jib#ilh gio suudai' jix j#gi'ñ!

*Gu Jesusus na ba ja dudua'ñdha' gook gu ja'tkam
na ja a'm kap tui'ñgida' gu cham kiki' i'ii'mda'*

(Mr. 5:1-20; Lk. 8:26-39)

²⁸ Ba' pui' jim buidhat bhammi dir ba ai mit jumai ju'ñdharan gu gɸ' suudai' gui' na Gadaara dibɨr bhaan bipio'. Ba' bhai' dɨr ja'p mui' ba boopo' am gook gu ja'tkam nam jix ñanaanbi'chu', nam pui' ja'k ja duuka' gu cham kiki' i'ii'mda' na ja a'm jup tui'ñgida', ba' mi ja'p ji guguu mit na pai'p tu'ii' gu Jesusus. Mu dir ja'k xi boopo' am nam pai'm yassapda' gu koi'ñga'n, nam gu' mi'x joi'ñdha' nam oipoda', gio pui'x dha'npakat ip. Ba' cham jaro'i' mi ja'p bhɨbhɨda' nam gu'x ja ɨbhi'ñdha', nam gu' giilhim jix bhaa'mna' ka'.

²⁹ Ba' gɸ' ki'n jiiñkit jup titda am gu Jesusus:

—iAapi' Jesusus nap jir Maraa'n gu Dios, chakuip jich chulhiñchu'nda', nat gu' chakuim ai jano' nap pai' dhuuk jich chulhiñchuda'!

³⁰ Ba' mui' gu tatooxkolh amuub bha ja'p jup tum bipia'. ³¹ Ba' soi' ba titda am gu cham kiki' i'ii'mda' gu Jesusus na sap bhammi ja'k ka xi ja jootsa' nam ja a'm ka xi baapkia' gu tatooxkolh, nam ba' cham jimia' mu ja'k nam pai' giilhim jum tulhiña'.

³² Ba' gu Jesusus bhammi ja'k jup xi ja joot. Ba' gu cham kiki' i'ii'mda' jotmoda' bhai' dɨr bubuakik bhammi ja'k pu baap jamit. Ba' gu tatooxkolh bhai' dɨr ji boop jamit nai' gu a'nsap, pu mijimmi ji baap jamit suudai' chɨr, pu koi mit dho gu' bhai'kuk.

³³ Ba' gui' nam bhai' ka tu bipia'dat gu tatooxkolh, totdonik pu jiboi'ññor jamit mu ja'k na pai' mui' daa'ñxim jir kikcham ka', ba' ba ja aagi'ñ

am gu ja'tkam na mit jax jum duu gu tatooxkolh gio gu gook gu ja'tkam na mit dudua nam kax ñanaanbi' kat na ja a'm jup tui'ñgit gu cham kikii' i'ii'mda'. ³⁴ Ba' bix gu ja'tkam nam ji'k mi' maap oi'ñka', mui' ma jii mit na mit mu tiigim gu Jesusus. Ba' mu ji øøk soi' ba titda am na sap ba jimia' mi' dhir, nam gu'x ðbhidhat nii'ñ.

9

Gu Jesusus na ba dua'ñdha' maa'n gux ma'mkulhi' (Mr. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Ba' gu Jesusus pu jii ip nat jax bha tis bhaan gu gø' kanuub gui' na pu bhaan jim na mi ja'p sø' amuub suudai' jugii'ñ, ba' silh pu bhii bhammi dir ja'k na pai' kioka'. ² Ba' cham ji'x miikim na mit maa'n mi' ba aichulh gux ma'mkulhi' bhaan gu bakxidhara'. Ba' gu Jesusus nat ba ja tii nam buiñor jix biiñaktu' gui' nam mu ua', jup titda gux ko'kkam:

—Cha'p jax kam aa'nda' jiñ jaduun. Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'.

³ Ba' ji'kchi mi'p tu'ii' am ip gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'p jum aa' am ja jujur am bhaan: “¿Jax ba' ilhdhat jup kai'ch? ¿Ja'xbui' aa sap tii gø'kam jup xim ilhii'ñ na jax gu Dios?” ⁴ Gu' ji na gu' gu Jesusus jix bhai'x maat nam jax jum aa' gu ja jujur am bhaan, ba'p ja titda:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax jum aa' gu jam jujur am bhaan. ⁵ Na gu' cham pik xijai jia no'ñ jax kai'ch: “Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'”, na gu' cham maati' ka' no' moo pui' ji chu buusnia' ka' ba' gu' cham. Gu' ji no'ñ jax kai'ch: “Xi bamii', munip ja'p ba oirida'”, dho

gi gu'x xijai ji, na gu'x maati' ka' no't cham pui' ji chu buus. ⁶ Ku ba' gu' aañ xib ya' dua'ñdha' ji dhiñ jaduun nax ma'mkulhi' na pim ba'x mat ka' nañ aañ jir gø'kam nat bhañ joot gu Dios jix dhaam dir nañ ba' ya' uañchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam.

Ba' pui' xi chi'ik jup titda gux ma'mkulhi':

—Xi bamii'ñ jaduun. Ba jimia' ap jum ki'aam ja'k bhiji ap dhim bakxidhara'.

⁷ Ba'x kii' bhai' ji bam gui' na kax ma'mkulhi' kat nat jax pu tii'n gu Jesus. Mi' dhir ba' dai nat ba jii xi bhik gu bakxidharu'n, mi' ba buus ja saagi'ñ gu ja'tkam, gaammiji ji dhuu. ⁸ Ba' bix mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam na mit pui' ji' ti tii, na mit gu' bax chooto'n. Mi' dhir ba' dai na mit ma tu daani buiñor gu Dios, nam gu' cham ji'xkat jaroi' pui' nidhat na tu duduadhi'ñ.

Gu Jesus na ba baidhika' gu Mateo

(Mr. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Ba' ja'xpix nat mi' dhir buusnik ba jii gu Jesus, na mu ja'p ka jim, mi' ba tii maa'n gu maa'nkam, Mateo tii'gim, gui' nar tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm gø'kam Rooma kam, na mi' daakat pix ji dhaagim gu tuumiñ gui' nam ji'k mi chu namkidhim. Ba' gu Jesus mia'n xi øø'k jup titda:

—Aañ pui' ilhiil'ñ jiiñ jaduun nap xib dir gammiji bañ kaichida'.

Ba' gu Mateo nat jax jup kikbo pix mi'p daibu cham jax ji chi'ik, gammiji pix jiiim am.

¹⁰ Ba' mikkat mu ja'k daakat jup ba tu kua' gu Jesus na pai' kio gu Mateo ja bii'm gu noonbi'ñ, gio ba' mui' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ

ka' gux io'm gɛ'kam Rooma kam, gio ba' jai' gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ndha' gu ja'tkam. ¹¹ Ba' gui' nam pariseos jum t̄iti'nda', am jix bhaak am na mit pui' ji' t̄i gu Jesus, ba'p ja titda am gu noonbi'ñ:

—Jax ku ba' ja biim tu kua' dhi jam gɛ'kam tuk dhi' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm gɛ'kam Rooma kam, gio dhi jai' ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ? Giilhim nam jix u'ua'tulhdhix.

¹² Ba'p ja titda gu Jesus, na gu' ja kɛɛ nam jax kai'ch:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu ja'tkam no'm jix kiki', na gu' cham tu' ja a'm jum aa'nda' na jaro' ja dudua'ndha', gu' gui' ji nam jix kako'k ka' na ba' ja a'm jum aa'nda' na jaro' ja dudua'ndha'. ¹³ Pu kagit na pim moo mu pai' jim̄i xi chu jiñkuidha' mi' na pai' tu ua'ñix, mi' dhir japim ba' xim ga'ngada' na jax kai'ñkam pui'm kai'ch mi' na pai' ja'pni tu ua'ñix: “Gu' aañ nañ jix aa' ji na pim jix chu joi'gi'nda', cham tu' na dai na pim tuñ makgixi'ndha' gu sasoi'.” Ba' aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n bhaan, cham tu' pu kai'ñkam bha jii ñich nañ ba' ja baidhika' gui' nam pui'm aa' nam tu' ka'm ti nii'ñ, gu' gui' ji nam jix u'ua'tulhdhix na ñich bha ja baidham.

Gu Jesus nam ba tikkada' na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ

(Mr. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

¹⁴ Ba' mi' ba ai mit gui' nam kaichgi'da' gu Juan ja'tkam bopkondam, ba' bhai' ba tikka am gu Jesus na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ, jup titda am:

—Jax kum ba' cham jum saabda' dhim ja'tkam tuk? Nach ba' aach gammijich xaabda', gio gu pariseos ba pui' ip.

15 Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu jaroi' no' mu pai' ba xim t̄imom, nam gu' cham ji'x jum saabum jum ilhii'ñdha' gu ja'tkam mi' jotmoda', nam gu'x chu nak ka' gu koi'. Mi' dhir ba' no't ba jii gui' na mi' xim t̄imui nam dho gi ba' xim saabum bam ilhii'ñdha' ji gu ja'tkam.

16 'Cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na alhi'ch ñk̄i gu xibkam jannulh bhai' ja'k daaxdha' bhaan gu kilhii'ñga'n, na gu' maa'n na jax sarnia' b̄ix xikoolh dhir na pai' dhuuk bhai' ji so'lhka' gu xibkam jannulh, mi' dhir dho gi ba' gu'x io'm bam duñia' ji, cham pui' kia' na jax b̄ipi' dir. 17 Ni gu biiñ gux o'jo' ku cham mim tua'ba bhaan gu k̄ik̄lhi'ñga'n jajo' bopko, na gu' pu xi xipñia' no't jax dhuukat mim tua gux o'jo', bar tu' kub ka' ba' gu biiñ na bam nu'aa', gio gu jajo' bopko ba pui' ip na gu' ba saaskia', pu cham tu' ka bhai'n ka'. Pui' ku ba'm aa' na xixiibkam jajo' bopko bhaan jum tu'aidha' gu biiñ gux o'jo' na ba' cham jax jum duñia'.

Gu Jairo na ba baidhidha' gu Jesusus na dua'ñdhara' gu maraa'n

(Mr. 5:21-43; Lk. 8:40-56)

18 Ba' na mi' ka tu ja a'gi'ñ gu Jesusus gu ja'tkam, mi' ba ai maadit gui' nam jir ja ḡe'ḡerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi ja'p o'lhia'n k̄i'n ji k̄ik̄bok soi' ba titda gu Jesusus, jup kai'ch:

—Aañ ja'p tii soi' bham tii'dam jiñ jaduun' no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nap mu jimia' git jiñ ki'aam nap dua'ñdhara' guñ maraax nat ma muu xib kia'pix.

¹⁹ Ba' gu Jesus nat jax kikbo cham jax ji chi'nik pix mi'p daibu ja biim gu noonbi'ñ. ²⁰ Ba' maa'n gatuuk dir mui'p ja oi'ñchu' gu ubii na mambhiix daman gook oidha' bax ka'ook ka' na ampix mirda' gu i'ra'n. Ba' gatuuk dir mia'n xi øøk bhai' xi dhaa ju'ñdharan gu jannulhi'ñ gu Jesus gui' na daam dir tii'chu', ²¹ na gu' ja'p jum aa': “Dai no'ñ ba dagia' git pix sia ju'ñdharan gu jannulhi'ñ gui' na daam dir tii'chu', pu dodhia' iñ.” ²² Ba' gu Jesus ja'k xi giisik jup titda gu ubii:

—Cha'p jax kam aa'nda'ñ jaduun'. Pu ba dua pich ji matgim, nap gu' aañ jiñ bui bax biiñak.

Ba' mi' jotmoda' joidham jix bhai' bhai' ji chu tatdat gu ubii nat jax pu ti'ñ gu Jesus, jix kii' dhop jum duu na ka mirdat gu i'ra'n.

²³ Ba' nat pai' dhuuk mu ba ai gu Jesus mu na pai' kio gu Jairo, jix io'm tum suan, gio gu sasabdam nam mi'p tu'ii' nam bax yaaspapuk gu alhii tiiyax na mi' muukix. ²⁴ Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Ea na pim alhio ka xi bubuakia'ñ jaaduñ, na gu' cham tu' muukix jia dhi alhii tiiyax, gu' mi' pix ji na koos.

Ba' gui' dai na mit xi a'sik. ²⁵ Ba' biiix xi ja bubuaxdhak gu Jesus, diilh ba' mijji ji baa na pai' kaat gu alhii tiiyax. Ba' mi' pix xi dhaa nobi'ran, pu joidham jix kii' bhai' ji bam. ²⁶ Ba' biiix kap nai' pui' ba tim tii na ji'x bhaan bipio' gui' gu dibiiir gu dhi' pui' nat jax tum duu.

Gu Jesusus na ba ja dudua'ñdha' gook gu ja'tkam nam cham ñiñña ka'

²⁷ Ba' nat jax kia'pix mi' dhir gamai' ji buus gu Jesusus, gook gu ja'tkam cham ñiñña kam gatuuk dir mui' ba jiñkuidhim am, jup titdaim am:

—¡Aapi'ch jaduun nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xich joi'mdai xich chiigi' xich dhudua'ñdhai nach cham ñiñña!

²⁸ Ba' nammi gama ja'k nat miji ba baa jumai ba'k chir gu Jesusus, mui' ji ai mit mia'n gui' nam cham ñiñña ka', ba' bhai' ba ja tikka gu Jesusus no'm sap moo ti jüigi'ñ nax bhaai' na ja dudua'ñdha' nam cham ñiñña. Ba' gui'p titda am nam sap ti jüigi'ñ. ²⁹ Ba' gu Jesusus bhai' xi ja daagik ja buupui am jup ja titda:

—Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' na pim jax kai'ch jiñ jaaduñ, na pim gu' aañ jiñ bui bax biiñak.

³⁰ Ba' mi' jotmoda' bhai' ji ñiññaata mit nat jax pu ja ti'n gu Jesusus, jix kiki' dho gu'p jum duu mit. Ba' xi ja soo'mchulhdhak nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat ja dudua'ñ, jup ja titda:

—Dai na pim moo cham jaroi' aagi'ñdha' na ñich jam dudua'ñ.

³¹ Gu' ji na gu' moo jano' na mit jax mi' dhir bubua, mi ja'p pix ja'x pui' tu ja a'gi'ñ am gu ja'tkam. Biix pui' bax chu maat am nam ji'k mi ja'p oi'dha' bhaan gui' gu dibir.

Gu Jesusus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam na cham tu ñiokda'

³² Ba' moo jano' na mit jax kia'pix mi' dhir gamai' ji bubua gui' nam cham ñiñña kat, ji'kchi gu ja'tkam mi' ba aichulh jamit gu Jesusus maa'n gu maa'nkam na cham tu ñiokda', na pui' ja'k duuka'

maa'n gu cham kii' ii'mda' na bhaan jup tui'ka'.
³³ Ba' gu Jesus pu mai' joot gu cham kii' ii'mda'
 bhai' dhir bhaan gu maa'nkam. Ba' jotmoda' bhai'
 ji chu ñiokcha, jix kii' dho gu'p jum duu. Ba' mi' pui'
 pup tu'ii' am gu ja'tkam na mit pui' ji' ti ti, dai nam
 jup jum ti titda:

—Mooch pik ja'p cham ji'xkat pui' ti niidhat ji ya'
 dhi Israel nach jax ti nii'ñ xib.

³⁴ Gu' ba' gui' nam pariseos jup jum tii'ti'nda' jup
 kai'ch am ip:

—Ja gø'kam tuk dho gu cham kiki' i'ii'mda' na
 bhaan jup tui'dhi' dhi maa'nkam, pui' ku ba'x
 bhaai' na mai' ja jootos gu bipnaga'n tuutu'm
 cham kiki' i'ii'mda'.

Gu Jesus nax joi'mdat ja nii'ñdha' gu ja'tkam

³⁵ Ba' biix kap ai gu Jesus mu ja'p na pai' jax
 i'lhich daa'ñxim jir kikcham ka', gio ba' mu ja'p na
 pai' jax ji'dilh jup jir kikcham ka', tu ja a'gidhidha'
 gu Israel kam ja'tkam mu ja'p nam pai' jax tu
 daanda', na ja aa'ñdhidha' nam jax ja'k mi' pui'
 jimia' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios, gio
 ba' na xi ja dudua'ñdhidhat gux kako'kkam na biix
 aixim tu'm ja øøka' gu ko'kdai'. ³⁶ Ba'x joi'mdat ja
 niidhidha' gu Jesus gu ja'tkam mu ja'p na pai' jax
 a'jidha', na gu' sap cham bhaai'n ka' nam jax xim
 buada', gio na cham jaroi' jai'ch na ja guguuxdha'.
 Ja'p ji buusan am na jax gu kakasnir no' cham
 jaroi' ja bipia'. ³⁷ Ba' pui' xim aagit jup ja titda gui'
 nam kaichu':

—Umri moo gø'r gaa tir ya ja'p, gu' ba' gu ordam
 jir gook alh am. Nam gu'r mui' gui' nam tiix kaim
 gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ba' gui' nam tu a'ga, jir gook

alh am. ³⁸ Ba' jam a'm jum aa' na pim pu tida' gu Dios gui' na ja'p ji buusan na ya' tu gaa, na jai' bhai'p ja jootsa' gui' nam ya ja'p tu ja a'gidha' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

10

Gu Jesus na baja aaga' mambhix daaman gook gui' nam jir noonbi'ñ ka'

(Mr. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

¹ Ba' ba ja bai gu Jesus gu mambhix daman gook gu noonbi'ñ, ba' pui' ba ja tida na sap bax bhaai' nam pui' mai'p ba ja jootosda' gu cham kiki' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam ampix pui'x ñanaanbi' ka', gio sap ba' bax bhaai'n ka' ip nam pui'p ba ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam gui' na bix aixim tu'm ja eka' gu ko'kdai'.

² Ba' dhi' nam jir jaroi' dha' gu noonbi'ñ gu Jesus: Moo gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka', gio ba' gu ja'nni'ñ Anrees. Gio ba' moo gu Jakoobo ip, gio ba' gu ja'nni'ñ Juan, gui' nam jir maamra'n gu Sebedeo. ³ Gio ba' moo gu Piliip ip, gio ba' gu Bartolomee, gio ba' moo gu Tomaas ip. Gio ba' gu Mateo gui' na bipi' dir jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ kat gux io'm g'kam Rooma kam. Gio ba' moo gu jumai na pui'p ti' Jakoobo gui' na Alpeo jir maraa'n, gio ba' moo gu Tadeo ip. ⁴ Gio ba' moo gu jumai na pui'p ti' Simoon gui' na bipi' dir ka ja kaichgida' gui' nam Kananiistas jum tiiti'nda'. Gio ba' moo gu Juudas Iskarioti ip gui' na gatuuk ja aa'ñdhara' gu g'g'kam jum aa'ndam na pai' oirida' gu Jesus nam ba' daagi tu chiña' nam mu'aa'.

*Gu Jesusus na nai' ba ja jootsa' gu noonbi'ñ nam
tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios
(Mr. 6:7-13; Lk. 9:1-6)*

⁵ Ba' mu ja'p nai' ba ja jootos gu Jesusus gu mambhix daman gook gu noonbi'ñ nam sap tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios, jup ja titda:

—Chakui pim mu ja'k jimmida' ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ni mu ja'k ja bui gui' nam jir Samaaria kam. ⁶ Nai' ja'p ji na pim jimia' ja bui gui' nam jir Israel kam ja'tkam, gui' nam ja'p ji buan na jax gu kakasnir nam mai' suulhgix.

⁷ Xi ja aagi'ñdha' pim nat bam ai nam pai' dhuuk machia' nam jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios. ⁸ Gio ba' na pim xi ja dudua'ñdhidhat ip gux kako'kkam pui' na jax gui' na tootolhidhat bha gakiidha' gu ja tutku'. Gio gui' nam ba ko'iix ka' pim sia xi ja dudua'ñdhidhat. Gio ba' gu cham kiki' i'ii'mda' na pim mai' ja jootsaidha' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam ampix pui'x ñanaanbi' ka'. Ba' na pim pai' dhuuk pu'ñi xi ja dudua'ñdhidhat, cha'pim bha ja taanda' gu tuumiñ, na gu' dhi' na pim tu' ki'n ja dudua'ñdha', dhi' pui' pax jam maa jia gu Dios.

⁹ Ba' cham jum aa' na pim ua'ka' gu tuumiñ gux uam totbikdam, ni gux chooto totbikdam, piam gui' nax chido' totbikda'. ¹⁰ Nix chu' asaak dho moo ku pim kusbioda', gio gu jam sussak pu daipu' ip na pim jax ja aa'ntu'nda', cham tu' na pim gu' jai'p ja ua'ka' na pim mu pai' ba aada' no't ma juu. Ni gu oxia ku pim ua'ka' na pim ki'n oxiakkidha', na gu' gu jaroi' na pu'ñi tu juanda' bhaankam gu Dios, pu bix tu makiidha' am mu ja'p na jax a'jidha' gu tu' na a'miram jum aagidha'.

11 'Ba' mu pai' jax chu'm kiicham na pim aaya' na pai' mui' maap daa'ñxim jir kikcham ka', mi ja'p japim nai' xi gaaga' gu jaroi' nar jix bhai'kam ka', mi' pim ba' xi juruufñdhai buiñor na pim ji'x juugit tiimo' na pim tu ja a'gidhimii gu ja'tkam gui' nam mi ja'p oi'ñka'. 12 Ba' na pim jax mui' ji baapkia' mi' pai' jax chu'm kiicham, xi chu ja daa'ñxidhai pim mui' xi ja ñio'kdha' gui' nam mi' oi'ñka'. 13 Ba' no' mit jix kii'galh gu pui' na pim jax ti'ya', dho gu' pui' dho ji chu buusnia' na pim jax ja'k tu ja daa'ñxidha'. Piam no' mit gu' cham kii'galh gu pui' na pim jax ti'ya', dho gu' pu cham dho pui' ji chu buusnia'. 14 Piam ku gu' no' ni ji'x kum cham jam kii'galhi'ñ, gio no'm pu cham jam kaim, pu jimia' pim mi' dhir maakam ja'k, dai na pim mi ja'p xi xiixkai gu jam tooton nat ji'x mi' bam ti' gu dibii' na ba' bhaan jix maati' ka' na mit cham jam kii'galh. 15 Ba' aañ ya' pu jam titda nax io'm cham bhai' tu ja jimia' dhi' dhi ja'tkam jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu' giilhim jum tulhiiña', cham tu' pui' na jax gu Sodooma kam gio gu Gomorra kam.

Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gu noonbi'ñ nam jax ja dooda' nam ka tu a'gada' gu ñio'ki'ñ gu Dios

16 'Ba' aañ mui' xi jam jootsa' ja'p na kakasnir mu ja'p ja bui' gui' nam ja'p ji buan na jax gu sisi' nam giilhim jix bhaa'mna'. Ba' jam a'm jum aa' na pim jix chu matda' ka' na pim jax dhuim palhbuidha' ja'p na jax gu kooko' gui' nam jix chu mamatda', gio ba' na pim cham bhakkuda' ja'p na gu giokda' nam cham bhaa'mna'. 17 Moo pim cham jax jum aa'nda', nam gu' jam da'ngii jam

ui'ka' ji ja bui gu gɛ'gɛrkam jum aa'ndam, gio ba' nam jam gii'bia' mu ja'p nam pai' jax tu daanda'.
 18 Gio ba' gux io'm gɛ'gɛrkam ja buim jup jam ui'ka' no'm xi ilhii'ñ. Ba' dhi pu'ñi ja'k jiñ a'mkam tu ja a'gidha' pim gu gɛ'gɛrkam jum aa'ndam gio ba' gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios. 19 Ba' nam pai' dhuuk mu ba jam aichdha' ja bui gu gɛ'gɛrkam, cha'pim jax jum aa'nda' na pim jax ja'k ti'ya', na gu' jam makia' jia gu matda' gu Dios na pim jax ja'k ti'ya' na pim pai' dhuuk mui' ji chu a'ga'. 20 Ba' cham tu' aapi'm mu tu a'ga', gu' gui' jix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n guñ Gi'kora' na jam makia' gu matda'.

21 Ba' gui' nam ji'k ti jii'ñdha' aañ jiñ bui, bhai' ji ja bhaamkidha' am gu ja jaaduñ. Pui' na jax gu ja maamar no' mit ti jii'ñ aañ jiñ bui, gu ja tataat jam bhai'p ji ja bhaamkidha'. Piam ku gu' no' mit gu ja tataat jiñ bui ti jii'ñ, gu ja maamar jam bhai'p ji ja bhaamkidha', ja kooda' am dho gu' no'm xi ilhii'ñ.

22 Ba' bix pix xi jam bhaamki'ñdha' am gu ja'tkam na pim ji'k ti jügi'ñ aañ jiñ bui. Ku ba' gu' gu jaroi' no' gammiji cham jax jim aagit pu ti jügi'ñ aañ jiñ bui, jix bhai' tu jimia' ji, na gu' jimia' jix dhaam ja'k na pai' dhuuk mukia'. 23 Ba' nam pai' dhuuk bhai' ji jam o'bhai'ñdha' mu pai' jax chu'm gɛ' kiicham, aapi'm mi' dhir pu ji jimia' maakam ja'k jumai gɛ' kiicham, na gu' aañ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora', cham xiim gio bhai'p jim iñ, aapi'm chakui bix timo' na pim tu a'gimi na ji'k kap jir kikcham ya' dhi Israel.

24 Na gu' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ, na cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na moo ja'xbui'p xim taat na jax gu jax chu'm gɛ'kam tugi'ñ, ni na

cham jai'ch gu tujuandam na moo ja'xbui' pui'p xim ilhii'ñdha' na jax gui' na mi' buiñor tujuanda'.
 25 Gu' dai ji na kəɛjidha' pɪx na jax ja'k tɪdaidha' gui' na kaichgɪda', cham tu' na gu' mi' bɪipɪ' kat gɛ'kam jup bam taat ka', gio gu tujuandam na jax ja'k tɪdaidha' pɪx ɪp gu gɛ'kam tugi'ñ, mi' pui' duñiidha'. Gio pui' na jax gu kiokam no'm jax tɪda na ja'ook bhaan jup tu'ii', ɔcham aa pim ilhii'ñ nam giilhim jix buam ja tɪdada' gui' nam ji'k maap mi' oi'ñka'? Ba' aapi'm pu'ñip jam tɪdada' am gu ja'tkam na pim ti jɪgi'ñ aañ jiñ bui.

Gu Jesus na pui' ba ja tɪda' gu noonbi'ñ na dai gu Dios jix bhaai' nam jix ɪbhi'ñdha' (Lk. 12:2-9)

26 'Ba' aañ ya' pu jam tɪda na pim cham ja ɪbhi'ñdha' gu ja'tkam, na gu' pui' pɪx cham ji'xkat jup jum ɪxchu' gu tu' na jax jum kai'chdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, pu maa'n nam jax machia' gu ja'tkam. 27 Ba' nañ jax jam tɪdada' gux ɪxchuxim, aapi'm maaxik bhaami ja'p ba'bhak dhaam xi gu'kii gɛ' ki'n pu ja tɪda' gu ja'tkam. 28 Cha'pim ja ɪbhidhat gui' nam xi jam koodam ka', na gu' dai gu jam tutku' nam jam kooda', gu' gu jam i'ii'mda' pu cham ji nam jax ja dooda', na gu' pu cham bhaai' nam jax dhui ja kooda'. Gu' gui' ji Dios na pim ba'x ɪbhi'ñdha', na gu'x bhaai' na mu ja'k ja jootsa' gu jam i'ii'mda' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha' no' xi ilhii'ñ.

29 'Na gu' na pim jax bax maat jia, nam panaas cham mui' namɪk gu u'ji' gui' nam mu ja'p jum ga'ra. No't jaroi' ji'k maakob tumñix ka'm ja saba'lh, mui' ja aichdha'. Ku gu' bɪix ja niidhat

jup tu'ii' ji guñ Gi'kora', sia kum gu' tii cham mui' namük. ³⁰⁻³¹ Ba' aapi'm jix io'm jix dha'ram jam ilhii'ñ gu Dios, cham tu' pui' na jax gu u'ji'. Biix sia jam kuup jix maat na ji'k aix, sia ku gu' tiix bii alh. Ba' aañ ya' pu jam titda na pim cham jax jum aa'nda' sia kum giilhim jam titda gu ja'tkam, na gu' jam a'm ti ni'i'ñ ja gu Dios.

Gu Jesus na pui' ba ja tida' gu noonbi'ñ nar am nam ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam silhkam kaichu' (Lk. 12:8-9)

³² Ba' no'm ba jam tikka gu ja'tkam no' pim moo silhkam ti jügi'ñ aañ jiñ bui, ba' no' pimit cham jax ji chi'ük jup xi ja aagi'ñ nar silhkam, dho gu' aañ pui' dhop aagi'ñdha' guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' na pim maaxik silhkam jiñ bui ti jügi'ñ na ba' jam a'm ti nidhidha'. ³³ Gu' ji no' pim gu'x ja ñbhidhat cham ja aagi'ñ na pim ti jügi'ñ aañ jiñ bui, dho gu' aañ pui' pix jup tida' dho guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' na pim maaxik pu cham ti jügi'ñ aañ jiñ bui.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' nat cham tu' pu kai'ñkam bha jii na ba' ya' maa'n ñi'ook jup ja duña' gu ja'tkam

(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Cha'pim jax jum aa'nda' jiñ jaaduñ na ñich aañ panaas pu kai'ñkam bha jii ya' dhi oi'ñga'n bhaan nañ ba' ya' maa'n ñi'ook jup ja duña' gu ja'tkam nam ka xim bhabhaakui'ñdha', gu' ja'kbui' kat ja'p ji buus ji na ñich bha ja kookdhichdham. ³⁵ Na gu' jai' dhit no'm tii ba ti jügi'ñ aañ jiñ bui, bhai' ji ja bhaamkidha' am gu ja maamar, piam gu ja maamar gu ja gi'kora'm bhai'p ji ja

bhaamkidha', jai' ba' gu ja kaka'mda'm bhai'p ji ja bhaamkidha' gu ja dadaa'n. ³⁶ Diih dho gu' daim oi'dhagam nam cham maa'n ñi'ook jup duuka'.

³⁷ 'Ba' gu jaroi' no' aañ jiñ bui ti ti jüigi'ñ, no' gu' dai gu taata'n pïx jix io'm jix dhaan, dhi' ja'p ji buusan na pu cham ti jüigi'ñ aañ jiñ bui, na gu' cham pïk jiñ buix biiñak ka'. Piam mu ðir bha ja'k gu ja gi'kora' no'm dai gu ja maamar pïx jix io'm jix ja da', pui' ja'p jup ji buusan nam pu cham ti jüigi'ñdha' aañ jiñ bui. ³⁸ Gio gu jaroi' no't dai ba ji choo'n no'm bax mu'aam na ti jüigi'ñ aañ jiñ bui, pui' ja'p jup ji buusanda' na pu cham ti jüigi'ñdha' aañ jiñ bui. ³⁹ Na gu' gu jaroi' no' tiix aa' na gammijix bhai' tu jimda' ya' maaxik bhaan, gatuuk cham bhai' tu jimia', na gu' jimia' mu ja'k na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji kəkəkədat gammiji pu ti jüigi'ñ aañ jiñ bui sia ku mit ma mua, dai na ba jimia' pïx jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

Gu Jesus na bhaan ba tu a'ga' gux dha'ram namkim
(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'Ba' gu jaroi' no't jix bhai' jam tïdak jix bhai' ba jam duu, dhi' ja'p ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu. Piam ku gu' no't aañ jiñ bui ti jii'ñdhak jix bhai' ba jam duu, dhi' ja'p jup ji buusnia' nat gui'x bhai' ba duu nat jaroi' bhañ joot jix dhaam ðir. ⁴¹ Ba' gu jaroi' na pu'ñix bhai' tïdaix bhai' ba duñia' gui' na bhaankam tu a'gada' gu Dios, no' gu'x maat pïx nat Dios bha joot, dho gu' pu chu'm dhop mai'chia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na jax chu'm mai'chia' gui' na bhaankamu'n

tu a'gada' gu Dios. Piam pui' na jax gu jaroi' no'r jix bhai'kam, no't jaroi'x bhai' t̄idak jix bhai' ba duu, dho gu' pu chu'm dhop mai'chia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na jax chu'm mai'chia' gui' nar jix bhai'kam ka'. ⁴² Ba' gu jaroi' no't pu'ñix bhai' t̄idak jix bhai' ba duu maadit gui' nam pu'ñi ti j̄igi'ñdha' aañ jiñ bui, sia tu' suudai' pix no't ba toi', dhi' ki'n ba mai'chia' gux dha'ram namkim jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', aañ moo ya' pu jam titda.

11

Gu Juan ja'tkam bopkondam na ja jootsa' ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ nam titkapu' gu Jesus no'r di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' gu Dios jix dhaam dir

(Lk. 7:18-35)

¹ Ba' nat pai' dhuuk t̄imo gu Jesus na tu ja a'gidhimik gu mambhix daman gook noonbi'ñ, pu jii mu ja'p na pai' i'lhich jir kikcham ka' gui' na dhi' pix bhaan jup bipio' gu dibir.

² Ba' bhammi na pai' kuupka' gu Juan ja'tkam bopkondam, pui' ba ti kai na mu pai' pix oirit jix k̄i'p jum duukam jup tu bua gu Jesus. Ba' mui' ma ja joot ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ gui' nam kaichgida' ³ nam sap titkapu' no' sap moor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' gu Dios jix dhaam dir, piam ku gu' sap no' jax kai'ch nar jumai nam ba' n̄irada' gui'.

⁴ Ba' mummi jiidat pui'p ba titdaim am gu Jesus. Ba' gui' cham ja aagi'ñ mi' jotmoda', dai nat xim jotma'ñ pix nat mi ja'p nai' xi ja dudua'ñ gux kako'kkam. Mi' dhir ba' moop ja titda:

—Ea na pim aa'ñdhapu' gu Juan ja'tkam bopkondam gu pui' na pimit jax bañ chii na ñich ja dudua'ñ dhiñ jaaduñ nam kax kako'k kat, gio ba' pui' na pimit jax bañ kai nañ ja aagi'ñ nam jax ja'k duñia' nam ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ⁵ Ja'p japim tida' na ñich tu ja tii'ñchoda gui' nam cham ñiñña kat, gio ba' gui' na tootolhidhat ka gakiidhat gu ja tutku' na ñich bix Jup ja dudua'ñ. Gio ba' gui' nam kax mama'mkulhi' kat nam pu cham tu oipot, bix japim Jup xi aagi'ñdha' na ñich ja dudua'ñ, gio ba' jai' gui' nam cham tē kēkēt. Gio ba' jai' gui' nam ba ko'iix kat na ñich bix Jup ja baapmi' ja dudua'ñdhak. Gio ba' nañ tu ja a'gi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios gui' nam cham tu' bia' nam gampai' tu'm, nam soi' pax jum ihii'ñ, nañ ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duñia' nam ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor. ⁶ Ja'p moo joidham jix bhai' tu jimia' gu jaroi' no' pu gammiji ti jii'gi'ñ aañ jiiñ bui.

⁷ Ba' pu jii mit gu ja'tkam tugi'ñ gu Juan ja'tkam bopkondam daipu' nat pu'ñi xi ja tii'n gu Jesus. Mi' dhir ba' moop ja titda gu Jesus gu ja'tkam gui' nam jik mi'p tu'ii':

—¿Tu' pimit mu tii'mpuk mummy gampix jix chu gak kir jano' na pimit pai' dhuuk mu jimik? ¿Gu junbo' aa na mi' joidham jum bua na bhai' xi jibir? ⁸ ¿Ka' tu' ji pimit mu tii'mpuk na pimit ba' moom dikoo'ñ na pimit mu jii? ¿Ka' jaroi' aa mi oiri ji chim tii'dhat gu jajannulh jix a'bhar jix dha'ram namkim? Moo chi gu' cham ji, na gu' na pim jax bax maat bo jia na gui' nam pu chu'm tim tii'ñka', dai mummix joi'ñdha' am nam darka' ja bui gux io'm gē'gērkam jum aa'ndam. ⁹ Moo chi gu' gui' ji

na pimit mu t̃igim gui' nax io'm jix bhai' xi buada' na tu a'gada', cham tu' pui' na jax gui' nam bijik bhaankamu'n jup tu a'gimik gu Dios. ¹⁰ Gui' dho Juan ja'tkam bopkondam jañ aagat jup kai'ch, na gu' dhi' aagat jup kai'ch guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ na ja'pnim kai'ch:

Jumaiñ b̃ipi' mu jootsa' na ba' ba ja mattuda' gu ja'tkam nap jootom mui' ba jim.

¹¹ Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam, aañ g̃'kam ki'n bia' ja bui' gu ja'tkam, nat gu' g̃'kam ki'n bhaan ti t̃i guñ Gi'kora'. Ku ba' gu' gu jaroi' no' mi' pui' ba jim na jax jix aa' guñ Gi'kora', pui' pix g̃'kam ki'n jup bia'ka' iñ ji, na gu' ja'xbui' pui' bhaan jup ba ti ñiidhidha' guñ Gi'kora'.

¹² 'Ba' tiix mu'aam ka' am gu ja'tkam gu Juan ja'tkam bopkondam jano' dir nat pai' dhuuk ya ai, nam gu' t̃i cham kaim ka' na t̃i ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duñia' na ba' ja a'm ba ti ñiidhidha' git gu Dios, gu' ji nam gu' dai xix bhaakut. ¹³ Ba' pu'ñi t̃i pu tu ja a'gi'ñdha' am gu ja'tkam gui' nam bijik bhaankam jup tu a'gimik gu Dios na jax ja'k tu ja a'gidhimik gu Juan ja'tkam bopkondam, gio ba' na mit t̃i tu ua'nak gu ñio'ki'ñ gu Dios nam ba' jiñkuidhai mi' pui' ba jimia' git, gu' ji nam gu' ba pui' pix cham jup ti j̃gi'ñdha'. ¹⁴ Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam jir di' pix gu Eliiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na gu' pui' ja'k tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na saak pu'ñi gio ya'p ba aaya'. ¹⁵ Moo pim jix bhai' xim ga'ngada' na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda na pim ba' mi' pui' jimia' no' pim ti j̃gi'ñ nar silhkam.

16 '¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai tu jam aagidha' nam jax ja'k ji buan gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch? Ja'p ji buan am dho na jax gu a'aalh no' mit mui' maap xim daagik mu pai' ma titbim jax chu'm giotir. Ba' no' mit jai' bha ja'p ji dharaibuk ma tu saas, ba' nam pai' dhuuk xi saasbichui jup ja tida' am gu jai' ja bipna' a'aalh: 17 “Ni ji'x ku pimit iam ti ni na chich tii ma tu saas, ni ku pimit xi susuani na tii joi'mdam jum kai'chit gu saasab.” 18 Pu'ñi ja'k ji buan am gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch. Tii' na gu' gu Juan ja'tkam bopkondam nat tii ya' xi pek ja bui, pui' ai'chux jamit na ja'ook bhaan jup tui'ngida', sia ku gu' gammiji tiim saabda' gio na tii cham pai' dhuuk io'da' gu biiñ. 19 Gio ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', maakam jup jiñ ai'chux jamit, sia kuñ gu' tii cham pai' dhuuk jiñ xaabda'. Pui' kai'chdha' am nañ sap giilhim gè' tu kua' gio sap nañ giilhim jix i'muk, jix ja oi'ñ iñ sap gui' nam cham tu' ka'm ti ni'ñ gio gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm gè'kam Rooma kam. Ku ba' gu' gu Dios pix mattuda' ji gu jaroi' na tu' silhkam jix maachim ka' nañ jir tu'p tu'm da'.

Nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios gu Korasiñ oi'ñkam gio gu Betsaida kam
(Lk. 10:13-15)

20 Ba' bhaan bhai'p ji chu a'ga gu Jesus gook kap na pai' mui' maap daa'ñxim jir kikcham ka', mi' nat pai' pik jix io'm mui'x ki'p jum duukam jup tu duu, gu' ji na mit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios. Ba'p kai'ch:

21 —Ja'p moo cham bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim Korasiñ oi'dha' gio ba' aapi'm na pim

Betsaida ja'k jup oi'dha', na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora'! Tii ñich jam nii'ñchudat joidham jix kii'p jum duukam jup tu duu jam bui na pim tu' cham pai' dhuuk ñidhat. Iam chi na pimit gu' tiigik mi' pui' ba jii. Na gu' no'ñ mu ja'k Tiuro pui' joidham jix bhai'm duukam jup tu duñia' git, gio mu ja'k na pai' Sidoon jup ti tii', moo jano' git nam ti jii'ñdhai gu ja'tkam buiñor guñ Gi'kora' mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', ba dai nam ba tim tii'dha' git gu jajannulh jix xaasak, ni kum bar tu batbiadam ka' git, gio nam mu ja'p pix ba daraaka' git na pai' jax kaat gu matai, ba dhi' bhaan jix maati' ka' git nam jix io'm soi' bam ilhii'ñ. ²² Ba' xib tu' na jax chui'ka', jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na pai' dhuuk guñ Gi'kora' ja aagi'ñdha' bix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax buimii, aapi'm giilhim jam tulhiiñchuda', cham tu' pui' na jax gu Sidoon kam ja'tkam gio gu Tiuro kam. ²³ Ba' aapi'm na pim Kapernaum oi'dha', ¿ja'p jum aa' pim aa na pim aaya' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'? Matgim mu ja'k ji na xi jam jootsa' jix io'm tuukab ja'k na pai' gø' ti di', na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa'. Na gu' no'ñ mu ja'k Sodooma pui' joidham jix kii'p jum duukam jup tu duñia' git, moo jano' git nam ti jii'ñdhai mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', xib dho pui mi'r kiicham ka' git. ²⁴ Ba' aañ ya' pu jam titda na jano' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' guñ Gi'kora' bix gu ja'tkam nam tu' jax buimii, aapi'm giilhim jam tulhiiñchuda', cham tu' pui' na jax gu Sodooma kam kat.

Gu Jesus na ba ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam nam jax

ja'k duñia' nam ba' cham kam tulhiiña'
(Lk. 10:21-22)

²⁵ Ba' mi' pui' xi kai'chimik gu Jesuus, bhai' ji chu daani jix dhaam ja'k, jup kai'ch:

—Taxchaab ba'ñ Gi'kora' nap jir Ge'kam jix dhaam gio ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na pich gu' ba ja mattuda gu ja'tkam gui' nam cham ge'gerkam jum ilhii'ñ na tu'r jix bhai'm duukam. Ja'p xi ja duuk japich gui' nam pui'm aa' nam panaas jix io'm jix maat gum ñi'ook, na gu' dai nam bhaan pix ge'gerkam jum ilhii'ñ. ²⁶ Pui' dhoñ Gi'kora', pui' ja'k jix aa' ap.

²⁷ Mi' dhir ba' moo ja'pni bhai'p ji chu ja a'gi gu ja'tkam, jup ja titda:

—Aañ bhañ joot guñ Gi'kora' jix dhaam dir nañ ba' bhaankam ya ja'p ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na tu'r jix bhai'm duukam. Ba' diilh pix jix maat guñ Gi'kora' nañ jir tu'p tu'm da', nañ gu'r Maraa'n, gio aañ ya' dir mu ja'k diilh pix jup jix maat ip guñ Gi'kora' nar tu'p tu'm da'. Ku ba' gu' gu jaro'i' no' moo ja'p tu' silhkam ki'n jix maachim nach jir tu'p tu'm da' gook dit guñ Gi'kora', aañi' dho aagi'ñdha'. ²⁸ Bañ kaichgida' pim biix na pim ji'k jix xijaim tu jim, aañ jam aagi'ñdha' na pim jax ja'k duñia' na pim ba' cham pui' ja'k ka tu jimda'. ²⁹ Mi' pim pui' xi jimai nañ jax jam titda, cha'pim dai ge'gerkam jum taat ka', ja'p na jax aañ nañ gu' gampai'ñ ilhii'ñ, cham tu' ge'kam jiñ chaat iñ. Ba' aapi'm pu'ñi ja'k jam a'm jup jum aa' na pim mi' pui' jimia' na pim ba'x bhai'm taat ka'. ³⁰ Ba' dhi' pui' nañ jax ja'k jam aagi'ñ na pim jiñ kaichgida', cham tu' pui'x xijai na pim mi' pui' jimia'.

12

Gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesusus nam tu kaipgaidhat tu ko'iidha' gu tiriik sia ku jano' ti aagix na cham tum juanda'

(Mr. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

¹ Ba' maa'nnim na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda' ja bui gu dai Israel kam ja'tkam, ma jii gu Jesusus, moo mi' buusnichu' na pai' ti ix ka' gu tiriik. Ba' gu ja'tkam tugi'ñ na ja biiim mu jim, tu kaipgaidhat tu ko'iim am gu tiriik, nam gu' bax bhio'. ² Gu' ba' nam gu' jai' mui'p jiiim jia gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba' am jix bhaaktu' am nam ja niil'ñ nam pui' ji' tu buim gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesusus, ba'p titda am:

—¿Jax kum ba' tu kaipgaidhat tu ko'iim gu tiriik dhim ja'tkam tuk? ¿Kux cham maat am aa na xib aagix na cham tum juanda'?

³ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkui'ñ aa mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios nat jax tu duu gu Dabii gio gu ja'tkam tugi'ñ jano' nam pai' dhuuk ba ua'maim? ⁴ Na mit tu juu bo gu paan gux xidhuu kam gui' na mi' tikiix kat gè' chiop na saak dai gui'x bhaai' nam kua'da' gui' nam mi' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, cham tu' gu tu' ja'ppix ja'tkam. ⁵ Gio ba' mi' nat pai'p tu ua'nak ip gu Moisees nap jum kai'ch ip na saak gui' nam bhai' gè' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, saak cham tu'm ua'tulhi'ñdha' am sia kum pu tu juaan jano' na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda' git. ⁶ Ba' aañ

ya' pu jam titda na maadit ya oiri nax io'm jum aa' na pim tu' ka'm nii'ndha', cham tu' pui' na pim jax tu' ka'm ti nii'n bhai' gɛ' chiop. ⁷ Cham dho bak maatit kɛkɛ pim jia gu pui' na jax ja'k tu ua'nix gu ñio'ki'n gu Dios na ja'pnim kai'ch: “Gu' aañ nañ jix aa' ji na pim jix chu joi'gi'nda', cham tu' na pim jax jum aa'nda' nañ aañ jix aa' na pim dai na pim tuñ makgirxi'ndha' pix gu tu' sasoi', dhi' ki'n mi' pui' ba jiiim japim nañ jax jix aa'.” Na gu' no' pim jix maatit kɛkɛ git gu dhi' pui' ji' na jax ja'k jum kai'ch, cham tu' pui' kai'chdha' pim git nam jum ua'tulhi'n dhi'n ja'tkam tuk, sia kum gu' tii cham tu'm ua'tulhi'n. ⁸ Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' ya' pu jam titda na cham jax bua gu tu' no'n jax jix dhuñiim jano' na pai' dhuuk aagix na tii cham tum juanda' git.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gu maa'nkam nax muuk ka' maap dir gu nobii'n

(Mr. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

⁹ Ba' na mi' ji' pui' xi chu ja a'gidhimik gu Jesusus gu ja'tkam, ma jii maa'n kap mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. ¹⁰ Ba' moo maa'n mi'p jai'ch ka' gu maa'nkam na maap dir jix muuk ka' gu nobii'n. Ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios gio ba' gui' nam pariseos jum tii'nda', ba tikka' am gu Jesusus no' sap jix bhaai' na dua'ndha' gu maa'nkam gui' na maap dir jix muuk gu nobii'n jano' na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda', sap ba' no' jax kai'ch nax bhaai' na dua'ndha', dhi' bhaan jix bhai' bhaya' am nam iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa'.

¹¹ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm jaroo maadit moo daas na mi' pix xi nii'ñdha' gu soiga'n no't mi' pai' ba gii jax chu'm ti di'n kir; no' gu' jano' pik na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda'? ¿Cham aa gu' moo jano' mu jimii xi bhiaji ap, cham tu' nap gu' mi' pix xi nii'ñdha'? ¹² Gu' gi ba' dhi' nar maa'nkam, ¿cham aa gu'x io'm jum aa' nañ jix bhai' dhuñia', cham tu' pui' na jax gu tu' soi'? Ja'pji na moo pu cham jax bua ji no'ñ jax jix dhuñiim gux bhai'm duukam, sia ku cham tum juan.

¹³ Ba' pui' xi chi'ik jup titda gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ:

—Ea nap xi silhña' dhim nob jiñ jaduun.

Ba' gui' ja'p jup xi silh, jix kii'p jum duu mi' jotmoda' ja'p na jax gu ja'p dir kam nobii'ñ, panaas ku moo pu cham pai' muuk kat. ¹⁴ Ba' gu pariseos bhaakuk mi' dhir pu jii mit, ba' ba tu a'ga mit nam jax ja'k duñia' nam ba' tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesus.

Na jax ja'k jix maati' na gu Jesus jir di' guch Xoi'kam

¹⁵ Gu' ji nat gu' pu jii gu Jesus nat jax pui' ti kai nam bax mu'aam, ba' mui' ja'tkam pix chu'p jum duu mit na mit ba oi. Ba' gammiji kikcham na jax a'jim, xi ja dudua'ñdhidhat bii'x gux kako'k kam nam ji'k mi ja'p jix jai'ch ka'. ¹⁶ Ba' xi ja soo'mchulhdhidhat nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat jaroi' ja dudua'ñ. ¹⁷ Ba' dhi' pu'ñi ja'k tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch:

¹⁸ Dhi'ñi jir di' guñ mar na ñich bhaan ti tii, ba'x io'm jix dha' iñ gio nañ jix bhai'ñ chaat buiñor.

Ba' tajaanxidha' iñ gux Dhuudu' kam jix Uañ jiñ
 Ii'mda',
 mi' dhir ba' dai na ba tu ja aagi'ndha' gu ja'tkam
 nam jax ja'k duñia' na ba'x bhai' tu ja jimia'.
 19 Ba' cham pai' dhuuk jaroi' kokda',
 ni na cham pai' dhuuk am gø' ki'n jiñkui'ndha' gu
 jaroi',
 ni mu ja'p dho moo na pai' jax gø' daa'ñxim jir ki-
 icham ka' ku cham pai' pix am jaroi' køkøkø'
 na am bhaamda' ki'n tu a'gada'.
 20 Gio ba' na bix pix jix ja kigalhi'ndha' gu ja'tkam,
 cham tu' jaroi' maadit gampai' bia'ka'.
 Gio na gammiji pu tu ja aagi'ndha' gu ja'tkam nam
 jax ja'k duñia' na ba'x bhai' tu ja jimia'.
 21 Ba' bix na ji'x jir oi'nga'n bax mat ka' am nax
 bhaai' nam dai gui' buiñor pix jix biiñak
 ka' nam ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu
 Dios.

*Gu Jesus nam pui' ba ai'chuxdha' gu ja'tkam na
 ja'ook bhaan ti niidhim*

(Mr. 3:19-30; Lk. 11:14-23; 12:10)

22 Ba' ja'xpix mi' ba ai'chulh jamit gu Jesus
 maa'n gu maa'nkam na bhaan jup tui'ngida' gu
 cham kii' ii'mda' na pui' ja'k duuka' na cham ñia
 ka' gio na cham tu ñiokda'. Ba' cham jax ji chi'nik
 jup xi dhua'ñ gu Jesus, jix kii' dho gu'p jum duu,
 ba tu ñiok gio na bax ñia. 23 Ba' gu ja'tkam na mit
 pui' ji' ti ti, mi' pui' pup tu'ii' am, dai nam jup
 kai'ch:

—¿Dhi' aa chi ba' saak bar di' guch Xoi'kam gui'
 na saak bha jimda' git, nar boxii'ñ ka' gu Dabii'?

24 Ba' gui' nam pariseos jum tii'ti'nda' na mit pui'
 ji' ja kai nam kai'ch, jup ja titda am:

—Chaam tu' ji nar pui' na pim jax ilhii'ñ. Ja'pji ja gɛ'kam tuk ji gu cham kikii' i'ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' dhi maa'nkam. Pui' kum ba'x jüigi'ñdha' na mai' ja jootosda' gu bïpnaga'n tuutu'm cham kikii' i'ii'mda' ja a'm ðir gu ja'tkam.

²⁵ Ba'p ja titda gu Jesusus, na gu'x bhai'x maat nam jax jum aagit jup kai'ch:

—Matgim cham tu' ji nar pui' na pim jax ilhii'ñ jiñ jaaduñ. Jax dhui na gu' gu ja gɛ'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' ja'p pïx ji buusan na jax pai' gɛ' kiicham no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk gu tu' no'm ti jax jix dhuñiik. Piam pai' no' palhiip jir kiicham piam ku gu' gu dai maap jum oi'dhagim, no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk, dho pu cham tu' dho jax ji dhuñia' am, nam gu' daix bhaak ka'. ²⁶ Ba' pu'ñi ja'k jup ji buusan gu ja gɛ'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' no't ti bhai' ji bhaam ja bui gu bïpnaga'n tuutu'm cham kikii' i'ii'mda', nam gu' cham maa'n ñi'ook kap duuka' nam gu' ba bhaaku' buiñor. ²⁷ Gu' ba' aapi'm na pim pui' kai'ch na pui' aañ jiñ a'm jup tui'dhi' gu ja gɛ'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda', ¿aapi'm ba' moo pu'ñi ip aa gu jam ja'tkam tuk gui' nam jam kaichu', pu'ñi aa ja gɛ'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm jup tui'dhi', nam ba'x ja jüigi'ñdha' nam pu'ñi mai' ja jootosda' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm ðir gu ja'tkam? ¿Piam aa na gu' cham? Na gu' pu'ñi pïx ja'k ji buusnia' nañ jax ba kai'ch. ²⁸ Gu' aañ matgim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n ji gu Dios nañ a'm jup tui'dhi', pui' ku ba'x bhaai' nañ mai' ja jootos gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm ðir gu ja'tkam, na pim ba' ba machia' na dhi' ja'p jir jup duukam nat ya' bam ai na pim pai' dhuuk machia'

na pim jax ja'k duñia' na ba' gammiji jam a'm ba ti ni'iñdha' gu Dios.

²⁹ 'Na gu' cham jir am gu jaroi' na mu baakii ba'kiram ti ixdha' gu bixchuga'n gu maa'nkam jix oogim no'm gu' gook dit maa'n ñi'ook jup duuk. Dai no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk na ba'x bhaai' na xi buuprai ti ixdha' gu bixchuga'n.

³⁰ 'Gio pui' na jax gu ja'tkam ji'k gook no'm mu pai' tu or no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk. Ba' maa'n no' bix gaamuim gui' na ji'k oraidha', dhi' ja'p ji buusnia' na tu ja a'gidha' gu ja'tkam nañ jax ja'k ilhii'ñdha' aañ. Gu' ba' gu jumai no' mai' xi iabuidhat gui' na ji'k tiip oraidha', dhi' ja'p jup ji buusnia' na cham ji'xkat pui' tu ja a'gidha' gu ja'tkam nañ aañ jax jup ilhii'ñdha', gu' ja'kbui' kat maakam xi ja iatgi'ñdha' ji na diilh jax jup ilhii'ñdha'. Dhi' ba' ja'p jup ji buusanda' na cham maa'n ñi'ook jup duuk aañ jiñ bui.

³¹ 'Ba' aañ ya' pu jam titda na gu Dios jix bhaai' na tu ja uañdha' gu ja'tkam bix nam ji'k jax jix u'ua'tulhdhix ka' no'm soi'm ilhii'ñ buiñor. Piam no'm gu' gampai' pix bia' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, no' gu' ti ja mattu'n nam jix u'ua'tulhdhix, dho gu' pu cham dho tu ja uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', nam gu' cham soi'm ilhii'ñdha' buiñor. ³² Ba' no'm gu' gampai' pix jiñ bia' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', siax bhaai' na tu ja uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' no'm soi'm ilhii'ñ buiñor. Gu' ba' no'm gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios gampai' pix bia', dho gi gu' pu cham ji'xkat tu ja uañdha' ji gu Dios gu ja ua'tulhdhara' sia pik nar jax ka' git, nam gu' cham soi'm ilhii'ñdha' buiñor.

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu i'ix na cham kii' i'bhai'ncha' no' mit cham bhai' moikxi

(Lk. 6:43-45)

³³ No' pimit jix bhai' moikxi gu jax chu'm jam i'ix, joidham jix kii' i'bhai'ncha' dho. Piam ku gu' no' pimit cham bhai' moikxi, cham kii' i'bhai'ncha' dho. ³⁴ Ba' aapi'm pu'ni ip no' pim gu' cham jir kiki' ja'tkam, cham bhaai' na pim jax dhuix bhai' tu niokda' na jax ja'k jir am ka', na gu' dai pui' ja'k jam chiñ am dir buusnidha' na pim jax ja'k jum aa'nda' gu jam jujur am bhaan. ³⁵ Na gu' gu jaroi' no' diil pur jix bhai'kam, joidham jix bhai' tu niokda', na gu' dai pui' ja'k jum aa'nda' jura'ran bhaan. Gu' ba' gu jaroi' no' pu diil cham jir kii' maa'nkam, giilhim jix buam tu niokda', na gu' dai pui' ja'k jup jum aa'nda' jura'ran bhaan. ³⁶ Ba' aañ ya' pu jam titda na bix matgilhia' jix dhaam ja'k na pim ji'k jax jix buam tu niokda', jano' na pai' dhuuk guñ Gi'kora' ja aagi'ndha' bix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax buimii ya' dhi oi'nga'n bhaan. ³⁷ Na gu' no' pimit cham soi'm ilh buiñor na ba' tu jam uañdha' gu jam ua'tulhdhara', dai na pim pix am ti'nchoka' na jam aa'ndhai giilhim jam tulhiinchuda', no' pimit cham ja'p xi dhuuk gu dhi' pui' na pim jax jix buam tu niokda'.

Gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti ni'ndha' nam tiix aa'nda' nax bhai'm duukam jup tu duñia' gu Jesuus ja ni'inchudat

(Mr. 8:12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Ba' jai' dhit gui' nam pariseos jum titi'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba

chian am gu Jesus na sap maa'n jup tu duñia' jix bhai'm duukam ja nii'ñchudat. Jup titda am:

—Eap jix bhai'm duukam xip duuñ nach tu' cham pai' dhuuk nii'ñ.

³⁹ Gu' ji na gu'p kai'ch gu Jesus:

—Tiix aa' am dhi ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ nañ jix bhai'm duukam jup tu duñia' ja nii'ñchudat nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñ, gu' ji nañ gu' aañ cham tu' pui' tu duñia', nam gu' cham tu' mi' pui' jimiik kat jup kai'ch na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Dai gatuuk nam jiñ chigia' nañ pui' ja'k jup jiñ dhuñia' nat jax jum duu bijik gu Jonaas. ⁴⁰ Ba' pu'ñi nat jax jum duu gu Jonaas nat baik tanoolh jup duu gio baik tukaa' na miji pu jim irban dir gu gɛ' batoop, ba' aañ pu'ñi ip nat bhañ joot guñ Gi'kora', baik tanoolh gio baik tukaa'ñ mi' pu yaasapka' dibir bita'. ⁴¹ Ba' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' na ja aagi'ñdha' guñ Gi'kora' bix gu ja'tkam nam tu' jax buimii ya' dhi oi'nga'n bhaan, gui' nam Niinibe oi'ñkat xi gu'kii pu ti'ya' am na pim maaxik pu cham tu' ka'm ti nii'ñ. Na gu' gu Niinibe oi'ñkam kat moo jano' cham jax ji chi'nik mi' pui' jii mit na jax jix aa' guñ Gi'kora' na pai' dhuuk pui' ba tu ja a'g'iñ gu Jonaas. Ba' aañ nañ xib ya' oiri aapi'm jam bui, jix io'm jir gɛ'kam iñ, cham tu' pui' na jax gu Jonaas. ⁴² Gio gui' na bijik jix io'm jup jir gɛ'kam kat gu ubii na muni ja'k kiokat jurnip, pui'p xi kikboi pui' xi chi'ya' na pim maaxik pu cham tu' ka'm ti nii'ñ. Na gu' gui' ji' gu ubii jum dikoo'ñ nat mik dir bha jii nat bha kaim gu Salomoon gui' na ya'r gɛ'kam kat, na pui' tɛ kɛkɛ' nax io'm jix chu matda' ka'.

Ba' aañ nañ xib ya' oiri aapi'm jam bui, jix io'm jix chu matda' iñ, cham tu' pui' na jax gu Salomoon.

Gu Jesus na bhaan ba tu a'ga' maa'n gu cham kii' ii'mda'
(Lk. 11:24-26)

⁴³ 'Gu cham kii' ii'mda' no't ba buus bhaan dir gu maa'nkam, ba jimia' mummi ja'p pai' gampix jix chu gak kir, tu gaagidha' na pa ja'k jix bhaai' na kiicha'. Ba' no't cham pai' ji chi nar joidham na kiicha', jup jum aa'nda': ⁴⁴ “Gi no' ñich moo gio mui'p jii mummi nañ pai' kiokat.” Ba' na gio bhaan jup ba bakia' gu maa'nkam, joidham ti tigia', na gu' ja'p ti ilhii'ñdha' na cham ka tu tanaara' ka' no' bax kii' gu maa'nkam. ⁴⁵ Ba' xi dhai'ñña' na jai'p ja bai'ñmira' gu bipnaga'n tuutu'm cham kiki' i'ii'mda' ji'k xijum gook pup aixim gui' nam giilhim xi chu xibua. Ba' nam pai' dhuuk gio maap bhai'p ba baapkia' bhaan gu maa'nkam, giilhim bhai' jim naanbicha' dho gi ji ba', cham tu' pui' kia' na jax biip'i' dir. Ba' pu'ñi ja'k jup tu ja jimia' gu ja'tkam gui' nam ji'k cham tu' ka'm ti nii'ñdha'.

Gu jajaa'nni'ñ gio gu di'ii'n gu Jesus nam mi' ba aaya' na pai' ka oirida'
(Mr. 3:31-35; Lk. 8:19-21)

⁴⁶ Ba' na pui mi' ka tu ja a'gi'ñchu' gu Jesus gu ja'tkam, mi' ba ai mit gu jajaa'nni'ñ gio gu di'ii'n nam jix chu a'gidhamtu', ba' mummi ja'p diirap dir pix ji guguu mit. ⁴⁷ Ba' maadit mu ba aa'ñdhim gu Jesus, jup titda:

—Muni mit ba ai gum jaaduñ gio gum naan. Mui'p sap xi jimda' nam tum a'gidha'.

48 Ba'p titda gu Jesusus gui' na mi' pui' ji' kai'ch:

—Jax dhui nañ aañ cham tu' pui' ilhii'ñ nam dai gui'r jiñ jaaduñ gio na dai gui'r jiñ ñaan.

49 Ba' nobii'ñ ki'n mui' xi ja aa' gui' nam kaichu' nam mi ja'p daraa, jup kai'ch ba':

—Gu' bix ji sia dhi'ñi nam ji'k jiñ kaichu' nañ pui' ja ilhii'ñ nam jir jiñ jaaduñ gio nam jir jiñ ñaan.

50 Na gu' gu jaroi' na pu'ñi mi' pui' ba jimda' na jax jix aa' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii', dhi' pui' ji buusanda' na bar jiñ jaaduñ ka' gio na bar jiñ ñaan ka'.

13

Na jax jum duñia' gu tiriik na tu gii'ñdha' maa'n gu maa'nkam

(Mr. 4:1-9; Lk. 8:4-8)

1 Ba' moo jano' pu jii gu Jesusus mi' dhir kiicham mu ja'k na pai' gø' suu'nka' gu suudai', ba' mi ja'p ju'ñdharan daakat bam jii'pi'ñ. 2 Ba' cham ji'x miikim na mit jix io'm mui' mi' mam jumaap gu ja'tkam, alh nammi ba xi ju' am. Ba' pui' bhai' ma tis gu Jesusus bhaan gu gø' kanuub na mi ja'p jup sø' amuub suudai' jugi'ñ, 3 bhai' ba' ji dhaakat ma tu ja a'gi gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhak na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam ma tu gii'ñdham gu tiriik. 4 Ba' nat pai' dhuuk mui' ji chu gii', jai' mu ja'k suulh na pai' pix am boi ba katka' na mi ja'p tum oipoda' gu tu', ba' maa'n na mit jax jugio gu u'ji' nam mi ja'p nini'da'. 5 Ba' jai' nat ja'p ja'k iam jup suulh na pai'r ai' cha'm nax

komaalhim jir dib̄ir, dhi' dho gi gu' tii jotmoda' bubua ji, nat gu' daaman jum yaas. ⁶ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk bhaan mi' ji chotnorimi, maa'n nat jax gaa, nat gu' cham tuukab takta. ⁷ Ba' jai' nat ja'p ja'k iam jup suulh na pai' tuutka' gu tu'x bii u'uux jix jo'ii', maa'n nat jax bhai'bich, jix u'uam mi' pup tuut gu tiriik, ba' pu cham tu' ka bhai'. ⁸ Ba' jai' nat ja'p ja'k iam jup suulh na pai'x kii' gu dib̄ir, dhi' dho gi gu' joidham jix bhai'm duu ji. Alh ja'p sa'sbar xim kaip, ji'ma'n moom kaip maa'n oo'm daman mambh̄ix, jai' ba' baik oo'm, jai' jix chamaam oo'm, mi' pix pui'. ⁹ Moo pim jix bhai' xim ga'ngada' na pim ji'k jiñ kēē na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda.

Gu Jesusus na baja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gi' gu maa'nkam (Mr. 4:10-12; Lk. 8:9-10)

¹⁰ Ba' pui' ba titda am gu noonbi'ñ gu Jesusus na sap ja aagi'ñdha' na jax kai'ñkam pui' ja'k tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam na bhaan ji chu ua'rgidhat gu tu' na ya'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. ¹¹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Matgim aapi'm saalh ka jam mattuda' ji gu Dios na pim jax ja'k duñia' na ba' gammiji jam a'm ba ti niidhidha', na pim gu' bañ kaichu'. ¹² Na gu' gu jaroi' no' pu'ñi ti jügi'ñ, jix io'm ba mattuda' guñ Gi'kora', ba'x io'm bax mat ka', cham tu' pui' na jax b̄ipi' dir. Ba' gu jaroi' no' cham maachim, sia ku tii palh̄ip am jix maat, saalh pui' dho cham ka ti'ñchoka', mikkat pu cham ka mat ka'. ¹³ Pui' kuñ ba' aañ pu'ñi pix ja'k tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat na tu' ya ja'p jix chu jai'ch

dhi oi'ñga'n bhaan, na gu' sia kum tiiñ nii'ñ gux bhai'm duukam nañ jup tu bua, pu cham maati' nii'ñdha' am, gio ba' no'm tiiñ kəə nañ jax tu ja a'gi'ñdha', pu cham maati' jup jiñ kəəke' am. ¹⁴ Ba' dhi' ja bui pui' ba tum kuugalh nat jax tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch:

No'm tii tə kəə,

cham maati' kaaya' am,

gio no'm tii jax ti nii'ñ,

cham maati' tigia' am na jax jir jum duukam ka'.

¹⁵ Nam gu' diilh cham maati' tə kəəke' dhi' dhi ja'tkam,

panaas ba' ku ja'p ji buusanda' nam pu cham ñiñña ka' gio nam pu cham tə kəəke',

gu' na ba' jax dhui pi'x cham bhaai'n ka' nam jix maati' tə kəəke',

gio na cham bhaai'n ka' nam jix maati' ti nii'ñdha', nam ba' cham maati' mi' pui' jimia' nañ jax jix aa', ba' aañ cham tu'p jiñ buixi'ñdha' ja bui.

¹⁶ 'Ku gu' aapi'm jix bhai' tu jam jim ji, na pim gu'x maati' tə kəə gio na pim jix maati' ti nii'ñ.

¹⁷ Tu' silhkam ki'n jañ pu jam titda nam mui' gui' nam bhaankam tu a'gimik gu Dios gio gui' nam ja'ppi'x jir jix bhabhai'kam kat, pu chu'm tiip jix chi tiigik kat am na pim jax ti nii'ñ gu xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti tii, gio nam pu chu'm tiip jix chi kaik kat na pim aapi'm jax tə kəə gu xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti kai.

Gu Jesus nax bhai' ba tu aa'nda' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gi' gu maa'nkam (Mr. 4:13-20; Lk. 8:11-15)

18 'Ea na pim jix bhai' xiñ kaaya'ñ jaaduñ nañ jam aagi'ñdha' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gii' gu maa'nkam. 19 Ja'p jañ dho kai'ñkam jup kai'ch: Gu ja'tkam no' mit tii kai gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na jax ja'k ja a'm ba ti niidhidha' git, no' mit gu' cham maatit kai, dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu tiriik nat mi' suulh boi cha'm na pai'x chu kabaak. Ba' na pai' dhuuk mi' ji e'ji gu ja'ook, maakam xi jurtuda', mi' pu cham tu' bhaan ka titi'ñchoka'. 20 Gu' ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai'x komaalhim jir dib'ir nar ai' cha'm, dhi' gui' nam jotmoda' tii ti jii'ñdha' jix bhai'm ilhdhai, 21 gu' ji nam gu' pui' ji bubuakia' na jax gu tiriik nat cham tuukab takta. Ba' no' tu' jax ba ja duiñchu', mummi pui' giop suulhgia' am, nam gu' cham bix ja jujur ki'n ti jii'ñdha'. 22 Ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai' tuutka' gu tu'x bii u'uux jix jo'ii', dhi' gui' nam pui' tii joidham jup kaaya', gu' ji na gu' bhai' ji ja tukgidha' gu tu' na ya'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. Tu' nam pix bax joi'ñdha' nam bia'ka' jix dha'ram namkim, piam ku tu' nam pix jax bax dhuñiim ka' na tu' cham jum aagidha'. 23 Ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai' joidham jix ki' gu dib'ir nat jum kaip jix chamaam oo'm, gio jai' baik oo'm, gio ba' jai' maa'n oo'm daman mambhix, dhi' gui' nam bix ja jujur ki'n ti jii'ñdhai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', ba' cham ji'xkat ja'k ka suulhgia' am, nam gu' gammiji buiñor bax biiñak ka'.

Gu Jesus na tu a'ga' gio bhaan jup ji ua'rgidhai gu tiriik

24 Ba' gio bhaan jup ji ua'rgidhak gu tiriik bhai' ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Gu jaroi' na bhaan ti niidhidha' gu Dios ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no't mu pai' tu gii' gu tiriik pai' na tu ga'mbhar ka'. 25 Ba' no't gu' moo jano' pu gui' gu tukaa' bhaan na pai' dhuuk biix ka tum kookos ka', mi' ji ~~pek~~ gui' nax bhaamki'ñ daam dir mi'p xi gii'ñdhak ba jii gu sai' gu kai'ñ gui' na cham bhai' bua gu tiriik. 26 Ba' nat pai' dhuuk bhai' ji bubua gu tiriik, gatuuk dir bhai'p ji bubuakia' gu sai' gui' na cham bhai' bua. 27 Ba' na mit pai' dhuuk ba tii' gui' nam mi' tu juanda', mu jimik ba aagi'ñ am gui' nat mi' tu gii' gu tiriik, jup titda am: “Aapi'ch jaduun, gu tiriik na pich mu tu gii', ¿sai' binkam aa pich mi' ii na ba' jai' mi'p tuut na cham bhai' bua gu tiriik? ¿Ka' jaroo ji chi mi' ii?” 28 Ba' gui' na mi' tu gaa jup kai'ch: “Jaroi' dho na xiñ bhaamki'ñ nat ba' mi' ii dhi' pu chu'm.” Ba' gu tujuandam tugi'ñ ba tikka am, jup titda am: “¿Cham jir am aa no' chich boopnik mu baas iabu?” 29 Ba' gui' na mi' tu gaa jup kai'ch: “Cham ji nar am, na gu' na pim pai' dhuuk bhai' ji boopnia', biix bhai'p jim takbona' gu tiriik. 30 Mi' pui' ji na ba gi'lhia' binkam, gatuuk ba' nañ pai' dhuuk ba ji chu oraa' nañ ba' tu chiñia' nam a'lhiok buuprai miidha', dai gu tiriik jañ ba' tu chiñia' nam ulña' mi' na pai'm ulhiis.”

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gui' na mostaasa jum titi'

(Mr. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

31 Ba' jumai bhaan ji ua'rgidhak gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Ja'pni ja'k jup ji buusan gu jaroi' no' bhaan ba ti n̄idhim gu Dios, na jax gu jaroi' no't mu pai' ñi gu mostaasa kai. ³² Cham jax chu'm ja'xbui'x jai'ch dho gu kaichuk na ji'x jir ilhi'ch gui', ku gu' no' ñich mi ja'p xi ñi, joidham gø' gígí'r ji, cham tu' ja'xbui' na ji'x jup ti gígí'r gu jai' ñix gui' na pui'p jir jum isdam. Jix bhái' nam bha ja'p maamragaran tu kakos ka' gu u'ji'.

Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gui' na k'i'n jappukar gu paan

(Lk. 13:20-21)

³³ Ba' ja'pni ja'k bhaan ji ua'rgidhak gio bhái'p ji chu ja a'gi gu Jesusus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Ja'pni ja'k jup ji buusan ip gu jaroi' no' bhaan ba ti n̄idhim gu Dios, na jax gu jax chu'm ubii no't ba jip duu gu paan na palh̄ip binda' gui' na k'i'n jappukar, sia ku gu' t̄ir gø' gu tui'.

Na jax ja'k bhaan ji chu ua'rgidhimik gu Jesusus na tu ja a'gidhimik gu ja'tkam

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ba' dhi' pu'ñi ja'k tu ja a'gidhimik gu Jesusus gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. Dai pu'ñi ja'k pix tu ja a'gi'ñdha' nam ba'x maatit kaaya'.

³⁵ Ba' dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch:

Aañ b̄ix aixim bhaan ji chu ua'rgidhai tu a'ga' na tu'x maax dhi oi'ñga'n bhaan,
ba' dhi' bhaan pix tu a'gat jup kai'chdha' iñ gui' nam tu' cham maat gu ja'tkam jano' ñir nat jax jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n.

Gu Jesusus nax io'm jix bhai' ba tu aa'nda' na jax jir jum duukam gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik

³⁶ Ba' mi' dhir ba jii gu Jesusus xi ja ñio'kdhak gu ja'tkam, nammi ja'k gama ja'k ji baa ba'k chir. Ba' gui' nam kaichgida' mia'n xi ~~pek~~ pui' ba titda am na sap ja aagi'ñdha' na jax jir jum duukam gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik nat ba' pui' bhai'p ji bubua mi' na pai'm gi' gu tiriik. ³⁷ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Dho gu tiriik giigi'ñdham, dhi' aañ diih jiñ aagat jup kai'ch, aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'. ³⁸ Gu' ba' gu gaabhar, dhi' gu oi'ñga'n jañ aagat jup kai'ch, gio ba' gu tiriik, dhi' gui' na ji'k ja a'm ba ti ñiidhidha' gu Dios jañ ja aagit jup kai'ch. Gu' ba' gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik, dhi' gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti ñi'ñ jañ ja aagit jup kai'ch. ³⁹ Gu' ba' gui' nat mi'p i' gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik, dhi' gu ja'ook jañ aagat jup kai'ch. Gio ba' gu maa'nkam gui' na tu oraa', dhi' jano' tu aagit jup kai'ch iñ na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan. Ba' gui' nañ jup ja aa' nam jix bhai' dhui ba ulhña' gui' na ji'k jum oraa' gu tiriik, dhi' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' nañ ja aagit jup kai'ch ip. ⁴⁰ Ba' pui' na jax gu sai' nam maap xi jumpadai bhai' xi kixdha' gu tai, pu'ñi ja'k jup tum duñia' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ⁴¹ Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', nai' ja jootsa' iñ gu noonbi'ñ nam maap ja jumpada' gui' nam ji'k ja chianda' gu jai' ja'tkam nam pu tu duñia' gu tu' nar jix buam jum duukam, gio ba' bix nam ji'k jix buam tu buada'. ⁴² Mi' dhir ba' dai nam mu

ja'k xi ja iabu' na pai' gammiji cham tutki gu tai, ba' mi' pu ti suanda' am gammiji na giilhim tiix buam tu tatda'ka' na ja miidhidha' gu tai. ⁴³ Gu' ba' gui' nam ji'k gammiji mi' pui' jiidat na jax jix aa' guñ Gi'kora', joidham tu'm jix a'bhar totbikdam jup jum duñaia' am jano' nam pai' dhuuk buiñor bap tui'ka', ja'p tu'm jum maaxi'ñdha' am na jax gu tanoolh. Moo pim jix bhai' xim ga'ngada' na pim ji'k jiñ kēē na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda.

Gu Jesus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' maa'n gux dha'ram namkim no' mi' pai' ixchuix

⁴⁴ 'Ba' gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax gu jaroi' no't mu pai' ba ti gux dha'ram namkim na mu pai' ixchuix ka' jax chu'm dirbagan gu jaroi'. Ba' jotmoda' gio mi'p xi ixchui xi dhai'ññaia' na tu ga'rara' gu bixchuga'n na ji'k tu' bia'ka' na ba' ki'n ba saba'da' gu dibir mi' na pai' ixchuix ka' gux dha'ram namkim.

Gu Jesus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gux a'bhar joodai jix dha'ram namkim

⁴⁵ 'Gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax maa'n gu maa'nkam no' mu ja'p pai' jimdat tu saba'daim gu joodai gux a'bhar jix dha'ram namkim. ⁴⁶ Ba' no't maa'n mi' pai' ba ti gux io'm jix dha'ram namkim, xi dhai'ññaia' na tu ga'rara' gu bixchuga'n na ji'k tu' bia'ka' na ba' ki'n ba saba'da' gu joodaix abhaar jix dha'ram namkim, na ba' mi' dhir ja'p ja'k ga'ra' jix dha'ram iam.

Gu Jesus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu gē' asaak gui' nam ki'n jum bhia gu boptop

47 'Gio ja'pni ja'k jup ji busaak gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, na jax gu ja'tkam no'm mu pai' tu bhia gu boptop, no' mit mui' xi bua suudai' chir gu gɸ' asaak nam biix aixim tu'm mim gaamu' gu boptop. 48 Ba' nam pai' dhuuk suuduya' gu boptop bhaan gu gɸ' asaak, ba bhika' am gui' nam mi' tu bhiada' mu ja'p ju'ñdharan gu gɸ' suudai'. Ba' mi ja'p daraibui xi gaamuimii am baalh cha'm dai gui' na ji'k jix kii' gu boptop, gu' ba' gui' na ji'k cham tu' bhai' ka', mummii pai' baas xi iabui am. 49 Ba' pu'ñi ja'k jup tum duñia' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan. Nai' ja'p ji jimia' am gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' nam ja boosgapu' gui' nam ji'k cham tu' ka'm ti ni'ñdha' mi' dhir ja bui gui' nam tu' ka'm ti ni'ñ. 50 Mi' dhir ba' dai nam mu ja'k xi ja iabu' na pai' gammiji cham tutki gu tai, ba' mi' pu' tii suanda' am gammiji na giilhim jix buam tu tatda'ka' na ja miidhidha' gu tai.

Na jax jir jum duukam gu jaroi' no' mi' pai' tu bia' gu bixchuga'n

51 Mi' dhir ba' moo bhai' ba ja tikka gu Jesus, jup ja titda:

—Jix maatit aa pimit kai gu dhi' pui' na ñich jax tu jam a'gi?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix maatit jachich dho kai.

52 Ba' gio mui'p ji ñio gu Jesus, jup ja titda:

—No' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' ba jii na jax pik ja'k bhaan ba ti niidhidha', ja'p ji buusanda' na jax gu jaroi' no' mi'

pai' tu bia' gu bixchuga'n, na gu' bix pax joidham
ti ni'i'ndha', sia ku jai' tiir kikh'i'nga'n.

*Gu Jesusus nam cham kigalhdha' gu Nasareet
oi'nikam*

(Mr. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

⁵³ Ba' pu jii gu Jesusus nat pai' dhuuk tii'mo na
mi' pu'ni xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam bixchu'
bhaan ji chu ua'rgidhimik na tu' ya ja'p jix chu
jai'ch dhi oi'nga'n bhaan, ⁵⁴ mumm'i ja'k ba' ba ai
nat pai' pik ja'k gi'ir. Ba' mi' bhai'p ji chu a'ga
mi' nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam gui'
nam mi' oi'nika' jano' na pai' dhuuk aagix ka' na
cham tum juanda'. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am na mit
ba kai na joidham jix bhai' xi bua na tu a'ga, ba'p
jum ti titda am:

—¿Paa chi ba' ji chum mamtuxdhak pui' pik joid-
ham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga dhich jaduun'
¿Jax moo duukat jix aichu'n nap tu bua gux bhai'm
duukam? ⁵⁵ ¿Cham aa pin jir di' nar maraa'n
gui' na u'uux tu jibdat jup tu buada' gu bixchu',
na Mariiya jir di'ni'n, nam jir jum jajaa'nnim gu
Jakoobo, gio gu Josee, gio gu Simoon, gio ba' gu
Juudas? ⁵⁶ Gio gu u'uub jajaa'nni'ni, ¿cham ja pin
ya' tu oi'dha' am aach jich bui? ¿Gu' jax ji chi ba'
duukat jix chu matda' dhich jaduun'?

⁵⁷ Ba' pui' xi kai'chimik mi' pui' cham tu' kap
jum buixi'ni am. Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Gu jaroi' na tu a'gada' bhaankam gu Dios,
cham kigalhi'ndha' am gu ja'tkam mi' nar pai' kam
ka', sia ji gu' gu mi' kia'mi'ni kam. Dai no'r maakam
ja'k kam nam ba' bix kap jix kigalhi'ndha'.

⁵⁸ Ba' cham tu' mui'x bhai'm duukam jup tu duu gu Jesuus mi' na pai'r Nasareet, nam gu' cham ti jii'gi'ñ gu mi' kam no' moop jir di' guch Xoi'kam.

14

Gu Eroodis na ba tu chiñia' nam ikia' gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam (Mr. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

¹ Ba' jano' pui' ba ti kai gu Eroodis gui' na mi'r gø'kam ka' Galilea na mu pai' pix oirít tu ja a'gi'ñ gu Jesuus gu ja'tkam. ² Ba'p ja titda gui' nam maap mi'r gø'gø'rkam ka':

—¿Jir di' dho bak jia gu Juan ja'tkam bopkondam nat duadik giop ba bam mu dir koi'ñga'n tir? Pui' ku ba' pui' joidham jix bhai'm duukam jup tu bua.

³ Gu' nax choo'nnit jup kai'ch gu Eroodis, nat gu' biipi' dir tu chia nam daagi kuupa' gu Juan buuplhixim ki'n gu bapaiñum titropiñ, nat tu'm da'p duu gu Erodiyas gui' nar binga'n kat gu Piliip ja'nni'ñ gu Eroodis, gu' ji nat gu' bhai' ji chi ñx.

⁴ Ba' na pui' ti xi chitdada' gu Juan gu Eroodis na cham jir am na biima'n tu kioka' gu Erodiyas na gu' ja'nni'ñ jir binga'n, gu' ji nat gu' dai bhai' ji bhaam.

⁵ Ba' cham bhaai'n ka' na jax dhui tu chiñia' gu Eroodis nam mu'aa' gu Juan na gu'x ja ñbhi'ñdha' gu ja'tkam, nam gu' biix pix jix bhai'x mat ka' na gu Juan bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios. ⁶ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk jum ai nar pai' dhuuk kam gu Eroodis, ma tu chia nam tu bhaidha' gu koi' nam ba' tu jugia'. Ba' nam mi' ka tu kua', mi' ba ai gu tiyaa maraa'n gu Erodiyas, ba' mi ja'p ma ti niñ ja niñ'ñchudat gu ja'tkam nam mi'p tu'ii'. Ba' iam

ko'raaro gu Eroodis gu pui' nat jax ja'k ti nii, ⁷ ba' pui' ba titda na makia' na tu' ilhii'ñdha'. ⁸ Ba' gu tiyaa xi mi' nat tikkam gu di'ii'n na tu' bha tañia', ba' ja'xpix gio mi'p ba ai, jup titda ba' gu Eroodis:

—Dho aañ jix aa' nap jiñ makia' jooxia' ta'm gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam.

⁹ Ba' nai' soi' jim duu gu Eroodis, giilhim jix buam jum ilh. Gu' ji nat gu' moo pui'p ba ti'ii'n mi' ja kaixdhat gui' nam ji'k mi'p tu'ii' na makia' na tu' ilhii'ñdha', ¹⁰ ba' pui' ma tu joot nam ikpu' gu ma'oo'n gu Juan mu na pai' kuupka'. ¹¹ Ba' ja'xpix mi' ba aich jamit jooxia' ta'm, mi' xi maa mit gu tiyaa. Mi' dhir ba' gu tiyaa mu ja'k jup xi bhaidhak gu di'ii'n.

¹² Ba' na mit pui' ba ti kai gu ja'tkam tugiñ gu Juan na mit ba mua, mui' ma jii mit na mit bhim gu tukga'n nam ba' yaaspa'. Mi' dhir ba' mu ja'k jup bhii mit na pai' oiri gu Jesus na mit aa'ñdham na mit ba mua gu Juan ja'tkam bopkondam.

Gu Jesus na mui'dhalhdhai gu paan tu ja makia' mui' gu ja'tkam

(Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ba' pu jii gu Jesus nat pai' dhuuk pui' ba ti kai na mit ba mua gu Juan ja'tkam bopkondam, baasi'n dir ja'k pu bhii na pai'r gampix ka' na cham jaroi' oirida', dai nat jax bha tis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p jup se' amuub suudai' jugii'ñ. Ba' na mit ba maat gu ja'tkam gui' nam mi ja'p oi'ñka' ji'dilh kikcham nat pa ja'k bhii gu Jesus, bhammi dir ja'p gakoolh jamit ji bhik bix dibir ta'm bhammi dir ba dar biipi' dir. ¹⁴ Ba' nat pai' dhuuk bhammi dir ba ai gu Jesus, nat jax mui'

ji chim bhai' dhir bhaan gu gɛ' kanuub, bhai' pix ji ja tii gu ja'tkam nam jix io'm mui' nammi ju' nam bhai'p tu'ii' ju'ndharan gu gɛ' suudai'. Ba'x joi'mdak ba ja tii, ba' bhai' ji ja dudua'ñ gux kako'kkam gui' nam ja ua'. ¹⁵ Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk ba ji jur, mu jimik jup titda am gu Jesus gu noonbi'ñ:

—Ya' ba ji jur jich jaduun. ¿Jax jach jich dhuñia', na gu' ya ja'p jir gampix? ¿Cham jir am aa nap ba ja jootsa' dhi ja'tkam kum ba jimia' mu ja'p pai' nar kikcham kum ba tu taañpu' gu tu' nam jugia'?

¹⁶ Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Yaa' pim dho ka tu ja makia' aapi'm, ¿tu' gi pik ip? Cham jum aa' nam moop jimia'.

¹⁷ Ba' gui'p kai'ch am:

—¿Tu'ch gip ja makia', nach gu' cham tu' ua' gu tu' koi'? Dai siamri ji'k jix chamaam gu paan muni pai' pix ua' maadit, gio ba' gook gu boptop.

¹⁸ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dhii' dho ki'n ba kokba'n am. ¡Ka gor bhañ u'ii'ñ!

¹⁹ Ba' xi ja chia gu ja'tkam nam mi ja'p xi dharaibu' sai' dhaam, ba' xi dhaagik gu paan jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgi buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' dai nat pix ta'tak mui' ji ja maa gu noonbi'ñ, gui' ba' mi' dhir pix mu ja'k jup ji ja maa mit gu ja'tkam. ²⁰ Ba' bix tu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii', sia kum gu'x io'm tiir mui', tu koi'mik am nam ji'x ihii'ñ. Jai' mit pu cham ka jugio. Pui' mit giop ma tu jumaap nat ji'k bii, mambhix daman gook bapaalh dho moo giop suusu'n gu paan. ²¹ Ba' bix dhi' na mit ji'k mi' tu juu gu ja'tkam, aix am jix chamaam mambhix jix

cha'tmam oo'm (5000) gu dai chichio'ñ, gu u'uub gu' cham aagix kam ji gam a'aalh.

*Gu Jesusus na joidham suudai' dhaam pix jimda'
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)*

²² Mi' dhir ba' dai nat ba ja chia gu Jesusus gu noonbi'ñ nam bha t̄isdia' bhaan gu ḡe' kanuub, b̄ipi' ba' gamai' xi ja joot nam bhammi dir ba aaya' baasi'n dir ja'k jumai ju'ñdharan gu ḡe' suudai'. D̄ihl ba' mi' pup oiri, na gu' mi ja'p ka tabuimgi'ñ gu mul' ja'tkam nam mi'p tu'ii'. ²³ Ja'xp̄ix ba' nat pai' dhuuk b̄ix xi ja tabuimgidhak, pu jii maa'n kap na pai'r oidha' ta'm bhammi na pai' cham jaro'i' oirida' nat ba tu daa'ñim bui'ñor guch Gi'kora'. D̄ihl ba' bhai' pu tu daan, sia ku bax chukgam. ²⁴ Ba' gu noonbi'ñ jiiim am gammiji b̄ix suudai' dhaam bhaan gu ḡe' kanuub. Ba' na mit jix io'm mik ba bh̄i nammi pai' na bar irban gu ḡe' suudai', jix io'm bh̄i' ji jib mu dir ja'k nam pai' ja'k jiiim, ba' bh̄i' ji gi'nduki gu suudai', nai' t̄e'kob ba baapmigim gu ḡe' kanuub. ²⁵ Ba' nammi na pai' bar katukgab, mul' ma jii gu Jesusus, bhammi dir pix chu'm duu nai' gu b̄ix a'nsap, mummi ba' ba ai ip gio ju'ñdharan na pai' ḡe' suu'nka' gu suudai'. Mi' dhir ba' gamai' b̄ix suudai' dhaam pix chu'm duu nat ba jii mu ja'k nam pai' jiiim gu noonbi'ñ bhaan gu ḡe' kanuub. ²⁶ Ba' nat mi ja'p jupaaban ji bh̄i nam pai' jiiim gu noonbi'ñ, ba t̄i mit gu Jesusus na mi ja'p ba jim suudai' dhaam. Ba'x chotdonit ḡe'ḡe' ki'n ba jiiñ jamit, jup kai'ch am:

—iKani gu tu' mi ja'p ba jim!

²⁷ Gu' ji nat gu' jotmoda' mu ñio gu Jesusus, jup ja titda:

—Cha'pim totdon ka'. Aañi' p̄ix jup tui'dhi'.

²⁸ Ba' mui' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—No'p baabui' silhkam aap jir di'ñ jaduun̄, pui'p xi chi'ya' nañ aañ ya' dir mui' xi jimia' b̄ix suudai' dhaam mi' nap pai' dhir bha jim.

²⁹ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Dho kap bhai' xi jim.

Ba' gu Peegro nat jax jup tim bhai' dhir bhaan gu ḡe' kanuub, gamai' p̄ix chu'p jum duu b̄ix suudai' dhaam mu ja'k na pai' dhir bha jim gu Jesusus.

³⁰ Gu' ji nat gu' gama ja'k bhai' ji choo'n, na gu'x ïbhidhat ñi'ñ gu suudai' na bha silh gu'nguk. Ba' mi' gamai' ba ji baa gu Peegro, jup titda gu Jesusus ḡe' ki'n:

—¡Xiñ dhaa'ñ jaduun̄!

³¹ Ba' gu Jesusus jotmoda' xi dhaa ip, jup titda ba':

—¿Jax ku pich ba' dai ba ji choo'n? ¿Moo chakui b̄ix jum jur ki'n ti j̄igi'ñ ap aa aañ jiñ bui?

³² Ba' ja'xp̄ix bhai' ba t̄itis jamit bhaan gu ḡe' kanuub, ba' jotmoda' nai' p̄ix ji kikbo gu jib̄il̄h na jix io'm bhai' ka jib̄irdat. ³³ Ba' gui' nam j̄i'k bha j̄im bhaan gu ḡe' kanuub, jotmoda' mi ja'p ja o'lhia ki'n gu'kik jup titda am gu Jesusus:

—Tu' silhkam ji bak aap jir di' gu Dios gu Maraa'n.

Gu Jesusus na ba ja dudua'ñdha' gux kako'k kam Genesareet kam

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Ba' ja'xp̄ix bhammi dir ba t̄itis jamit na pai' Genesareet bhaan bipio' gu dib̄ir. ³⁵ Ba' gu ja'tkam gui' nam bhai' oi'ñka' jix maatit t̄i mit na maadit jir di' gu Jesusus, ba' jotmoda' nai' xi boop jamit m̄iji ja'p kikcham gui' na dhi' p̄ix bhaan jup bipio' gu

dibiiir na mit tu aagam nat bhai' ba ai gu Jesusus. Ba' cham ji'x miikim jix io'm mui' bhai' ba aichulh jamit gu Jesusus gux kako'k kam, ³⁶ ba' soi' ba titdaim am nam sap palhiip bhai' xi dhagia' gu jannulhi'ñ nam ba' ba duduadhia'. Ba' na mit pai' dhuuk bhai' xi dhaa, pu dudua mit, bix jamit dho gu'x kiki'p jum duu.

15

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na tu'r ua'tulhdhara' ja bui gu ja'tkam
(Mr. 7:1-23)

¹ Ba' jano' ji'kchi mi'p ba ji bubua mit buiñor gu Jesusus bhammi dir ja'k Jerusaleen gui' nam pariseos jum titi'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'x bhaakut bhai' ba tikka am gu Jesusus, jup kai'ch am:

² —¿Jax kum ba' cham mi' pui' ka jiim dhim ja'tkam tuk gu pui' nam jax ja'k tu jimdat guch bopxi kat? Ti' na mit cham mui' kim jum ikoimd-hak ba ji chu juu.

³ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho pui' na jax aapi'm na pim gu' cham mi' pui' jiim na jax ja'k tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai diilh na pim jax ilhii'ñ na pim ba' pu tu bua. Gu' na jax pik ja'k jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, pu cham ji na pim mi' pui' jiim. ⁴ Pui' na jax maa'n kap na ja'pni ti tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios: “Tu' ka'm jap niidhat gum taat gio gum naan.” Gio ba' moo ja'pniip jum kai'ch ip: “Gu jaroi' na cham tu' ka'm ni'ñdha' gu taata'n gio gu di'ñ'n, am ti'ñchoka' na joodai ki'n mai'yaxix kam muukix ka'.” ⁵⁻⁶ Gu'

ji na pim gu' aapi'm maakam ja titdada' gu ja'tkam na jax cham pui' ja'k tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, na pim pui' ja titdada' na cham kam aa' gu jaroi' na palhbui'ñdha' gu taata'n piam gu di'ii'n, dai sap na ja'pni pix xi chüidai: “Ja'p moo cham jax kax bhaai' ji gu' nañ jax dhuim palhbuidha', na ñich gu' pui' ba tii'n gu Dios nañ bix mu tu'aa' chiop gu tu' nañ ji'k bia'ka'. Cham jax kax bhaai' nañ jax dhuim taiñbuidha', sia ku ja'p moo tiim a'm jum aa'.” Jaiñ na pim gu' maakam ja aagi'ñdha' gu ja'tkam, gu' ba' gu pui' na jax pik ja'k tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, bix ja'p xi dhuukat japim, dülh japim ba' pu tu bua na pim jax ilhii'ñ. ⁷ Bak gu'r pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na aapi'm jam aagit jup kai'ch, na ja'pnim kai'ch:

⁸ Dhi ja'tkam pui' tii xi kai'chdha' am nam sap aañ jiñ bui tu daan,

gu' ji nam gu' cham tu' aañ jiñ bui jujurtikat jup kai'chdha'.

⁹ ¿Tu'm gi mi'p tigia' sia kum bix aixim tii tu jim? Na gu' dai nam jax pix ja'k ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam ba' pu tu bua.

¹⁰ Ba' pui' xi chi'ik bix maap xi ja jumpadak gu ja'tkam gu Jesusus, jup ja titda:

—Ka na pim moox bhai' xiñ kaaya'ñ jaaduñ nañ jax jam tii'da'. ¹¹ Jax dhui na moo cham tu' xidhuu gu tu' koi' no' moo tu kua' pix gu jaroi'. Gu' ji no' giilhim kai'ch na jax cham jir am na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'.

¹² Ba' gui' nam ji'k kaichu' mia'n xi øøk jup titda am gu Jesusus:

—¿Jix maat ap aa na mit giilhim bhaak gu pariseos na mit jum kai gu dhi' pui' ji' na pich jax tu a'ga?

¹³ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Dho jax gip bua? Na gu' gu i'ix gui' nat cham ya i'xcha guñ Gi'kora', jix bhaai' na takbonai mu baas bua'. ¹⁴ Cha'pim jax jum aagit ja nii'ñdha' dhi' dhi' ja'tkam, nam gu' dhi' ja'p pix ji buan na jax gu cham ñiñña kam nam ja bai'ñchu' gu jai' cham ñiñña kam. Ba' gu jax chu'm cham ñia kam no' tii bai'ñchu' gu jumai cham ñia kam, maap jam dho mi' pai' suulhgia' jax chu'm ti di'n kir.

¹⁵ Ba' gu Peegro pui' ba titda gu Jesusus na sap ja aagi'ñdha' na jax jir jum duukam gu pui' nat jax ja'k tu ja a'gi bii'pi' dir. ¹⁶ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm aa pui' cham maatit jup jiñ kēē nañ jax kai'ñkam jup kai'ch? ¹⁷ Ja'p jañ dho kai'ñkam jup kai'ch: Na cham xidhuu gu tu' koi' no' moo tu kua' pix gu jaroi', na gu' silh bhiiya' bookaran ja'k, mi' dhir gatuuk dai na giop ba buusnia'. ¹⁸ Gu' ja'pji no' giilhim kai'ch ji gu maa'nkam na jax cham jir am na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'. ¹⁹ Na gu' ja jujur am dir bhaan gu ja'tkam nam gigi'lhi'ñ gux buam jum duukam, pui' na jax gu ja'tkam nam jix ja koodam ka', gio gui' nam jai' ja bia'ka' gu u'uub sia kum tii ti bii'pna', gio gui' nam jir ganai' pix ka', gio ba' gui' nam ti ixi'ñdha', gio ba' gui' nam iatda', gio gui' nam giilhim ja titdada' gu ja'tkam na jax cham jir am. ²⁰ Dhi' ji' na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara' no'm pu tu bua. Gu' gu koi' pix no'm tu kua', chaam ji nax xidhuu, sia ku mit cham mui' kim jum ikoimdhak tu juu.

Gu ubii na buiñor jix biiñak ka' gu Jesusus sia ku cham jir Israel kam

(Mr. 7:24-30)

²¹ Mi' dhir ba' ma jii gu Jesusus mu ja'k na pai' bhaan bipio' gu Tiuro dibii' gio ba' gui' na bhaan jup bipio' gu Sidoon. ²² Ba' maa'n mi' ba jimchu' gu ubii gui' na pur mi' kam ka', ba' soi'm ilhdhat suakit jup titda gø' ki'n gu Jesusus:

—Aapi'ñ jaduun nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap jix joi'm dai xiñ chügi xi dhua'ñdharai guñ maraax na ampix pui'x ñaanbi' ka' na bhaan jup tu'ii' gu cham ki' ii'mda'.

²³ Ba' gu Jesusus cham tu'p jum buixi'ñ sia ku jax kai'ch gu ubii. Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—Mu xi jootos dhi ubii ku mu ba jimia'. Bha ja'k jix oodam kai'ch.

²⁴ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho gu' aañ gu Dios bhañ joot ji nañ bha ja gaa'mira' dai gui' nam ji'k jir Israel kam ja'tkam nam ja'p ji buan na jax gu kakasnir no'm mai' suulhgix.

²⁵ Gu' ji nat gu' gu ubii jix io'm mia'n xi øøk mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok jup titda gu Jesusus:

—No' pich gi moo iam dua'ñ guñ maraax.

²⁶ Gu' ji na gu'p titda pax gu Jesusus:

—Ja'pji na gu' cham jir am no' ñich tiip xi dhua'ñ gum maraax jiñ jaduun, na gu' bii'pi' aagix gu Israel kam ja'tkam nañ jix bhai' ja duñia'. Na gu' no' ñich aap bii'pi' jix bhai'm duu, ja'p ji buusnia' na jax gu a'aalh no'm mu pai' ka tu kua' gu tu' no' ñich mi' dhir ja boppoidhak mu ja'k xi ja maa gu go'ngox.

²⁷ Ba'p kai'ch ip gio gu ubii:

—Dho gu'r pui' dat dho jia tiiñ jaduun, gu' pix ji nañ gu' aañ soi'ñ ilhii'ñ. ¿Cham aa gu' cham jax jup bua no'p moo xiñ joi'mdaip jiñ chigia' git? Na gu' ja'p ji buusnia' na jax gu go'ngox no'm mi' pai' ti tii'tib gu biimñiga'n gu koi' na iigisda' nam tu kua'da' gui' nam jaroi'r ja go'ngoxi' ka'.

²⁸ Ba'p titda ip gio gu Jesusus:

—Aa gu' moo ja'p tu' silhkam soi'm ilhii'ñ ap ji jiañ jaduun. Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' nap jax kai'ch.

Ba' moo jano' nat jax pui' ji' tii gu Jesusus, jix kii'p jum duu gu tiiyax, pu dua na kax ñaanbi' kat na bhaan jup tui'ñgit gu cham kii' ii'mda'.

Gu Jesusus na ba ja dudua'ñdha' mui' gux kako'k kam

²⁹ Ba' mi' dhir giop ba jii gu Jesusus mu ja'k ju'ñdharan na pai' gø' suu'nka' gu suudai' na Galilea bhaan bipio'. Ba' maa'n kap oidha' daam xi jimik bha ja'p bam jii'pi'ñ. ³⁰ Ba' cham ji'x miikim mui' gu ja'tkam pix ja'x ji ai mit mi' na pai'p tu'ii' ji ja ua'dat am gux kako'k kam, pui' na jax gui' nam jix mama'mkulhi' ka' nam cham tu oipoda', gio gui' nam cham ñiiñña ka', gio ba' gui' nam jix mumuuk tu noonob ka', gio gui' nam cham tu ñiokda', gio ba' jai' mui' gui' na bix aixim tu'm ja øøka' gu ko'kdai'. Ba' bix ja dudua'ñ gu Jesusus, jix kiki' mit jup jum duu. ³¹ Ba' gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii', mi' pui' pup tu'ii' am na mit ja tii na mit bhai' ji chu ñiokcha gui' nam cham tu ñiokdat, gio gui' nam jix muuk tu noonob kat na mit jix kiki'p jum duu, gio gui' nam jix mama'mkulhi' kat nam cham tu oipodat, gio gui' nam cham ñiiñña kat. Ba'

biiX dhit bhai' ji chu daani mit buiñor gu Dios, nam gu'x bhai'm taat gu dhi' pui' ji' na mit jax ti ti.

Gu Jesusus na mui'dhalhdhai gu koi' tu ja makia' ip gio mui' gu ja'tkam

(Mr. 8:1-10)

³² Ba' ba ja bai gu Jesusus gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Jix joi'mdat ja nii'ñ iñ dhi ja'tkam, na gu' cham jai'ch nam tu' ka jugia', na mit gu' baik tanoolh ya' ba juruuñ aañ jiñ bui. Gio gu' cham jup jir am no' ñich tiip xi ja joot nam ba jimia' ja ki'aam ja'k, nam gu' mu pai' tu kaamui mi' pup bitka' boi cha'm.

³³ Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—¿Dho tu'ch gip ja makia' aach ya', nach gu' cham gē' ua' gu koi'? Gio gu' ya ja'p jir gampix, ¿paach gip tu tañia'? Gio gu'r mui' am dhi ja'tkam, cham tu' tu'r gook alh am.

³⁴ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Gu' aapi'm ji'k pix ua' gu paan na pim saak ua'?

Ba' gui'p titda am:

—Dho xijum gook dho pix, gio ba' ji'kchi ip gu boptop.

³⁵ Ba' xi ja chia nam pu ja tiida' gu ja'tkam nam mi ja'p xi dharaibu'. ³⁶ Mi' dhir ba' dai nat xi dhaagik gu xijum gook gu paan gio ba' gu boptop, jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgi buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' dai nat pix mui' ji ja maa ta'tak gu noonbi'ñ, gui' ba' mi' dhir mu ja'k pix mui'p ji ja maa mit gu ja'tkam. ³⁷ Ba' biiX tu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii' sia kum jix io'm tiir mui', tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ, jai' mit pu cham ka jugio. Ba' pui' giop ma tu jumaap jamit gu ta'tak ga'n nat bii,

xijum gook bapaalh dho moo giop suusu'n. ³⁸ Ba' bñix dhi' na mit ji'k mi' tu juu gu ja'tkam, aixim am maakob mambñix jix cha'tmam oo'm (4000) gu dai chichio'ñ, gu u'uub gu' cham aagix kam ji gam a'aalh. ³⁹ Ba' daipu' nat mi' pui' xi chu ja maakak gu Jesus gu mui' ja'tkam, pu jii xi ja ñio'kdhak, dai nat jax bha tis bhaan gu gɸ' kanuub na mi ja'p jup sɸ' amuub suudai' jugü'ñ, silh bhii mu ja'k na pai' bhaan bipio' gu Magdaala dibñr.

16

Gu pariseos nam tñix mai'chim ka' gu Jesus no't sap moo baabui' silhkam Dios bha joot (Mr. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

¹ Ba' ji'kchi mummip ba ji bubua mit buiñor gu Jesus gui' nam pariseos jum tñiti'nda' gio ba' gui' nam saduseos jup jum tñiti'nda'. Ba' tii bax aa' am na ja nii'ñchudat jup duñia' git gu tu' nar jix bhai'm duukam, gu' nam jax dhui pix jix mai'chim no't sap moo baabui' silhkam Dios bha joot. ² Gu' ji na gu'p ja titda pix gu Jesus:

—¿Gu' jax dhuukat jix mat ka' pim na jax chu'm oidha' jimiidha' na pim ba' gu'p kai'chdha' pai'ji jax chu'm jurnik: “Xib moox kñi' oidha' jimiim, tii' na gu'x bi'm maaxi'ñ gux dhaam”? ³ Gio ba' moop kai'chdha' pim ip pai'ji jax chu'm kabuimuk: “Xib moo cham kñi' oidha' jimiim. Jaiñ na gu'x bi'm maaxi'ñ gux dhaam gio nax chibaa'.” ¿Gu' ba' cham pu'ñix maatit jup jiñ ñii'ñ japim aa añ nañ jir tu'p tu'm da'? Tii' na pim ba' gu'x maatit nii'ñdha' gu tu' na jax chu'm oidha' jimiidha'. ⁴ Pu chuutu'm gu ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, añ cham tu' ja tii'ñchuda' gux kñi'p jum duukam,

sia kum bhai' tii aa'. Dai gatuuk nam jiñ chiglia' nañ iampix pui' ja'k jup jiñ dhuñia' na jax gu Jonaas.

Ba' daipu' xi ja tiddak pu jii.

Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gu noonbi'ñ nam cham ja kekēda' gui' nam pariseos jum tti'ti'nda' gio gui' nam saduseos jup jum tti'ti'nda'

(Mr. 8:14-21)

⁵ Ba' na mit pai' dhuuk mi' dhir ba jii baasi'n dir ja'k jumai ju'ñdharan gu gē' suudai', cham ka ti'ñcho am gu paan gu noonbi'ñ gu Jesus nam git xi gaamui nam mu pai' ba jugia'. ⁶ Ba' tu ja a'gidhim gu Jesus gu noonbi'ñ, jup ja titdaim:

—Moo pim cham ja kekēda' gui' nam pariseos jum tti'ti'nda' gio gui' nam saduseos jup jum tti'ti'nda', nam gu' joidham jix bhai' xi buada' nam tu a'gada', ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jap-pukar gu paan na giilhim jix chu ia'ñdhara'.

⁷ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesus dai paan bhaan jup tu a'gim am, jup kai'chim am:

—Bak gu' cham bhai' xi gaamuk jachich gu paan nach mu pai' ba jugia' git.

⁸ Ba' ba ja kai gu Jesus nam jax kai'chim, ba'p ja titda:

—¿Jax ku pim ba' moox buam jup bam aa'ntu' gu tu' paan na pim cham ua'? ¿Moo chakui biix jam jujur ki'n ti jügi'ñ japim aa aañ jiñ bui nañ aañ jir gē'kam? ⁹ ¿Chakui aa pim maatit jiñ ñii'ñ nañ jir tu'p tu'm da'? ¿Cham aa pim ti'ñcho na ñich aañ mui'dhalh gu paan gux chamaam na ñich tu ja maa gu mui' ja'tkam aixkam jix chamaam mambhix jix cha'tmam oo'm? Na mit jai' cham

ka jugio bo na pimit ba' aapi'm giop ma tu jumaap bapaalh cha'm. ¿Cham aa pim ti'ñcho na pimit ji'k ja susdui'? ¹⁰ Gio ba' gatuuk na ñich giop mui'dhalh gu xijum gook gu paan na ñich giop tu ja maa bo gu ja'tkam gu maakob mambhix jix cha'tmam oo'm aixkam, ba' jai' pui' cham jup ka jugio mit, ba' aapi'm giop ma tu jumaap bapaalh cha'm. ¿Cham aa pim ti'ñcho na pimit ji'k giop ja susdui'? ¹¹ ¿Gu' jax ji ku pim ba' cham maatit jiñ kəə nañ aañ cham tu' paan aagidhat jup kai'chim? Gu' ja'pji gui' nam pariseos jum tii'ti'nda' ji gio ba' gui' nam saduseos jup jum tii'ti'nda' nañ ja aagit jup kai'chim na pim cham mi ja kəkəkəda', nam gu' joidham jix bhai' xi buada' nam pai' dhuuk tu a'gada', ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan na giilhim jix chu ia'ñdhara'.

¹² Ba'x maatit ba kai mit gu Jesus na cham tu' gui' aagit jup kai'ch na ki'n jappukar gu paan, gu' ja'pji gui' ji nam pariseos jum tii'ti'nda' gio ba' gui' nam saduseos jup jum tii'ti'nda' na ja aagidhat jup kai'chim nam cham ja kəkəkəda' gu pui' nam jax ja'k tu a'gada'.

Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na gu Jesus jir di guch Xoi'kam

(Mr. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

¹³ Ba' mi' dhir giop ba jii gu Jesus mu ja'k na pai' Sesarea Piliipo ti tii'gim bhaan bipio' gu dibiiir. Ba' ba ja tikka gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—¿Jax jam kai'chdha' gu ja'tkam? ¿Jaroo sap da' iñ aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'? ¿Tu'ñ sap jir jup tu'm da'?

¹⁴ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho jì'ma'n jup kai'chdha' am nap sap aap jir di' gu Juan ja'tkam bopkondam. Jai' ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Eliiyas gui' nat saak pui' maaxik duakam jii jix dhaam ja'k. Jai'p ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Jeremiiyas, gio ba' moo jì'x jup kai'chdha' am ip nap sap aap maadit jir di' gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

¹⁵ Ba' diih jup xi ja tikka gu noonbi'ñ gu Jesus, jup ja titda:

—¿Aapi'm gi, xiñ maat japim aa nañ jir tu'p tu'm da'?

¹⁶ Ba' mui' ji ñio gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka', jup kai'ch:

—Dho aapi' dhor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git gu Dios.

¹⁷ Ba'p titda gu Jesus:

—Ja'p moo joidham jix bhai' tum jii Simoon aap nap jir maraa'n gu Jonaas, nat gu' cham tu' jaroí' ya' kam dhi oi'ñga'n jum aa'ñ gu dhi' pui' na pich jax ja'k tii nañ jir tu'p tu'm da' aañ, gu' guñ Gi'kora' ji gui' nax dhaam jup tu'ii' nat jum aa'ñ. ¹⁸ Ba' xib aañ pum titda, aap nap Peegro ki'n jup tii', na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch nap jir jodai, aap ya' ka ja silhka'nda' gui' nam jì'k jiñ bui' ti jügi'ñ gu ja'tkam nam ba' gammiji mi' pui' jiiimda' nañ jax tu jam a'gi'ñ. Ba' dhi' ja'p ji buusnia' nañ jodai cha'm ba kiiisa' guñ chiop. Ba' cham jì'xkat jax dhooda' gux buam jum duukam, sia ku jax tii ilhii'ñdha' git.

¹⁹ Jum makia' iñ gui' na bhaan jix maati' ka' na biix jum a'm ji chu bi'ya' gu tu' nap jax jix dhuñiim ka', jix dhaam dir jañ ya' tum aichulhdha'. Ba' jax ñap ti'idha' ya' dhi oi'ñga'n, pui'p tu tui'ka' jix dhaam

ja'k, gio gu tu' nap jax jix dhuñiim ka', pui' ja'k jup tu tui'ka' jix dhaam ja'k.

²⁰ Mi' dhir ba' dai nat xi ja soo'mchulhdhak gu Jesus gu noonbi'ñ nam sap chakui jaroi' aagi'ñdha' na dhi'r di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git gu Dios.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' nam mu'aa'

(Mr. 8:31-9 :1; Lk. 9:22-27)

²¹ Ba' ba ja aagi'ñ gu Jesus gu noonbi'ñ na sap bhammi ja'k jim Jerusaleen, sap ba' no't bhammi ba ai, tu chiñia' am nam tulhiiñchudai mu'aa' gu ja gè'gèrkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja gè'gèrkam tuk gui' nam bhai' gè' chiop ja palh-bui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ku ba' gu' sap baik tanoolh ki'n duadii mi' ji na jax ba oirida'. ²² Ba' gu Peegro mu ja'p dilhkob xi baakuk jup titda gu Jesus na sap cham jir am gu pui' na jax kai'ch, jup titda:

—Chaam ji nar am gu pui' nap jax kai'ch jiñ jaduñ. Jax dhui na moo cham pui' aa' gu Dios.

²³ Gu' ji nat gu' jotmoda' ku' xi kikbok gu Jesus jup titda:

—Moop cham tu' ki'n jiñ juanda' toobilhik, nap gu' cham pui' ilhii'ñ na jax jix aa' gu Dios, dai nam jax pix ja'k ilhii'ñ gu ja'tkam.

²⁴ Mi' dhir ba' moop ja titda bix gu noonbi'ñ gu Jesus:

—No' jaroi'x aa' na gammiji bañ kaichgida', jum aa' na ja'p xi dhuuji na diilh jax ilhii'ñdha', dai na pix bhaan ji bamgia', cham jax bua sia kum jix mu'aam. ²⁵ Na gu' gu jaroi' no' tix aa' na git jix

bhai' tu jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, cham bhai' tu jimia' gatuuk. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji keke'edat gammijiñ kaichu' sia ku mit ma mua, na gu'x bhai' tu jimia' mi' dhir ja'p ja'k. ²⁶ ¿Tu' gi mi'p tigia' gu jaroi' sia ku ti bixchu' tu bia' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch? Na gu' cham ji'xkat palhbuidha' na tisdia' jix dhaam ja'k no't jotmoda' am xi muu. ²⁷ Na gu' aañ nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, jix io'm ge'kam ki'n bha jimda' iñ, na gu'ñ a'm ti niidhidha' guñ Gi'kora', sia gu noonbi'ñ jam jiñ bñm jiidma'. Ba' ya' ja makia' iñ bñx gu ja'tkam gu tu' nar ja mai'chik ka' bñx ji'ma'n nam tu' jax buimii ya' dhi oi'ñga'n bhaan, no'm mi' pui' jiidmat na jax jix aa' gu Dios piam ku gu' cham. ²⁸ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na pim ji'k ya'p tu'ii' gu xib, na pim jai' dhit pui kapup duduaka' nañ gio ya' eji bar ge'kam ka' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'.

17

Gu Jesus na maakam tu'm jup jum duñia' gu buibsa'n gio gu jajannulhi'ñ

(Mr. 9:2-13; Lk. 9:28-36)

¹ Ba' gatuuk ji'k xijum maa'n jurni'ñ ki'n ma jii gu Jesus maa'n kap na pai'r oidha' ta'm nax io'm jir te'kob, xi ja baidhak baik gu noonbi'ñ, moo gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan ja'nni'ñ dhi' ji' dhi Jakoobo. ² Ba' na mit pai' dhuuk bhijimmi ba titis daam dir gu oidha', jotmoda' maakam tu'm jup jum duu gu buibsa'n gu Jesus, ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu tanoolh, gio gu jajannulhi'ñ

joidham jix chooto totbikdam jup jum duu, ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu tu' no' mäichdhix na joidham tanoorda'. ³ Ba' ba ja tii mit gu noonbi'ñ gu Jesus gook gu ja'tkam na mit mi' bam maax, maa'n jir di' gu Moisees, maa'n ba'r Eliiyas. Ba' mi' gu'kat tu a'gi'ñ am gu Jesus nam mui' xi chi nii'ñ. ⁴ Ba' gu Peegro jotmoda' cham jum matda' ir mui' ba ñio, jup titda gu Jesus:

—Umri moor am jiñ jaduun nach kapbhai' ya'p tu'ii' aap jum bui. Ji'ma'n jach jam tuttuidha' gu o'nam, maa'n moor aap ga'n ka', maa'n ba'r Moisees ga'n ka', maa'n ba'r Eliiyas ga'n ka'.

⁵ Ba' na mi' pui' ka kai'ch gu Peegro, jotmoda' bhai' ji chibgir, jix chutuap tum duu mi' nam pai'p tu'ii'. Ba' bhiji' dir ja'p tibaa'ñ cha'm bhai' ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Dhi Jesus aañ jir jiñ mar, ba'x io'm jix dha' iñ. Aañi' ya' dir mu joot na pim ba' mi' pui' xi jimii na jax jam tiida'.

⁶ Ba' na mit jax pui' ti kai gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, mi ja'p ja o'lhia ki'n pu guguu mit na mit bax chooto'n, diirap xi chu siisap gu ja moom. ⁷ Ba' gu Jesus ja'xpix mu jimik mi' xi ja joiñdhak jup ja titda:

—Xi baapmi' gor. Cha'pim totdon ka'.

⁸ Ba' na mit pai' dhuuk gio mui'p ji chi tii, cham pai' tu jai'ch am gu ja'tkam gui' nam mi' ka gu'kat, dai diih gu Jesus mi ja'p kik.

⁹ Ba' giop ba jii mit bhai' dhir oidha' ta'm. Ba' nammii pai' a'nsap nam ba juurkichu', jup ja titda gu Jesus nam sap chakui jaroi' aagi'ñdha' gu pui' na mit jax ti tii, jup kai'ch:

—Moo pim chakui jaroi' aagi'ñdha' gu dhi' pui' na pimit jax ti tii. Dai no' ñich muukik giop ba dua na pim ba' ba tu aa'nda'.

¹⁰ Ba' moo ja'pni bhai'p ba tikka am gu Jesus gu noonbi'ñ, jup kai'ch am:

—¿Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na gu Eliiyas biipi' ya' aaya' na ba' guch Xoi'kam ya'p ba aaya'?

¹¹ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho gu'r pui' dho na biipi' ya' aaya' gu Eliiyas na ya' ja silhkada' gu ja'tkam na ba' mi' dhir ya'p ba aaya' guch Xoi'kam. ¹² Ku ba' gu' ja'p moo gu tu'x matgim nañ ya' jam aagi'ñdha', matgim gu Eliiyas ya' ba ai ji, gu' ji na mit gu' cham ji'xkat maat gu ja'tkam no' moop jir di', dai na mit tu' pix ilh. Ba' aañ nañ xib ya' oiri aapi'm jam bui nat bhañ joot guñ Gi'kora', pu'ñi tu' pix jup jiñ ilhdha' am gu ja'tkam.

¹³ Bax maatit ba kai mit gu Jesus gu noonbi'ñ na gu Juan ja'tkam bopkondam aagit jup kai'ch nar di' gu Eliiyas.

Gu Jesus na ba dua'ñdha' maa'n gu biapma' na kax ñaanbi' ka' na bhaan jup tui'ñgida' gu cham kii' ii'mda'

(Mr. 9:14-29; Lk. 9:37-43)

¹⁴ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai nam pai' daraa gu mui' ja'tkam, maa'n mi' dhir ja'p mui' ji ai buiñor gu Jesus, ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok soi' ba titda, jup kai'ch:

¹⁵ —Aañ ja'p tii kai'chidhat jiñ jaduun nap git iam dua'ñdha' dhiñ alhii chuk na giilhim jum tul-hiiñ na tu kaammukda'. Ji'x tai chir ba gixia' piam

suudai' chir. ¹⁶ Ti' ñich ya ja aichulh dhi' nam jum kaichu', gu' ji na mit gu' cham ji'xkat dua'ñ, na gu' chix xijai jax ña ja'k.

¹⁷ Ba'p kai'ch gu Jesusus:

—¿Moo ja'p chakui bix jam jujur ki'n jix biiñak japim aa buiñor gu Dios? ¿Ji'x jañ ba' ya' pu oirit jup jam aagi'ñdha'? Bhai' gor jiñ bai'ñxi'ñbop gux ko'kkam ya'ni ja'k.

¹⁸ Ba' gui' xi bai'ñpuk mi'p ba aichulh jamit. Ba' ba ñiok gu Jesusus gu cham kii' ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' gu biapma', jup titda:

—Mup buusnia' bhai' dhir bhaan dhi biapma'. Cha'p bhai' pu tui'ñgida'.

Ba'x kii'p jum duu gu biapma' mi' jotmoda' nat jax pu ti'n gu Jesusus.

¹⁹ Ba' gatuuk mu ja'p dilhkob ba tikka am gu Jesusus gui' nam kaichu', jup titda am:

—¿Jax ba'r jum duukam chi ku chich ba' aach cham ji'xkat mai' joot gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gu biapma'?

²⁰ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho na pim cham bix jam jujur ki'n ti jügi'ñ dho buiñor guñ Gi'kora'. Na gu' no' pim bix jam jujur ki'n ti jügi'ñdha' git buiñor, sia ku pim gu' panaas cham tu' bhaigim tu'ii', ja'p na jax gu mostaasa kai na panaas cham tu' bhaigim tu'ii', aañ pu jam titda na sia dhi oidha' jix bhaai' na pim pu tida' na maakam ja'k jimia', pui' dho ji chu buusnia' no' pim moo tu' silhkam ti jügi'ñ buiñor guñ Gi'kora'. ²¹ Ba' gu pu chuutu'm cham kiki' i'ii'mda', saabuix kam jum aa' na ba'x bhaai'n ka' nañ mai' ja jootosda', gio ba' nañ gammiji xi tu daanit buiñor gu Dios.

Gu Jesusus na gio pui'p ba ti'ya' nam mu'aa'
(Mr. 9:30-32; Lk. 9:43-45)

²² Ba' nam pui maap mi' ka oipo na pai' bhaan bipio' gu Galilea dib'ir, jup ja titda gu Jesusus gu noonbi'ñ:

—Jum aaya' nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gui' nam jiñ o'bhagi'ñ aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'. ²³ Mi' d'ir ba' dai nam ba tu chiñia' nam jiñ mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n ya' ji nañ jax ba oirida'.

Ba' bhai'x buam jim ilh jamit gu noonbi'ñ na mit pui' ji' kai gu Jesusus.

Nam jaroi' aagix nam tu namki'ñdha' gui' na ji'k bhaan bipio'da' gu g'e' chiop

²⁴ Ba' nat pai' dhuuk mummi ja'k jup ba ai gu Jesusus na pai'r Kapernaum ja biim gui' nam kaichu', mi' ba ji bubua mit buiñor gu Peegro gui' nam tu taanda' gu tuumiñ na ji'k aagix nam tu maakda' bhammi g'e' chiop. Ba' ja'pni bhai' ba tikka am:

—¿Tu namki'ñ aa gui' na pim kaichu' na ji'k bhaan bipio' gu g'e' chiop?

²⁵ Ba'p ja titda gu Peegro:

—Tu namki'ñ ji matgim.

Ba' xi miñ nat tikkam gu Jesusus na jax ja'k jix bhai' gu dhi' pui'. Ba' na kia'pix mui' ji baakim miji ba'k chir, biipi' kat bhai' ba ñio gu Jesusus, jup kai'ch:

—¿Aap jax ilhii'ñ Simoon ja bui gux io'm g'e'gerkam jum aa'ndam nam jix jai'ch ya' dhi oi'ñga'n bhaan? ¿Jaroom aagix nam ja namki'ñdha', gu diilh ja ja'tkam tuk aa, ka' gu jai' aa momkoran kam no'm ja daam kiik?

²⁶ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Dho gui' dho nam jir momkoran kam.

Ba'p titda ip gio gu Jesusus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch, gu' ba' gui' nam jir ja ja'tkam tuk tii cham tu' aagix nam ja namki'ñdha' git. ²⁷ Ba' aach pu'ñi ip, ti cham tu' aagix nach tu namki'ñdha' git, nach gu' pui'p jir ja ja'tkam tuk. Ku ba' gu' ea nap mu jimia' mummì na pai' gɛ' suu'n gu suudai' xi bhii' ap gu bhai'chdhakar, mup ba' xi bua' suudai' chir. Ba' gu jax chu'm na bhii'pì mi' sa'ya' gu batoop, maa'n tigia' ap gu tuumiñ na mi jimda' chiñi'ran, aixkam na ji'k jum aa' nach ki'n tu namkidha' aap gio aañ. Ba' xi bhii' ap ki'n mu xi ja namki'ñmira' gui' nam pui' bham taan nam ba' cham tu' ki'n kach juanda'.

18

Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' nam aa' na gampai'm ilhii'ñdha' gu jaroi' na ba'r gɛ'kam ka' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios

(Mr. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

¹ Ba' moo ja'pni bhai'p ba tikka am gu Jesusus gu noonbi'ñ, jup titda am:

—¿Jaroo chi ba'x io'm jir gɛ'kam ka' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios?

² Ba' xi bai'ñmirak gu Jesusus maa'n gu alhii mi ja'p ja saagi'ñ xi kùsak ³ jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titda, gu jaroi' no' cham pui'm ilhii'ñ na jax dhi'ñi alhii, cham ji'xkat jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ⁴ Ba' gu jaroi' na pui'm ilhii'ñdha' na jax gu alhii na soi'm ilhii'ñdha', dhi' ji' ji na bar gɛ'kam ka' jix dhaam

ja'k buiñor gu Dios. ⁵ Gu' ba' gu jaroi' no't jix bhai' ba duu gu jax chu'm alhii aañ jiñ a'mkam ja'p na jax dhi'ñi nañ ya' daa', ja'p ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na cham tu jimchu'n gu ua'tulhdhara'

(Mr. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

⁶ 'Ba' gu jaroi' no't maakam iatgidhak jix buam ba tu mamtux gu jax chu'm alhii pui' na jax dhi'ñi nañ ya' daa', no' gu' ti ka ti jii'ñdhat aañ jiñ bui, jir am kat nam kuxboran buulhdhai gu mattur mu nui'ña' mu pai' na gè' suu'nka' gu suudai'.

⁷ Ja'p moox buam iam ja bui gu ja'tkam, nam gu' gammiji jai'ch ka' ja bui gui' nam ja baidhidha' nam jix buam jum duukam jup tu duiñpu'. Ku ba' gu' gu jaroi' na pu'ñi ja baidhidha' gu ja'tkam nam jum u'ua'tulhdhapu', giilhim joi'mdam jum duña' ji gatuuk na pai' dhuuk tulhiiñchuda' gu Dios.

⁸ 'Gu' ba' no'p gu' aap gum nob ki'n jum ua'tulhi'ñ piam gum toon ki'n, jix bhai' nap ìiki mu baas bua' nap ba' cham gammiji ki'n pup jum ua'tulhi'ñdha', cham jax bua sia kup maap ñir cham tu nobtu' piam kup cham tu toontu' nap pai' dhuuk ba aaya' jix dhaam. Na gu' xi' cham jir am no' mit gu' binkam mu ja'k xim bua na pai' gammiji cham tutki gu tai nap mi' pup jum tulhiiñdha' gammiji, sia kup bix gook ti xi chu noonobtu' piam kup bix gook ti tu toontu'.

⁹ Piam ku gu' no'p gu' maap ñir gum buupui ki'n jup jum ua'tulhi'ñ, jix bhai' ip pui' nap jupnai mu baas bua' nap ba' cham gammiji ki'n pup jum ua'tulhi'ñdha'. Na gu' xi' cham jir am no' mit binkam mu ja'k xim bua na pai' gammiji cham

tutki gu tai nap mi' pup jum tulhiiñdha' gammiji. Gu' cham ji no'p maap dir pix tu buupuichu' nap pai' dhuuk ba aaya' jix dhaam, cham jax bua, na gu'x bhai' ba tum jimia'.

Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu kakasnir bipia'dam

(Lk. 15:3-7)

¹⁰ Ba' aañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na pim cham tu' pix ja ilhii'ñdha' gu a'aalh ja'p na jax dhi'ñi nañ ya' daa', ni jax chu'm dho moo, nam gu' dhi' ja a'm ti nidhat jup tu'ii' jia gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' gui' nam jix dhaam jup tu'ii' buiñor. ¹¹ Nat gu' aañ pu kai'ñkam bhañ joot jia guñ Gi'kora' ya' dhi oi'ñga'n bhaan nañ ya' ja palhbuidha' nañ ja boosga' gui' nam ji'k mu ja'k bhii'chu' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhii'ñdha'.

¹² ¿Jax japim ilhdhat jiñ kēē? Pui' na jax maa'n gu maa'nkam no' ja bia' gu kakasnir ji'k maa'n jix chamaam oo'm aix kam. Gu' ba' no't gu' jax dhuukat maa'n mai' ma bua mu pai' gampix no' ka tu bipia', ¿cham japim ilhii'ñ na mi' ka xi ja do'ñchoi gu jai' xi dhai'ñña' na tu gaa'mira'? ¹³ Ba' na pai' dhuuk tigia', jix io'm jix dha'dam dagia', cham tu' pui' ilhii'ñdha' na jax gu jai' na mu pai' xi ja do'ñchoi. ¹⁴ Ba' pu'ñi ip guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii', cham aa' na jaroi' maadit mai' gixia' dhi' dhi a'aalh.

Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' na cham jir am nam jix bhaak ka' gu ja'tkam ja bui gu jai'

(Lk. 17:3)

¹⁵ Gu' ba' no' jax dhuukat aapi'm maadit tu' jax ma jam duiñ gu jax chu'm jam jaduñ, jix bhai'

nap mu ja'p dilhkob xi baabui xi chu a'gidha' na cham bhai' na pui' tu buada'. Ba' no' jax kai'ch na cham pui' ka tu buada', dho gu' pui' dho na pim jax jix bhai' ba kai'chdha' na jax biipi' dir. ¹⁶ Piam ku gu' no't gu' jax dhuukat cham jum kai gu pui' nap jax tu a'gidha', jir am nap jumaip xi bai'ñmirai gu jaroi' piam ji'k gook na pim ba' baik dit tu a'gidha', katti iam jam kēēji mi' pui' ba jimia'. ¹⁷ Piam ku gu' maa'n nat jax cham jam kai, dho gu' jai'p dho giop xi ja bai'ñmirai bix nam ji'k ti jügi'ñdha' aañ jiñ bui na pim ba' mui' dhit tu a'gidha'. Ba' no' gu' maa'n nat jax cham jam kai, dho gu' pui'p dho cham ka juanda', dai nap pui' pix ba bia'ka' na jax gui' nam cham ti jügi'ñ aañ jiñ bui, piam pui' na jax gui' nam jir tuumiñ tu taandam tugi'ñ gux io'm gē'kam Rooma kam nam cham tu' ka'm ti ni'iñ.

¹⁸ 'Ba' jax ña pim jix aa'nda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, pui' ja'k jup tu tui'ka' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', aañ moo ya' pu jam titda. Piam na pim jax ti'iidha' gio na pim tu' cham aa'nda' na pui' tu tui'ka' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, pui' ja'k jup tu tui'ka' jix dhaam ja'k.

¹⁹ 'Ba' no' pim it ji'k gook maap xi chu a'gak ma tu daani buiñor guñ Gi'kora', jam makia' dho na pim tu' taanda', aañ moo ya' pu jam titda. ²⁰ Na gu' no'm ji'k gook piam ji'k baik mi' pai' tu daan gu ja'tkam aañ jiñ bui, aañ mi'p tui'ñgida' ja bui.

²¹ Ba' gu Peegro mu jimik amuub bhai' ba tikka gu Jesus, jup titda:

—¿Gu' ba' ji'kim jix bhai' nañ pu titda' gu jax chu'm jiñ jaduun no't tu' jax jiñ duiñ nañ pui' pix ka tu uañi'ñka', ji'k xijum gookim aa?

²² Ba' gu Jesus jup titda:

—Ja'pji mui' kim ji nax bhai' nap pu tida' nap pui' pix ka tu uani'ñka', cham tu' gu tu' xijum gookim pix, gu' ja'pji ji'k baik oo'm daman mambhix ja'kbui' kim ji.

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gui' nam palhbui'ñdha' gu jax chu'm gɛ'kam gu tu' na jax buada'

²³ Ba' gu jaroi' no' bhaan ba ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax maa'n gu jax chu'm gɛ'kam no't mu pai' ba ji chu ja'kilh nam ji'k ua'tu'nda' gui' nam ji'k palhbui'ñdha' gu tu' na jax buada'.

²⁴ Ba' nat jax kia'pix mui' ji chu ja'kilh, ba ti na maa'n jix io'm mui' tuumiñ ua'tu'n. ²⁵ Ba' ba tu chia nam daagi ga'ra' biima'n gu binga'n, gio gu maamra'n, gio ba' na ji'k tu' bia'ka', nam sap ba' pui' pix tujuandam ki'n ji bi'ya' cham ji namkidhat na sap ba' pu'ni ja'k cham ka ua'tu'nda', na gu' cham bia'ka' na tu' ki'n tu namkidha' dhi' dhi maa'nkam. ²⁶ Gu' ji nat gu' jotmoda' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok bhai' soi' ji chi'n gu gɛ'kam gui' ji' gu maa'nkam na mui' tuumiñ ua'tu'nda', jup titda: “Ka tuñ uani'ñka' ap jiñ jaduun. Aañ matgim jum namkidha' ji bix nañ ji'k jum ua'tu'n.” ²⁷ Ba' gu gɛ'kam jix joi'mdak ma kai, pui' cham ka juan sia ku ua'tu'n, dai nat ba tu chia nam giop do'ñcho'. ²⁸ Gu' ji na gu' moo jano' nat jax mi' dhir buus gui' ji' gu maa'nkam na tu ua'tu'ndat, maa'n mi ja'p jup ba ti gui' nam maap tu juanda' na palhip jup ua'tu'nda'. Ba' bhai' pu ji dhaa kuxboran, bhai' xi bhiikchu'ntu' jup xi chitdat: “Bhai'p jiñ ñamkidha' gui' nap jiñ ua'tu'n.” ²⁹ Ba' pui' tiip xi chum uañ buiñor gui'

na mi'x bhaam, jup títida: “Ka tuñ uañi'ñka' ap jiñ jaduũ. Aañ matgim jum namkidha' ji bix nañ ji'k jum ua'tu'n.” ³⁰ Gu' ji na gu' cham pui' ilhii'ñ gui' na mi'x bhaam, ja'pji na bha taan ji na ji'k ua'tu'n. Tu chia dho gu' nam kuupa' na sap ba' namkidha'. ³¹ Ba' na mit pui' ji' tii nat tu dooda gui' nam pui'p jir tujuandam tugi'ñ ka' gu' gɛ'kam, giilhim jix buam jum ilh jamit, ba' mu jimik ba aagi'ñ am gu' gɛ'kam. ³² Ba' gu' gɛ'kam mu tu joochxi na mu jimda' buñor. Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai, jup títida: “Ja'p moo alh jix buam tomaat ap. Tii' aa na ñich aañ cham jax jum dooda nap jix io'm mui' tumiñ jiñ ua'tu'ndat, na ñich gu'x joi'mdak jum kai na pich bhai' soi' jiñ chii'n. ³³ ¿Moo cham bhaai' aa nap pu'ñix joi'mdaip kaaya' gui' na pui'm ua'tu'n na ñich aañ jax xim joi'mdak jum kai nap soi' bañ chítida?” ³⁴ Ba' bhaamuk tu chia gu' gɛ'kam nam tulhiiñchuda' na ba' namkidha' ip gio gui' nat ji'k pui' tii ba tídak na cham ka namkidha' git.

³⁵ Ba' mi' pix juugit tu a'ga gu' Jesus gu' dhi' pu'ñi ja'k. Mi' dhir ba' moop ja títida:

—Ba' aapi'm pu'ñip jam dooda' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii' no' pim cham tu ja uañi'ñ gu' jam jaaduñ bix jam jujur ki'n.

19

*Gu' Jesus na pui' ba t'ya' na cham jir am nam mai' ja iabuda' gu' ja bipna' gu' ja'tkam
(Mr. 10:1-12; Lk. 16:18)*

¹ Ba' gatuuk na mi' pui' ji' xi chu ja a'gidhimik gu' Jesus gu' noonbi'ñ, pu' jii mi' dhir na pai' bhaan bipio' gu' Galilea dibir, mu ja'k jup bhii na pai'

bhaan jup bipio' gu Judea dibii, maa'n kap na pai' iampix xia'lhbui ja'k bipio' mi' na pai' bhix gu Jordaan Ak. ² Ba' cham ji'x mii'kim jix io'm mui' mi' mam jumaap jamit gu ja'tkam ji ja ua'dat am gux kako'kkam, ba' gu Jesusus cham jax ji chi'ii'k pix ja'x jup ji ja dudua'ñ. Bix jamit dho gu'x kii'p jum duu.

³ Ba' moo ji'kchi mi'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba' bhai' ba tikka am gu Jesusus nam mi' pix jix mai'chim no' sap moo jax kai'ch na cham jir am nam ba' pui' ja'k iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa', jup titda am:

—¿Jix bhaai' aa gu jaroi' no' cham ka joi'ñ gu binga'n na mai' xi buaji jumai bhai'p ji bhaya', ka' gu' cham aa?

⁴ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm aa cham ji'xkat tu jiñkui'ñ mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap jum kai'ch nat guñ Gi'kora' pu kai'ñkam jup duu gu chio'ñ gio gu ubii nam ba' gammiji maap tu oi'ñka'? ⁵ Gio ba' moo ja'pni'p jum kai'ch ip: “Ba' dilhkob ja'k ba tu kiicha' gu chio'ñ na pai' dhuuk bhaya' gu ubii, cham tu' mi' ka tu kioka' nam pai' oi'ñka' gu gi'korga'n. Ba' dhi gook ja'p ji buan am nam jir maa'n maa'nkam ka' pix gu chio'ñ gio gu ubii.”

⁶ Pui' kuñ ba'p kai'ch nam cham tu' kar gooka'n ka', gu' maa'n pix ji. Ba' cham jir am na jaroi' ja'p xi dhuuji gu pui' nat jax ja'k duu gu Dios nam gammiji maap tu oi'ñka' gu chio'ñ gio gu ubii.

⁷ Ba'p kai'ch am gui' nam pariseos jum tiiti'nda':

—¿Gu' jax ji nat ba' gu Moisees pui' ja'k ja chianik gu bijik dir kam na sap jix bhaai' gu jaroi' na palhiip xi chu ua'nai mi' xi makia' gu binga'n na

ba' mi' dhir bhaan jix maati' ka' nam cham kar jum bɪpnagim ka'?

⁸ Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—Dho na gu' nam jax bar tuutu'm ka' ja'p na jax aapi'm nam cham maati' tɛ kɛkɛ' ni ji'x, na gu'x kaapak ka' gu ja jujur, cham aa'nda' am nam mi' pui' jimia' na jax jir am. Pui' kut ba' pu'ñi ja'k ja chianik gu Moisees nax bhaai' gu jaroi' na mai' bua' gu binga'n, gu' biipi' dir cham tu' pui' ja'k tu jimdat am ji. ⁹ Ku gu' ja'p moo gu tu'x matgim nañ ya' jam aagi'ñdha', ja'pji na cham jir am ji na mai' bua' gu jaroi' gu binga'n no't cham biipi' jumai biima'n ti na bo'ka'. Na gu' no't jumai ti bhai' ji bhii gu chio'ñ gu ubii, cham tu' pui' ka ji buanda' am nam jir jum bɪpnagim, nam gu' ja'p pix ba tu jimda' panaas na jax gui' nam jir ganai' pix.

¹⁰ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesusus jup titda am:

—Dho bak gu'r am kat ji na pu cham jaroi' maadi' bhɪbhɪda' gu ubii, na gu' no't jaroi' pu'ñi ma ti na jumai biima'n bo'ka' gu binga'n, cham jir am na gio mai'p ba bua'.

¹¹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Jax dhui nam gu' cham tu' biix gu ja'tkam jix maat no'r am nam ti bɪpna' ka' piam ku gu' cham, dai ji'k pix ji gui' nat pu pui' ja'k ja a'm ti ti gu Dios nam ba'x maat. ¹² Ba' jai'p jix jai'ch am gu ja'tkam nam diilh jir pu chu'm nam cham ti bɪpna' ka', jai' ba' nam ja'p pix cham ja do'ñchoka', jai' ba' ja'p kai'ñkam cham jup ti bɪpna' ka' am nam gammiji mi' pui' duiñchu'nda' na jax ja'k jix aa' gu Dios. Aapi'm ba' diilh jix bhai' xim gaagidha' na pim jax ja'k tu't tu oi'ñka'.

Gu Jesusus na ja a'mkam ba tu dañia' gu a'aalh jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'

(Mr. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

¹³ Ba' moo ja'xpix gu ja'tkam mi'p ba aichulh jamit gu Jesusus gu ja a'aalh chuk nam jix aa' na bhai' xi ja daagii tu ja daañxidha' jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'. Gu' ji nam gu' cham aa' gu noonbi'ñ, dai na mit bhai' ji ja ñiok, jup ja titda am nam sap cham mu ja'k ja ua'da' gu ja a'aalh chuk.

¹⁴ Gu' ji na gu' cham pui' ihii'ñ gu Jesusus, jup ja titda:

—Cha'pim ja ñioki'ñdha' dhich jaaduñ nam bha ja ua' gu ja a'aalh chuk, na gu' dhi' pik jix io'm ja a'm ti nii'ñ gu Dios.

¹⁵ Ba' bhai' xi ja daagik ma tu daani buiñor guch Gi'kora'. Mi' dhir ba' dai nat ba jii.

Gu biapma' jix chumñigam na ba tikkada' gu Jesusus na jax ja'k jix bhai' na tui'ñgida' na ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios

(Mr. 10:17-31; Lk. 18:18-30)

¹⁶ Ba' moo maa'n mi'p ba ai gu biapma' mi' na pai' oiri gu Jesusus, ba' ja'pni bhai' ba tikka:

—Aañ ja'p tu'm bham tikkam jiñ jaduun nañ ja'p te kee nap jir jix bhai'kam, nañ tix maachim nap jiñ aagi'ñdha' git nañ tu'x kii'p jum duukam pu duñia' nañ ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios.

¹⁷ Ba'p titda gu Jesusus:

—¿Gu' jax duukat jap jix maat jiñ jaduun nañ jir jix bhai'kam? Na gu' jumaip jix jai'ch jia gui' na pui'p jir jix bhai'kam, gui' dhoñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii'. Ba' no'p jix aa' nap jimia' buiñor, jum aa' nap bhipi' mi' pui' jimia' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix.

18 Ba'p kai'ch gu biapma':

—¿Jax gi ja'k tu ua'ñix?

Ba' gu Jesusus jup xi aagi'ñ jup titda:

—Dho mi' na pai' ja'pnim kai'ch: “Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam. Gio nap cham mai' xi buaji gum biina' jumai bhai' ji bhiiya' gu ubii. Gio nap cham nai' ti xi'ñdha'. Gio nap cham nai' ja iatgi'ñdha' gu ja'tkam, ni jaroi' dho moo. 19 Gio ba' nap tu' ka'm niidhat gum taat gio gum naan. Gio ba' nap biix pix jix ja joi'gi'nda' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git, ja'p nap jax xim joi'gi'nda' aap diih.”

20 Ba'p kai'ch ip gio gu biapma':

—Dho gu' aañ biix mi' pui' ti duiñchu' ji gu dhi' pui' nap ji'k jax kai'ch jiñ jaduun. ¿Chi gu' moo cham ji jia?

21 Ba'p titda ip gio gu Jesusus:

—Dho gu' maa'n kam bi'iix ji nap pu tu duña', pui' na jax gui' nap ji'k tu' bia' nap tu ga'rai ja makia' gu tuumiñ gui' nam cham bia' nam pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da'. Ba' dhi' pu'ñi ja'k jir jix chumñigam ka' ap jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' dai nap gammiji bañ kaichgida' cham tu' bhaan jim tukgidhat.

22 Ba' giilhim bhai'x buam jim ilh gu biapma' nat pui' ji' kai gu Jesusus, jix buam jum aagit pix ba jii, na gu' ti cham aa' na tu ga'ra' gu bixchu' na tu bia', na gu' giilhim jir jix chumñigam ka'.

23 Ba'p ja titda gu Jesusus gu noonbi'ñ:

—Dho jaña nam jax jix xijaim ilhii'ñ gux chutumñigam nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' git.

24 Gu kameeyo chi iam cham xijaim jup ilhii'ñ ji na buupuiram baaki gu soomkar ja'p dir ja'k

buusnia', cham tu' pui' na jax gux chutumñigam nam giilhim jix xijaim ilhii'ñ nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', nam gu' dai mu ja'k bhaan jix chutkagix ka' gu tu' nam bia'ka'.

²⁵ Ba' gu noonbi'ñ mi' pui' pup tu'ii' am na mit pui' ji' kai, cham bhaai' nam jax xim duñaia', dai nam jup jum ti titda diilh:

—Dho bak gu' cham ji'xkat jaroi' aaya' ji buiñor gu Dios, na gu' bak pui' giilhim jix xijai nañ mi' pui' jimia' na jax jix aa'.

²⁶ Ba'p ja titda gu Jesus mui' xi ja tügik:

—Jax dhui na cham tu' xijai kam ilhii'ñ gu Dios gu tu' nam jix xijai kam ilhii'ñdha' gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n bhaan.

²⁷ Ba' gu Peegro mi' dhir ja'p mui'p ji ñio, jup kai'ch:

—¿Aach ba' tu' mai'chia' jix dhaam ja'k, na chich gu' cham tu' kap jich buix gu tu' nach bia'kat jano' dir na chich pai' dhuuk jum kai?

²⁸ Ba' gu Jesus jup ja titda biix nam ji'k jir gu noonbi'ñ:

—Dho gu' dai dho na pim jiñ biim ba daraibu' mambhiix kap daman gook bhai' nañ pai' ba daibu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' nañ pai' dhir nai'r gø'kam ka', na joidham jix chu abhaar, jano' na pai' dhuuk jum aaya' na biix xixiibkam jup tum duñaia' gu tu'. Ba' ba ja aagi'ñdha' pim gu ja bopxi gu mambhiix daman gook maamra'n gu Israel nam tu' jax buimii ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ²⁹ Gu' ba' gu jaroi' no't cham tu'p jim buixdhak gammiji bañ kaichu', na cham bhaan ka titi'ñchoka' gu ba'ki'ñ, piam gu sispidhi'ñ, piam gu taata'n, piam gu di'i'i'n, piam gu maamra'n, piam gu dirbaga'n, cham jax

bua dho, na gu'x io'm mui' bhaan ba tu bi'ya' gatuuk, gio na pu jimia' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'. ³⁰ Gu' ba' gui' nam xib jir gə'gərkam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, kam aaya' gatuuk nam jir cham tu' ka', gu' ba' gui' nam xib jir ja'ppix ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, gatuuk gə'gərkam ki'n ji bi'ya' am jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

20

Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tujuandam nam maa'n nam ji'k ja namkidha' sia ku mit jai' gatuuk ka tu jua

¹ Ba' gu jaroi' no' bhaan ba ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax gu jaroi' no' mu pai' ti i'ix gu bhaidha'. Ba' no' bar am na pai' dhuuk tu u'ya', kapbhukum ba ja umua'ñdhara' gu tujuandam nam tu u'ya' gu bhaidha'. ² Ba' na pai' dhuuk ba ja tigia', xi ja aagi'ñdha' na ji'k ja namkidha' gu maa'n tanoolh, ba' xi ja baidhai mi' xi ja chiñia' nam ti i'kia' gu bhaidha' na pai' ti i'ix ka'. ³ Ba' moo ja'xpix tɛ'kob pa' duuk iam, gio jai'p ma ja umua'ñdham gu tujuandam, ba' ba ja ti ip ji'kchi nam mummu ja'p pix daraa irban gu gə' kiicham nam cham tu' jax bua. ⁴ Ba' pui'p ba ja titda, jup kai'ch: “Aañ bha jam umua'ñdham jiñ jaaduñ na pim jiñ palhbuidha' na pim ti i'kia' gu bhaidha' mu nañ pai' ti i'ix.” Ba' gui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit na mit tu juanam. ⁵ Ba' nat mi' xi ja do'ñchok, ja'xpix jix dhaam duuk jai' giop ma ja umua'ñdham. Ba' pui'p ba ja titda nat pai' dhuuk ba ja ti nat jax ja tidak ja baidhak gu jai'. Ba' xi ja baidhak mu xi ja do'ñchok ip. Mi' dhir ba' ja'xpix

mia ji dhunik, gio jai'p ma ja umua'ndham. Ba' ba ja tii ip jai', ba' pui'p ba ja titda nat jax ja tidak ja baidhak gu jai'. Ba' pui'p xi ja baidhak mu xi ja do'ndchok ip. ⁶ Mikkat ba' nat jix io'm ba ji jur, jai' giop ma ja umua'ndham mu ja'p irban gu ghe' kiicham. Ba' ba ja tii ip jai' nam mi' pix ja'p daraa nam cham tu' jax bua. Ba' ba ja tikka' na sap jax kum ba' cham tu juan, jup ja titda: “Jax ku pim ba' cham tu juan jiiñ jaaduñ? Ya' pix pu daraa japim bix chanoolh.” ⁷ Ba' gui'p kai'ch am: “Dho na cham jaroi'ch umuagi'ñ dho.” Ba' gui'p ja titda ip gio: “Dho gu' aañ bha jam umua'ndham dho na pim jiiñ palhbuidha' na pim tu u'ya' gu bhaidha' mu nañ pai' ti'ix.” Ba' gui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit na mit tu juanam. ⁸ Ba' gatuuk nat pai' dhuuk ba ji chuk, jup titda gu tujuandam tugi'ñ gui' na mi' ti'ix ka' gu bhaidha': “Eap ba' xib bhai' xi ja bai'ñ gui' na mit jich palhbui na mit ti'ki gu bhaidha', mi'p xi ja namkidha'. Bii'p bhai' ji ja namkidha' gui' na mit ji'k jix io'm gatuuk ya' ai, mu ja'k jap ji chimo' ja bui gui' na mit ji'k kabuimuk dir bhai' ji chu jua.” ⁹ Ba' moo mi' ba ai mit gui' na mit ji'k jix io'm jurnik ka tu jua, ba' mi' xi ja namki mit. Ba' maa'n na mit ji'k ja namki na ji'k tum namki'ndha' gu maa'n tanoolh sia ku mit tii palhiip pix tu jua. ¹⁰ Ba' moo ja'xpix mi'p ba ai mit gui' na mit kabuimuk dir bhai' ji chu jua. Ba' tii ihdhat am nam mui' pa' ja namkidha' git, gu' ji na mit gu' ja'kbui' pix jup ja namki na ji'k tum namki'ndha' gu maa'n tanoolh. ¹¹ Ba' gatuuk na mit bix xi ja namki, bhai' ji niokbo mit buiñor gui' na mi' ti'ix ka' gu bhaidha', ¹² jup titda am: “Jax ku pich ba' dhi' ja'kbui' pix jup ja namki na pich ji'k jich ñamki

aach? ¿Cham bhaai' aa nap mui' pa'ch ñamkidha' git aach, na chich gu' bix chanoohl jich chulhii na chich tu jua, gio na bhax chatoiñ? Gu' dhi' tii palhii pax tu jua mit, na mit gu' jurnik ya' ka ai.”

¹³ Ba'p kai'ch gui' na mi' ti i'ix ka' gu bhaidha': “Aañ cham pai' jax kai'ch jiñ jaaduñ nañ cham bix jam namkidha', nañ gu' pu jam aagi'ñ nañ pu ja'kbui' pax jam namkidha' gu maa'n tanoolh.

¹⁴ Ja'pji na pim cham jax ji kai'chit xi gaamui dhi tuumiñ na ñich jam maa, na gu' dhi' aañ diihl jup jix maat na ñich ba' ja'kbui'p ja namki na ñich jik jam namki aapi'm. ¹⁵ Na gu' diihl jir jiñ chumñi' siañ jax bua. ¿Ka' pim ji xiñ jiggam aa nañ jir jix bhai'kam ja bui dhi jaaduñ?”

¹⁶ Ba' mi' pax juugit tu a'ga gu Jesus gu dhi' pu'ñi ja'k, mi' dhir ba' moop ja titda:

—Ba' pu'ñi ja'k jup tu ja jimia' gui' nam xib jir g'g'erkam ya' dhi oi'ña'n bhaan, gatuuk cham tu' ki'n ji bi'ya' am. Gu' ba' gui' nam xib jir cham tu', gatuuk g'g'erkam ki'n jup ji bi'ya' am jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

Na bar baikim ka' na gio pui'p ba ti'ya' gu Jesus nam mu'aa'

(Mr. 10:32-34; Lk. 18:31-34)

¹⁷ Ba' na pai' dhuuk gamai' ba jimchu' gu Jesus bhammi ja'k Jerusaleen, mu ja'p xi ja boosgak dilhkob gu mambhix daman gook noonbi'ñ, jup ja titda:

¹⁸ —Xib jach ba' moo ba jiiimchu' bhammi ja'k Jerusaleen nach jax ya' ba jiiim gu xib. Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', jiñ dhagia' am gui' nam xiñ bhaamki'ñ gu ja'tkam, mi' dhir ba' dai nam

jiñ bhika' mu ja'k nam pai' darka' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio ba' gui' nam jir ja gē'gērkam tuk gui' nam bhai' gē' chiop ja palh-bui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' maap xim daagii ja chiñia' am gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam nam jiñ mu'aa'. ¹⁹ Ba' gui' bix aixim xiñ buimii kuruus ta'm jiñ sissapai xiñ mu'aa' am. Ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n ya' ji nañ jax ba oirida', nañ gu' duadii giop bangia' mi' dhir koi'ñga'n tir.

Gu binga'n gu Sebedeo na tiix aa'nda' nam sonpan darka' gīt gu maamra'n na pai' daaka' gu Jesusus (Mr. 10:35-45)

²⁰ Ba' gu binga'n gu Sebedeo xi ja baidhak gu maamra'n mui' ji ai mi' na pai'p tu'ii' gu Jesusus, ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok soi' jim duu. ²¹ Ba' gu Jesusus xi chikka na tu' ba'x aagit mi' soi' ba tu'ii', ba' gui'p kai'ch:

—Dho nañ pui' tii ilhii'ñ dho nap pui' xi chi'ya' gīt nam jum sanoop darka' dhiñ maamar jano' nap pai' dhuuk gē'kam ki'n ba daaka', maa'n kii'n dir ja'k nap chiñia' na daaka', maa'n ba' o'nsop dir ja'k.

²² Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Matgim giilhim jix xijai ji na ba' pui' tu tui'ka' gu dhi' pui' na pim jax ilhii'ñ, na gu' bii'pim aa' na pim giilhim jum tulhiiña', ja'p na jax aañ. ¿Ka' pim jix ñakoo' aa na pim jum tulhiiña'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix ñakoo' ich ji matgim.

²³ Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—Dho gu'r am dho no' pim gu'x ñakoo' na pim jum tulhiña'. Ku ba' gu' aañ cham jax jam tñda' ji na moo pui' tu tui'ka' gu dhi' na pim tu' bhaan tu a'ga, na pui' maa'n ki'n ñir ja'k jiñ xanoop daaka', gu jumai ba' o'nsop ñir ja'k. Na gu' dai jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ña'n bhaan na ba'x maati' ka' na jaroi' bhai' ji aaga' guñ Gi'kora'.

²⁴ Ba' gu jai' mambhix noonbi'ñ gu Jesus am bhaak jamit ja bui gu jai' gook nam pui'p jir noonbi'ñ nam jir jum sipidhim na mit pui' ji' ja kai. ²⁵ Gu' ji nat gu' gu Jesus jotmoda' maap xi ja jumpadak jup ja titda:

—Jax dhui na cham jir am na pim moo ki'n jup bax bhaak na pim jix aagit na pim jir gē'gērkam ka'. Na gu' dhi' ja'p pix ba ji buusan na jax gui' nam cham tu' ka'm ti ñii'ñ, pui' na jax gui' nam jix kakai' ki'n dadarri nam xi' gē'gērkam jum taat ka' ja bui gu ja ja'tkam tuk, sia ji gu' no'm jir miamdaga'n pix, gē'gērkam bam taat ka' am. ²⁶ Gu' aapi'm matgim cham jir am ji na pim moo pui' ja'k jup tu jimda' na jax gui' am. Gu' matgim no' pim moo baabui'x aa' na pim jir gē'gērkam ka', jum aa' ji na pim soi'm duukat ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. ²⁷ Ba' no' pu'ñi aapi'm maadit jix aa' na pim jir gē'gērkam ka', jum aa' na pim pui'm ilhii'ñdha' na jax gui' nam pui' pix tu juanda' nam cham ja namki'ñdha'. ²⁸ Na gu' sia aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', cham tu' gē'kam jiñ ilhii'ñ iñ, na ñich gu' cham tu' pu kai'ñkam bha jii ya' dhi oi'ña'n bhaan nam ba' ya'ñ palhbui'ñdha' gu ja'tkam tu' na pix ki'n. Gu' ja'pji na ñich ja'kbui' kat bha ja palhbuidham ji nañ ja a'mkam mukia' na ba' mi' dñir ba tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara'.

Gu Jesusus na ba ja dudua'ñdha' gook gu ja'tkam nam cham ñiñña ka'

(Mr. 10:46-52; Lk. 18:35-43)

²⁹ Ba' nat pai' dhuuk mi' dhir gamai' ji jii gu Jesusus na pai'r Jerikoo ja bñm gu noonbi'ñ, mui' ja'tkam pix chu'p jum duu mit na mit ba oi. ³⁰ Ba' palhñp gama ja'k nam ba bhñchu', mi' ba daraa am boi jugii'ñ gook gu ja'tkam nam cham ñiñña ka'. Ba' na mit pui' ba ti kai na gu Jesusus mi ja'p jim mui' ja bñm, mui' ji jiñkui mit, jup titda am:

—¡Aapi' jich jaduun nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xich joi'mdai jich chigia'!

³¹ Ba' gu ja'tkam nam mui'p oi'ñchu' gu Jesusus, am jix bhaaktu' am, jup ja titda am nam sap cham ñiokat darka'. Gu' ji na mit gu' gui'x io'm ba xi jii nam gè' ki'n mu jiiñak, jup kai'ch am:

—¡Aapi' jich jaduun nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xich joi'mdai jich chigia'!

³² Ba' gu Jesusus mi' gan ji kikbo, dai na mui' pup ti nii'ñ mu nam pai' dhir bha jiiñak gu ja'tkam gui' nam cham ñiñña ka', ba' xi ja bai nam mu jimia'. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai, jup ja titda:

—¿Tu'ni aa jam duuk jiñ jaaduñ na pim ba' bhañ jiñkui'ñ?

³³ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho nach pui' tii ñhii'ñ dho nap xich dhudua'ñdhai git nach cham ñiñña.

³⁴ Ba' gu Jesusus cham jax ji chi'ñik jix ja joi'mdak jup xi ja dudua'ñdhak, dai nat bhai' pix xi ja daa ja buupui am, pux kiki'p jum duu mit mi' jotmoda'. Mi' dhir ba' dai na mit jai'p ma oi mu ja'k na pai' jim.

21

Gu Jesus na Jerusaleen ba aaya'

(Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Jn. 12 :12-19)

¹ Ba' bhammi amuub ba ai gu Jesus na pai'r Jerusaleen, maa'n kap na pai' pui' ti tii' Betpajee, sonpan gu oidha' gui' nam Oliibus ki'n jup jix mat ka' gu ja'tkam. Ba' ba ja jootos gook gu noonbi'ñ nam tii'milhdhapu' maa'n gu bhuru'x, ² jup ja titda:

—Ea na pim mu jimia' bhammini na pai' pix ji'dilh jir kikcham na pim jiñ chiimilhdhapu' maa'n gu bhuru'x. Mi' moo bulhka' na pim jax ya' dir mu aajidha'. Ba' dai na pim jax xi buplhio'kai bhai' pu tii'mirika', bix sia gu maraa'n. ³ Gu' ba' no' gu' jaroi' ampik ba jam tikka na pim jax dhuñia' gu bhuru'x, ja'p japim tii'da': “Dho gu Gê'kam nat bhach joot. Cham maat ich na tu' mi bhiiñora', ku ba' gu' sap ja'xñi gio ya'p bam aichulhdha' ji.”

⁴ Ba' dhi' pu'ñi ja'k tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch:

⁵ Xi ja aagi'ñ gor gu Sion oi'ñkam na soi' jim duiñchugit bhuru'x cha'm mui' ba jim gu ja gê'kam tuk.

Jir bhi'ññordam gu bhuru'x na bhaan jim.

⁶⁻⁷ Ba' gu noonbi'ñ cham jax ji chi'ik mui'p ma jii mit mu nat pai' ja joot gu Jesus. Ba' pui' ji chu buus na jax ja titda, mi' bulh gu bhuru'x na pai' tu ja aagi'ñ, ba' gui' dai na mit jax buplhio' xi chiimirak jamit binkam gu maraa'n. Ba' mu ja aichdhak bhai' xi ja bakxi mit gu ja kuktun, ba' gu Jesus maa'n bhai' xi dhaibuk gamai' pix chu'm duu bix boi. ⁸ Ba' gu ja'tkam joidham jix bhai' jim

taatugit bii'pi' dir bapoi'dhat ja kookosidhat mi' ja iabuim am boi cha'm gu ja kuktun, nam gu'x io'm mui' mu jiiim nam oi'ñchu' gu Jesusus, gam jai' gu tua jaaja' nam omsaidhat mi' iabuim mi' na pai' jax bhii'jim gu Jesusus. ⁹ Ba' nam pui' xi chu buidhat pix jii'nak bittu am bii'x gui' nam ji'k bii'pi' dir jiiim gio gui' nam gatuuk dir jup jiiim, jup kai'chim am:

—¡Taxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi gu boxii'ñ gu Dabii gui' na bijik ya'r gø'kam kat!

¹⁰ Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk bhammi ba ai gu Jesusus na pai'r Jerusaleen, cham maat am gu bhai' oi'ñkam nar jaroi' dha'. Nai' tiim ti tikka am, jup kai'ch am:

—¿Jaroo chi ba' da' dhi maa'nkam?

¹¹ Ba' jai' dhit jup kai'ch am:

—Dho dhi' dhor di' gu Jesusus gui' na bhaankamu'n tu a'ga gu Dios, gui' na mummy kio Nasareet gui' na mi' bipio' na pai' jax jir Galilea.

Gu Jesusus na ja'k ba ja jootsa' gui' nam bhai' ka tu ga'rada' gø' chiop

(Mr. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Ba' ja'xpix mu ja'k jup ba ai gu Jesusus na pai'r gø' chiop, ba' mi' pix ji ja tii gu ja'tkam nam jix io'm mui' mi'ji tu ga'ra gu bixchu'. Ba' bii'x mi' dhir ja'k ji ja aadi nam ji'k bhai' ka tu ga'ra gio gui' nam bhai' ka tu saba'n, ja ia'lhxichulh gu ja memees gui' nam bhai' bhaan ka tua' gu tuumiñ nam bhai' ja pataaxi'ñ gu ja'tkam ki'n gu jai' tuumiñ, gio ba' gui' nam giokda' bhaan bhai'p ka ja kuup nam bhai' ka ja ga'ra, bii'x jup ja ia'lhxichulh. ¹³ Ba'p ja titda pui' xi ja doodak:

—¿Kux cham maat japim aa nap jum kai'ch gu ñio'ki'ñ guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix: “Dhi chiop nat mi'm kii, mi' dhir jix bhaai' nam bha tuñ a'gi'ñdha' gu ja'tkam soi' jim ilhdhat”? Aapi'm gu' ya ja'p tu'ii' na jax pai' no'm jum jumpa'n gu i'xkum.

¹⁴ Ba' na pui bhai' ka oiri gu Jesus na pai'r gè' chiop, bhai' ba ai mit ji'kchi gu ja'tkam nam cham ñiñña ka' gio ba' jai' gui' nam jix mama'mkulhi' ka', ba' soi' ba titda am na ja dudua'ñdha'. Ba' gui' cham jax ji chi'ik jix ja joi'mdak jup xi ja dudua'ñ, jix kiki' mit jup jum duu. ¹⁵ Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gu ja gè'gèrkam tuk gui' nam bhai' gè' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na mit tii gu Jesus nat ja dudua'ñ gux kako'k kam. Gio gu' gu a'aalh mi' dhir ja'p pix jiiñak jup biit am nam jix bhai'm taat buiñor gu Jesus, jup kai'ch am: “Taxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi gu boxii'ñ gu Dabii gui' na bijik ya'r gè'kam kat.” ¹⁶ Ba'p titda am gu Jesus gu gè'gèrkam jum aa'ndam:

—Ja'p xi ja tii'n nam cham ñiokda' dhi a'aalh. Moo ja'p ja kèè ap pix nam jax kai'ch.

Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho jax gip bua siam jax kai'ch, na gu' pui'm kai'ch gu ñio'ki'ñ guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix na saak siax bhaai' gu a'aalh nam tu daanda' buiñor gu Dios, sia gui' nam ka xio'da'. ¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'ñ mi' na pai' pu'ñim kai'ch?

¹⁷ Ba' daipu' xi ja tiidak gu Jesus mi' dhir pu jii mu ja'k na pai'r Betaania, mi' ba' gan ji chibia.

*Gu iigix na ba gokia' na ñiokdha' gu Jesusus
(Mr. 11:12-14, 20-26)*

¹⁸ Ba' kabuimuk nat giop ba xia', ma jii ip gio gu Jesusus bhammi ja'k gɛ' kiicham. Ba' na gamai' ka jimchu', am jix bhioyim ba tu tatdatu'. ¹⁹ Ba' ba tii na mu ja'p kiiik boi jugii'ñ maa'n gu iigix, ba' mui' ma jii nat tiiyim. Ba' na bha ja'p tii xi ñini'ñ, pu nim maa'n kut tii gu iibhai'ñga'n, ba'p kai'ch:

—Alh moo cham ji'xkat ka iibhai'ñcha' dhi iigix.

Ba' moo jano' nat jax pu tii'n, pu mi' nai' ji gaa gu iigix. ²⁰ Ba' mi' pui' pup tu'ii' am gu noonbi'ñ na mit pui' ji' ti tii, ja'xpix ba' ba tikka am gu Jesusus nat jax dhuukat nai' ji gaa gu iigix nat jax pu tii'n na cham ka iibhai'ñcha', jup titda am:

—Jax chi kut ba' moo jotmoda' nai' ji gaa dhi iigix na pich jax pu tii'n na cham ka iibhai'ñcha'?

²¹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho na bhaan jix maati' ka' na cham tu' daipu' pu'ñix bhaai' na pim pu tu duña' no' pim jix biiñak buiñor guñ Gi'kora', gu' ja'pji sia ji gu'ñi oidha' no' pim jax titda: “Eap ya' dir ja'k jim muni ja'k na pai' gɛ' suu'n gu suudai'”, dho gu' pui' dho ji chu buusnia' no' pim biiix jam jujur ki'n ti jiiigi'ñ na pui' ji chu buusnia' na pim jax ti'ya'. ²² Gu' ba' pu'ñi ip no' pim biiix jam jujur ki'n jix biiñak buiñor guñ Gi'kora', jam makia' dho tu' na pim taanda'.

*Gu Jesusus nam tii ba tikkada' na jax kai'ñkam pui'
tu bua bhai' gɛ' chiop
(Mr. 11:27-33; Lk. 20:1-8)*

²³ Ba' gio mi'p ba ai gu Jesusus na pai'r gɛ' chiop. Ba' na mi' ka tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam, mi' ba ai mit gu ja gɛ'gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ' chiop

ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja gø'gørkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Ba' bhai' ba tikka am, jup titda am:

—¿Jax jap ba' kai'ñkam ya' pu tu bua? ¿Jaroom chianik bham joot nap ya' pu tu duñia' nap ðiilh jax ilhii'ñ?

²⁴⁻²⁵ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Dho ea nañ aañ maa'n jup xi jam tikka' gu tu'x buadam na jax jir jum duukam. ¿Jaroo bha joot saak gu Juan na ja bopkona' gu ja'tkam? ¿Dios aa, ka' ðiilh aa mit chia gu ja'tkam na ja bopkona'? Ea gor xiñ aagi'ñ nañ ba' aañ jup jam aagi'ñdha'.

Ba' gui' dai na mit ba jim ti tikka ðiilh, jup kai'ch am:

—¿Jax jach ja'k tñda'? Na gu' no'ch jax kai'ch nat gu Dios bha joot gu Juan, pui' dho ji chi'ya': “¿Gu' jax ji ku pimit ba' cham mi' pui' jii na jax ti pup tu jam a'gidhimik?” ²⁶ Gio no' chich jax tiip xi chii'n na mit ðiilh chia gu ja'tkam na ja bopkona', bhaakuim dhoch ma'yasai joodai ki'n jich kooda', nam gu' bix pix ti jii'gi'ñ na gu Juan bhaankam tu a'gimik gu Dios.

²⁷ Ba' pui' cham bhaai' nam jax tñda', dai nam jup titda pix:

—Chaam ji nach maat nat jaroi' bha joot gu Juan.

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho bak aañ pui' cham jup jam aagi'ñdha' ku gi nat jaroi' bhañ joot nañ ba' ya' pui' tu bua.

Gu Jesusus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu maa'nkam na mu pai' ja jootsa' gook gu maamra'n nam tu juanpu'

28 Ba' moo mi' dhir ja'pni bhai'p ba ja tikka gu Jesus, jup kai'ch:

—¿Aapi'm jax ilhdhat kəə? Pui' na jax maa'n gu maa'nkam no' gook tu maamar, ba' no' maa'n jax titda: “Ea nap mu jimia' mu gaa tir nap tu juanmira'.” 29 Ba' no' gu' jax kai'ch pix gu maraa'n: “Aañ cham. Aañ moox oo'n. Cham pai' jimiim jiñ ilhii'ñ iñ.” Ba' na pui' xi kai'chimik ja'xpix siamri dikoo ma jii. 30 Gu' ba' gu jumai pui'p ba titda ip, gui' dho gi gu'x bhai'm taatit jup kai'ch ji: “Ea ku gi nañ moo mu jimia'.” Ba' daipu' xi chi'ik pu cham mui' ba ji jii, pu cham ji'xkat dho gu' mu jii mu nat pai' joot gu taata'n.

31 Ba' mi' dhir jup ja titda gu Jesus:

—¿Jax chu'm gu gook jii mu nat pai' joot gu taata'n nam tu juanpu'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gui' nat jax bii'pi' dir pu ti'n dho.

Ba'p ja titda ip gio gu Jesus:

—Dho aapi'm pu'ñip ji buusan na jax gui' nat pu cham jii mu nat pai' joot gu taata'n. Gu' ba' dhi' ja'p jir jum duukam nam bii'pi' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm gə'kam Rooma kam, gio gu u'uub gui' nam jir ganai' pix ka'. Gu' ba' aapi'm cham, sia ku pim pui' ti xi ilhii'ñ na pim aapi'm bii'pi' jimia' git jix dhaam ja'k, 32 na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax ti pup tu jam a'gidhimik gu Juan ja'tkam bopkondam, dai na pimit tu' pix ilh. Gu' gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm gə'kam Rooma kam, sia kum giilhim tiix u'ua'tulhdhix, gio gu u'uub gui' nam jir ganai' pix ka', moo jano' soi' jim ilhdhak mi' pui' jii mit nat jax tu ja a'gi gu Juan. Gu'

aapi'm pu cham mi' pui' jii ji, sia ku pimít tii kai nat jax tu a'ga gio na pimít jax tii nat joidham jix bhai' tu duu.

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tujuandam na mit buam pix tu dooda

(Mr. 12:1-12; Lk. 20:9-19)

³³ Mi' dhir ba' moo ja'pni bhaan ji ua'rgidhak bhai'p ji chu a'ga gu Jesuus, jup ja titda:

—Kani na pim moo jumaip xiñ kaaya' nañ tu' bhaan jup tu jam a'gidha'. Maa'nnim maa'n gu maa'nkam tu darsak gu uubas gio ba' nat tu kuu mi' nat jix juugít tu darai. Mi' dhir ba' moo tu echkai ip mi' na pai'x bhai'n ka' nam ba kii'da', gio ba' nat mi' kii ip maa'n gu tɛb bhi'ñbak na ba' bhai' dhir bhaan daakat nai' ti nii'ñdha' na tu nuuka'nda'.

'Gu' ji na gu' moo ampik jup bar jimdam mik ja'k. Ba' mi' ka xi ja do'ñchok jii'kchi gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda' pu jii ba'. ³⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba bhai gu uubas, mui' ba ja joot gu tujuandam tugi'ñ mu nat pai' ka xi ja do'ñchok gu jai' tujuandam tugi'ñ nam ua'pu' gui' na jii'k bhaan bipio'. ³⁵ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk tii mu ba ai gu tujuandam gui' nat mu ja joot, dai na mit bhai' ji ja da'ngi, ja giiimik am, jai' mit pu ja koi, jai' ba' dai na mit joodai kii'n xi ja ma'yasak gio pui' mijip xi ja joot.

³⁶ Ba' gatuuk jai' mui' tiip ja joot, mui' pa' iam, cham tu' ja'kbui' nat jii'k mu ja joot bii'pi' dir, gu' ji na gu' maa'n na mit jax ja dooda.

³⁷ 'Gu' ba' mikkat na cham ka jai'ch na jaroi' mui' ka jootsa', dai gu maraa'n pix ba bii gui' nax io'm jix dha'da'. Ba' pui' mui'p ma joot jup xi chi'ik: “Dhi' dho gi gu' chi jii'gi'ñdha' am ji, nam gu'x maat

na aañ jir jiñ mar.” ³⁸ Gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus nat pai' dhuuk mu tiip ba ai gu maraa'n. Jup kai'ch am diilh jix dhu'npi'ñ ki'n gu tujuandam: “Dhi' moo bhaan ji chu bi'ya' biix na ji'k tu' ya'x chu jai'ch no't ba muu gu taata'n. Ja'ppi nar am ji nach mu'aa' na ba' aach jich a'm ji chu bi'ya' kapbhai' nat diilh ya' ka ai.” ³⁹ Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit, baas dir ja'p koraar biibhi' mit xi baidhak xi mu'aak.

⁴⁰ ¿Gu' ba' aapi'm jax ilhii'ñ na ja dooda' dhi' dhi tujuandam na mit buam pix tu dooda na pai' dhuuk mi' aaya' gui' nat mi' tu darsak gu uubas?

⁴¹ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu' ja kooda' dho jia, jai' ba' mi' ja iabu' gu tujuandam, nam ba' mi' dhir ba maakidha' gui' na ji'k bhaan bipio'da' na pai' dhuuk bax bhai ka' gu uubas.

⁴² Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch: Gu jodai na mit mai' xi buak gu bhibhi'ñbakchadam, gu' ji nat gu' gio mi'p dai guch Gi'kora' na ba' bhaan darka' gu jai' joodai, na gu' pui' ja'k jix aa', ba' aañ joidham jix bhai'ñ chaat buiñor gu dhi' pui' nat jax tu duu?

⁴³ Ba' aapi'm pu'ñip ji buusan na jax gu bhibhi'ñbakchadam na mit mai' xi buak gu jodai gux kii', ba' cham ji'xkat aaya' pim jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. Dai gui' nam ji'k mi' pui' jiim na jax jix aa' nam ba' jimia' buiñor. ⁴⁴ Ba' aañ ya' pu jam titda na pu ta'tak jup jum duñia' gu jaroi' no't bhaan jutbuk ia dhi' dhix kii' jodai. Piam ku gu'

no't jax dhuukat bhaan gi gu jaroi' no' mi' pai' ka oiri, pu matai dhop jum duña'.

⁴⁵ Ba' tiix dhaagik am gu Jesus gu gø'gø'kam jum aa'ndam, nam gu'x maat na dhi' ja aagit jup kai'ch nat tu a'ga bhaan ji ua'rgidhak gu tujuandam na mit buam pix tu dooda. ⁴⁶ Gu' ji nam gu' moop jix ja iibhi'n gu ja'tkam, nam gu' biix pix jix bhai'x mat ka' na gu Jesus silhkam Dios bhaankamu'n tu a'gada'. Ba' pui' cham ji'xkat jax dhoda mit gu mi' jotmoda'.

22

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu maa'nkam nam tii'mo'

¹ Ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu maa'nkam nam tii'mo', jup ja titda:

² —Ba' na jax ja'k ja a'm ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusan na jax maa'n gu gø'kam no' mu pai' ba xim tii'mom gu maraa'n, ³ na ba ja jootsa' gu tujuandam tugi'n nam ja bai'npu' gu ja'tkam nam tu jugia' gu koi'. Gu' ji na gu' ni ji'x kum cham aa' nam pai' dhuuk mu ja'p pui' tai ba ja titdaim, pui' mit giop ba jii gu tujuandam tugi'n gu gø'kam. ⁴ Ba' gatuuk jai' gio mui' tiip ja joot jup xi ja tiidak: “Ea na pim aapi'm mui'p jimia' na pim ja bai'npu' gu ja'tkam nam ya'ni tu jugia' gu koi'. Ja'p japim ja tiida' na ya' bax chu bhai, na nich gu' tu chia gu tutuur gux dhudua kam nam ja koodai tu jidhoora' gu bakaax.” ⁵ Gu' ji na mit gu' sia cham aa gu ja'tkam nam mu tu koi'po' nam pai' dhuuk mu ja'p pui' tai ba ja titdaim gu tujuandam tugi'n

gu gɛ'kam. Maa'n dai nat mu ja'k ji dhuu na pai' tu ga'mbhar, maa'n ba' mu ja'k jup ji dhuu na pai' tu juanda'. ⁶ Gu jai' ba' dai na mit bhai' ji ja da'ngi gu tujuandam tugi'ñ gu gɛ'kam, ja gíbiimik jamit mi ja'p xi ja koodak. ⁷ Ba' gu gɛ'kam giilhim bhai' ji bhaam na mit ja koi gu tujuandam tugi'ñ. Mu ja joot dho gu' gu sandaarui'x chugi'ñ nam pui'p ja kooda' gui' na mit jup tu dooda, gio nam pup xi ja mimiidha' gu ja ba'bhak. ⁸ Mi' dhir ba' moop ja titda gu jai' tujuandam tugi'ñ: “Dho gu' ya' tii bax chu bhai dho dhi koi', gu' ji na mit gu' cham aa gui' na ñich mui' tii tu ja joochxi nam bha tu koi'po' git. ⁹ Ea na pim aapi'm mui'p jimia' mu ja'p irban gu gɛ' kiicham na pim ja bai'ñpu' gu ja'tkam nam ya'ni tu jugia'. Bix japim bha ja baidhika' na pim ji'k mi ja'p ja tigia'.” ¹⁰ Ba' mui'p ma jii mit gu tujuandam tugi'ñ gu gɛ'kam mu ja'p irban gu gɛ' kiicham, ba' bix ja baidhak jamit na mit ji'k mi ja'p ja tii, sia gui' nam giilhim jix buam tomaat ka' gio gui' nam jir jix bhabhai'kam ka'. Suu'n jamit miji ba'k chir mi' na pai'r koi'cham ka'.

¹¹ 'Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk mi' ba baa gu gɛ'kam, ba tii na maa'n cham pu chu'm ti tii'chu' na jax chu'm tim titi' na ba'x bhaai'n ka' nañ mu bakia' mi' pai' no' pu'ñir koi'cham ka'. ¹² Ba'p titda: “¿Jax japich dhuuk ya baañ jaduun? Nap moo cham pu chu'm ti tii'chu' na jax chu'm tim titi' na ba'x bhaai'n ka' nañ mu bakia' mi' pai' no' pu'ñir koi'cham ka'.” Ba' cham ñiok gui' na mi' pui' titda. ¹³ Ba'p ja titda gu gɛ'kam gui' nam mi' tu bhiijim gu koi': “Ea gor buuprak gu tootna'n gio gu noonbi'ñ mu buañ dhirap dhi maa'nkam mi' na pai' giilhim jix chukgam na tii suakda' na giilhim jix buam jum

aa'nda'." 14 Ba' pu'ñi tiip jix aa' gu Dios nam git mui' ti jii'ñdhai gu ja'tkam mi' pui' jimia' na jax jix aa', gu' ji na gu' ji'k pi'x nam ba'x aa' nam mi' pui' jimia'.

Gu Jesus na pui' ba tida' nar am nam gook kap tu namki'ñdha' gu ja'tkam
(Mr. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

15 Ba' bhaakuk mi' dhir pu jii mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. Ba' ti bix maap xim jumpadak ma tu a'ga mit nam jax dhui mai'chia' git gu Jesus na pu ti'ya' git na jax cham pui' ja'k tu aagix ka' nam ba' pui' ji chi'ji iattulhdhai tu chi'nia' nam mu'aa'. 16 Ba' mui' ti ja joot jamit ji'kchi gu ja ja'tkam tuk ja bim gu Eroodis gu ja'tkam tugi'ñ nam sap tikkapu' gu Jesus, katti sap iam maakam pi'x ti'ya' git na jax cham pui' ja'k tu aagix ka' nam ba' pui' ji chi'ji iattulhdhai tu chi'nia' nam mu'aa'. Ba'p titda am mu ji øk:

—Jiñ jaduñ, aach ti jigi'ñ nap silhkam jup kai'chdha' nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, jir silhkam nap jax ja titdada' na pui' ja'k jix aa' gu Dios, gio na maa'n nap jax ja ilhii'ñ gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. 17 Ba' aach ja'p tu'm bham tikkam jich jaduñ, ¿jir am aa nach namki'ñdha' gux io'm g'kam Rooma kam Seesar tiigim na ji'k aagix nach namki'ñdha', ka' cham aa?

18 Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus nam jax kai'ñkam jup titda, ba'p ja titda:

—¿Jax ku pim ba' moo ja'p ti xiñ mai'chim jiñ jaaduñ? 19 Ea gor maa'n bhañ chaiñbui'ñ gu tumi'ñ gui' na ki'n tum namki'ñ na ji'k aagix nam namki'ñdha' gux io'm g'kam Rooma kam.

Ba' gui' maa'n jup xi bhaidham jamit gu tuumiñ.
 20 Ba' gu Jesusus xi dhaagik mi' xi chigik jup ja titda:
 —¿Jaroo da' dhi' na ya' jupñix bhaan dhi tuumiñ,
 gio na jaroi' mi' ua'ñix na jax chi'?

21 Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gux io'm gɛ'kam Rooma kam dho.

Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—Dho pim xi maakidhat ku gi gux io'm gɛ'kam
 Rooma kam na ji'k bhaan jup bipio'da', gio gu Dios
 japim jup xi maakidhat na ji'k bhaan jup bipio'da'.

22 Ba' pu cham ka ñio mit gui' nam mi' tikka, dai
 nam mi' pui' pup tu'ii' ji'x juugit. Mi' dhir ba' dai
 na mit ba jii cham jax ji chi'ik.

*Gu Jesusus nam ti ba tikkada' gu saduseos nam
 jax ja'k tu ja jimda' gu koi'ñga'n nam pai' dhuuk gio
 mu pai'p ba oipoda'*

(Mr. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

23 Ba' moo jano' mi'p ba ai mit ip gui' nam
 saduseos jum titi'nda', gui' nam cham ti jigil'ndha'
 nam gio mu pai'p ba oipoda' gui' nam ji'k ba ko'iix
 ka' gu ja tutku' am bhaan. Ba' bhai' ba tikka am gu
 Jesusus, jup titda am:

24 —Aach bhai' ma jii jich jaduuiñ na chich bham
 tikkam gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees,
 na sap no't maa'n ba muu gu maa'nkam, no't diilh
 mi' ji bii gu binga'n, no' cham maa'n bhaan tu mar
 kat, jix bhai' na bhai' ji bhaya' gu sipdhi'ñ gui' na
 mia'n oi'ndha' na ba' bhaan ba tu mar ka', na ba'
 ja'p ji buusnia' nar dhi' ka' gu xio'gi'ñ gui' na ba
 mukia'. 25 Gu' ji nam gu' moo ja'pnip tu a'gada'
 gu ja'tkam nam sap mu pai' oi'ñkat xijum gook gu
 ja'tkam daim sispidhim. Sap ba' moo ti ba ti bhina'

kat gui' nar bii'p'i kam, gu' ji nat sap gu' am xi muu, pu cham sap maa'n bhaan tu mar kat gu ubii. Sap ba' gu sipdhi'ñ gui' na mia'n oi'ñ gui' nat ba muu, tiix bhai' ba tiidak gu nuuchixi'ñ. ²⁶ Gu' ji nat sap gu' pui' am jup xi muu, pui' sap cham maa'n jup tiigik jamit gu alhii. Gio gu ti'iraab kam sap pui' tiix bhai'p ba tiidak ip, gu' ji nat sap gu' pui' am jup xi muu. Pu bii'x dho sap koi mit gu xijum gook ti pup bhii'bhii'jimik, pu cham sap jaroi' maadit bhaan tiigik gu alhii. ²⁷ Mikkat sap bii'x am jup xi muu gu ubii. ²⁸ Gu' ba' gu xijum gook gu ja'tkam nam ti pup bhii'bhii'jimik gu ubii, ¿jax chu'm ba' pik gio bhai'p ji bhii'ya' jano' nam pai' dhuuk saak gio mu pai'p ba oipoda' sia ku mit ti ba koi gu ja tutku' am bhaan?

²⁹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho jax dhui na pim gu' cham maat gu pui' na jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, ni na pim jix maat na jax jir g'e'kam na pu tu duña' na jax ilhii'ñdha'. ³⁰ Gu' matgim gui' nam ji'k ko'iim nam gio mu pai'p ba oipoda', cham tu' bhaan ka titi'ñchoka' am ji, na gu' dai ya' dhi oi'ñga'n bhaan nam ba'x aa'nda' nam ti bipna' ka'. Gu' no'm maakam ja'k ba oipo, ja'ppix ba ji buanda' am ji na jax gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii'. ³¹ Gio gu'x bhai'x maati' nam bhai' pai' aajim maa'n kap gui' nam ji'k ko'iim gu ja tutku' am bhaan, na gu' pui'm kai'ch bo gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix bhaan gu u'uan. ¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'ñ? Na ja'pnim kai'ch bo: ³² “Aañ jir di' gu Dios tugi'ñ gu Abraam, gio ba' gu Isaak, gio ba' gu Jakob.” Cham tu' na jax kai'ch: “Aañ jir ja Dios tuk kat”, gu' ja'pji na pui'm kai'ch

ji na pui ja Dios tuk ji. Dhi' bhaan jix maati' nam pui mu pai' oipo dhi' dhi ja'tkam, sia ku mit ba koi gu ja tutku' am bhaan.

³³ Ba' pu cham ka ñio mit bñx gu ja'tkam, dai nam mi' pui' pup tu'ii' na mit pu'ñi kai gu Jesusus, na gu' joidham jix bhai' xi bua na tu a'ga.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na jax chu'm jix io'm jum aa' nañ mi' pui' duiñchu'nda' na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Ba' gu pariseos maap xim jumpadak giop ma tu a'ga mit na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai nat maa'n nat jax ja ma'iich gu Jesusus gu saduseos.

³⁵ Ba' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mu jimik amuub na pai'p tu'ii' gu Jesusus, mi ja'p ji kikkok bhai' ba tikka, gu' na mi' pix tiix mai'chim ku ba'p kai'ch, jup titda:

³⁶ —Jax chu'm pik jix io'm jum aa' nañ mi' pui' duiñchu'nda' na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios?

³⁷ Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho mi' na pai' ja'pnim kai'ch: “Bñx jum jur ki'n jap tu daanda' buiñor guch Gi'kora', gio nap ji'x jup jum taat.” ³⁸ Dhi' ji' ji na bñpi' kat jix io'm jum aa' nap mi' pui' duiñchu'nda'. ³⁹ Gatuuk ba' moo mi' na pai' ja'pnip jum kai'ch: “Jix ja joi'gi'nda' ap bñx gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git, ja'p nap jax xim joi'gi'nda' aap diilh.” ⁴⁰ Na gu' dhi' bñx na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai dhi' pik dhi gok kap nax io'm bhaan tum a'gada', gio gui' nam bijik bhaankam jup tu a'gimik gu Dios, dai dhi' bhaan jup tu ja a'gi'ñdha' am gu ja'tkam.

Gu Jesusus na ba ja tikka' gu pariseos na jaroi'r boxii'ñ guch Xoi'kam

(Mr. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

⁴¹ Ba' nam pui mi' kap tu'iii' gu pariseos, ⁴² ba ja tikka gu Jesusus na sap jaroi'r boxii'ñ guch Xoi'kam, jup ja titda:

—¿Aapi'm jaroo ilhii'ñ jiñ jaaduñ nar boxii'ñ guch Xoi'kam?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho saak gu Dabii dho.

⁴³ Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—¿Gu' jax ji na ba' gu' dñlh gu Dabii nat pui' ja'k jurтуда gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k iim guch Xoi'kam nar gø'kam tugi'ñ? Mi' pai' na tu ua'ñix bhaan gu u'uan na ja'pni kai'ch gu Dabii:

⁴⁴ Jup titda gu Dios guñ gø'kam tuk:

“Ya'ni kii'n ðir jiñ xanoop jap ka xi dhaibu' nañ ka xi ja tulhii'ñchuda' gui' nam xim bhaamki'ñ, nam ba' soi' bam ilhdha' aap jum bui.”

⁴⁵ ¿Gu' ba' jax dhuukat pui' Dabii jir boxii'ñ ji guch Xoi'kam na ba' gu' dñlh gu Dabii pui' ja'k iim nar gø'kam tugi'ñ guch Xoi'kam?

⁴⁶ Ba' pu cham jaroi' ka ñio, dai nam mi' pix pui' pup tu'ii'. Jano' ðir ba' pu cham jaroi' tu' ka tikkada' gu Jesusus, nam gu'x maat na maa'n na jax ja mai'chia'.

23

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' nam buam pix tu jim gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios

(Mr. 12:38-40; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Mi' dhir ba' moop ja titda gu Jesus gu ja'tkam gio gu noonbi'ñ, jup kai'ch:

² —Gui' nam sap pik ba' tii xix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tii'ti'nda', gammiji bhaan tu a'gada' am gu pui' na jax ja'k tu aagix mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees. ³ Ba' aapi'm cham jax ji kai'chit tu' ka'm xi ja niidhat nam jax jam titdada', dai ji na pim gu' cham pui' ja'k jup tu jimda' nam jax ja'k tu jim diilh, na gu' jax ñam xi chi'ji maakam tu buidha' am nam diilh jax ilhii'ñdha'. ⁴ Gilhim jix xijaim ja chianda' am gu ja'tkam nam mi' pui' jimia', sia kum gu' diilh pu cham mi' pui' jiimdat jup kai'chdha', ni palhiip dho moo. ⁵ Ja'p pix ba' dai nam bhaan pix gè'gèrkam jum taat ka' nam sap pik ba' panaas mi' pui' xi jiiim nam xi ja nii'ñdha' gu ja'tkam, gu' pu paa gi mi' pui'p jiiimda' am gu tu' silhkam. Gio na ja ko'raarda' ip nam bha ja'p ja kokobtai' am xi ja buupratu'nda' gu bapket gui' na mi' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, piam bha ja'p ja noonob am. Gio nam tètèb tim ti'ii'ñka' gui' na am tu bhabha'salh ka' gu jajannulh. ⁶ Gio no' mu pai' tum kua', jix aa'nda' am ip nam jix kiki' a'toxkar ta'm xi dharka', gio mu ja'p na pai' jax tum daanda', jix aa'nda' am ip nam biipi' dir xi dharka'. ⁷ Gio nam jix aa'nda' ip nam soi'm duukat ja ñio'ki'ñdha' gu ja'tkam mu ja'p irban gu gè' kiicham, gio nam jix aa'nda' ip nam pui' ja tii'ti'nda' nam jir jix chu mamatdagim.

⁸ 'Ba' aapi'm cham pui' ja'k jup tu jimda' nam jax ja'k tu jim gui'am. Cha'pim jix aa'nda' nam pui' jam tii'ti'nda' gu ja'tkam na pim jir jix chu mamatdagim, na pim gu' aapi'm ja'p ba ji buan na

pim jir jum jajaa'nnim. Ba' maa'n p̄ix jix jai'ch gui' nax dhaam jup tu'ii' na jam buir jix chu matdagim. ⁹ Gio na pim cham jaroi' pui' t̄iti'nda' ya' dhi oi'ñga'n nar jam gi'kora', na gu' maa'n p̄ix jix jai'ch gui' nax dhaam jup tu'ii' nar jam Gi'kora'. ¹⁰ Ni na pim cham pui'm aa'nda' nam git ḡe'ḡerkam jam bia'ka' gu' ja'tkam, na gu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' nañ ba'r jam ḡe'kam tuk. ¹¹ Ba' no' jaroi' aapi'm maadit jix aa' nar ḡe'kam ka', jum aa' nax bhai' ja buada' gu' ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. ¹² Na gu' gu' jaroi' no' dai ḡe'kam jum taat, pu cham tu' dho tu' ki'n ji bi'ya', gu' no' gammiji soi'm ilhii'ñ, dho gi' gu' ḡe'kam ki'n ji bi'ya' ji.

¹³ 'Gu' ba' aapi'm na pim ji'k sap pik ba' tiip xix maat gu' ñio'ki'ñ gu' Dios gio aapi'm na pim pariseos jum t̄iti', cham bhai' tu' jam jimia' na pim gu' cham silhkam ja aagi'ñ gu' ja'tkam nam jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' ja a'm ba' ti' niidhidha' git gu' Dios, ni aapi'm diil dho moo ku pim mi' pui' jiiim, ni na pim cham aa' nam mi' pui' jimia' jai' dhit gu' ja'tkam gui' nam ji'k mi' pui' t̄i xix jimiik.

¹⁴ 'Jam aagi'ñ iñ moo na cham bhai' tu' jam jimia' aapi'm na pim sap pik ba' t̄i xix maat gu' ñio'ki'ñ gu' Dios gio aapi'm na pim pariseos jum t̄iti', na pim gu' ja' ñixi'ñdha' gu' ja' ba' bhak gu' di' dilhdhim u'uub, ba' giilhim mik tu' daanda' pim pui' xi chu bua't na ba' jax dhui cham maati' ka' git na pim tu' jax buada'. Ku ba' gu' kam aaya' ji na pim pai' dhuuk giilhim jum tulhiiña'.

¹⁵ 'Cham bhai' tu' jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' t̄i xix maat gu' ñio'ki'ñ gu' Dios gio aapi'm na pim pariseos jum t̄iti', na pim gu' mu' ja'p nai' jiiimdat ja' chiñiidha' gu' ja'tkam nam mi'

pui' jimia' na pim jax ja'k tu jim aapi'm dñlh. Gu' ba' no't jaroi' maadit mi' pui' ba' jii na pim jax ja' aagi'ñdha', aapi'm jix io'm maakam xi chiñia' na mi' pui' jimda' sia ku jax cham pui' aa' gu Dios, gu' na ba' jax dhui mu ja'k bhñya' na pai' cham tutki gu tai na ba' giilhim jum tulhiiña', cham tu' pui' na jax aapi'm.

16 Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tñti', na pim gu' pui' kai'chdha' na cham jax bua sia kut cham pui' duu gu jaroi' no't pui' xi chi'ñik na gu gø' chiop bhaan jix maati' ka' na pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka' buiñor gu Dios. Gu' sap ba' no' jax kai'ch na gu di'oor gui' na miji jai'ch ka' miji irban dir gu gø' chiop bhaan jix maati' ka' na pui' tu duñia', dhi' dho gi gu' sap pik ba'x io'm jum aa' ji na pui' tu duñia' sia nar jax ka' git. 17 Cham jam jur bia' pim dho jia ku pim ba' pui' kai'chdha', ja'p ji buan japim na pim cham ñiñña. Jax dhui na moox io'm jum aa' gu gø' chiop, cham tu' pix gu di'oor na miji jai'ch ka' irban dir. 18 Gio na pim jup kai'chdha' ip na sap pik ba' cham jax bua no't cham pui' tu duu gu jaroi' jax ña ja'k tu daasa' buiñor gu Dios na pu tu duñia', sia kut gu' pui' xi chi'ñik na bhaan jix maati' ka' git gui' na bhaan bha tum makgixi'ñ gu Dios. Gu' sap ba' no' gu' jax kai'ch na sap pik ba' bhaan jix maati' ka' gui' na ji'k bhaan bipio'da' gu Dios gu tu' gui' na bhai' bitka' bhaan gui' na bha tum makgixi'ñ, na sap pik ba' dho gi gu'x io'm jum aa' ji na pu duñia' sia nar jax ka' git. 19 Ba' aapi'm jiñ jaaduñ na pim ja'p ji buan na pim cham ñiñña, jax dhui nax io'm jum aa' gui'

na bhaan bha tum makgĩrxi'ñ gu Dios, cham tu' pik gui' nam bha makgĩrta'. ²⁰ Na gu' gu jaroi' no't pui' ti na bhaan jix maati' ka' gui' na bhaan tum makgĩrxi'ñ gu Dios na tu' silhkam pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka', cham tu' dai gui' aagit jup kai'chdha' na bhaan bha tum makgĩrxi'ñ, gu' ja'pji bix ji sia na aagit jup kai'chdha' gui' na ji'k tu' bha ti bitka' bhaan. ²¹ Piam gu jaroi' no' jax kai'ch na gu gø' chiop bhaan jix maati' ka' na silhkam pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka' buiñor gu Dios, cham tu' dai gu gø' chiop aagit jup kai'chdha', gu' ja'pji sia bix ji gu Dios gui' na bhaan mi' ti ni'ñdha'. ²² Piam gu jaroi' no' jax kai'ch na gux dhaam bhaan jix maati' ka' na pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka' buiñor gu Dios, sia bix aagit jup kai'chdha' bhammi na pai'r gø'kam gu Dios.

²³ 'Ba' cham bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim sap pik ba' tiix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' cham bix mi' pui' duiñchu' na ji'k jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai gui' na ji'k bhaan bipio'da' gu tu' gu Dios na pim ba' mi' aichdhidha' gø' chiop. Gu' gu jai' bi'iix ji na pim pu duñia', pui' na jax na pim silhkam tu a'gada', gio na pim jix chu joi'gi'nda', gio na pim bix jam jujur ki'n buiñor jix biiñak ka' gu Dios. Dhi' ji' ji na bix jum aa' na pim mi' pui' duiñchu'nda', gio gu jai' na jax tu daaxix ba pui' ip. ²⁴ Ba' aapi'm na pim cham silhkam tu a'gada', jix ñi'ñ japim gu jaroi' no' am jum ua'tulhi'ñ, gu' aapi'm diilh pu cham jum ni'ñdha' na pim giilhim jum ua'tulhi'ñ.

²⁵ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' ti xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio

aapi'm na pim pariseos jum ttiiti', na pim gu' dai daam dir xi ja bopkonat gu jam bapaas gio gu jam jajooxia'. Aapi'm jañ dho jam aagit jup kai'ch na pim giilhim jix u'ua'tulhdhix, na pim gu' tu ja iixi'ñdha' gu ja'tkam gam na pim bix aixim tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁶ Gu' dhi'm aa' ji na pim sia bix irban dir ja'k ja bopkonda' gu jam bapaas na ba' pu'ni ja'k jix kiki' ka' sia daam dir ja'k.

²⁷ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum ttiiti', na pim gu' ja'p ji buan na jax mu nam pai'm yassap gu ja'tkam, na daam dir joidham jix chua ki'n xi mamxidhix ka' na ba'x abhaar ka', gu' irban dir ja'k jix io'm mui' mi chi bitka' ji gu kokkoidha' ja a'oo gam bixchu' gu tu' na cham kiki' na mix chu jai'ch ka'. ²⁸ Ba' aapi'm pu'ni ja'k jup tu jim, panaas ku pim joidham jir jix bhabhai'kam ka' ja bui gu ja'tkam, gu' gu jam jujur am bhaan ni ji'x ji iam kur pui', gio na pim giilhim jix buam tomaat.

²⁹ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum ttiiti', na gu' jam ko'raar na pim jix bhai' tu buada' mi' nam pai' yassap gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, am tu yooxma'nda' pim ji gu' mi' nam pai' jax yassapka' gui' nam ji'k jir jix bhabhai'kam kat. ³⁰ Jup kai'chdha' pim ba' moo: "Jir am kat no'ch git aach jano' bix mi'p oipoda' git na mit pai' dhuuk gu bijik dir kam ja koi dhi' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios. Aach ja a'mkam nokia' git ji nam ba' cham ja kooda' git." ³¹ Gu' ji na gu' sia ku pim

pu'ñi tii kai'ch, jax dhui na gu'x bhai'x maati' na pim aapi'm jir ja bopxi gui' na mit ja koi, ³² gio na pim pui' ja'k tu kuugalhdhim na mit jax ja'k bhai' ji chibgai gu jam bopxi kat nam buam pix tu buada' na jax cham pui' aa'nda' gu Dios.

³³ ¿Jax japim dui ilhii'ñ na pim cham mu ja'k bhiiya' na pai' gammiji cham tutki gu tai na pim mi' pup jum tulhiiñdha' gammiji? Na pim gu' giilhim jix bhaa'mna' ja'p na kooko'. ³⁴ Ba' aañ bhai' ka jam joochxidha' gui' nam bhaankam tu a'gada' gu Dios, gio ba' jai' gui' nam jix chu mamatda' ka', gio ba' jai' gui' nam biix aixim jup jix chu mat ka'. Ba' aapi'm ja da'ngii ja kooda', jai' ba' na pim kukrus ta'm ja sissapai ja kooda' ip pui', gio ba' jai' na pim ja gii'bia' mu ja'p na pai' jax tum daanda', jai' ba' na pim mu ja'p nai' ba ja gaagidha' na pai' jax jidilh i'lhich jir kikcham ka'. ³⁵ Ba' aapi'm jam a'm ji jimia' na ja a'mkam gu jam bopxi kat jam tulhiiñchuda' gu Dios, na ba' pu'ñi ja'k biix tu namkix ka' na mit jik ja koi gui' nam jir jix bhahai'kam kat na bhai' tii ja jootosda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan nam ba' ya ja'p bhaankam tu a'ga'. Mummì dir bhai' ji jam kusbidha' na mit pai' dhuuk mua gu Abeel, mi' juugit na mit pai' dhuuk jup mua gu Sakariiyas maraa'n gu Berekiiyas gui' na mit mi' saa'ñdhan mua na pai' kii'k gui' na bhaan mi chum makgixi'ñ gu Dios, mi' na pai' kii'k gu bhi'ñbak na mi chum daanda'. ³⁶ Jam aagi'ñ iñ moo na aapi'm jam a'm ji jimia' na ja a'mkam gu jam bopxi kat jam tulhiiñchuda' gu Dios aapi'm na pim xib ya' dudua.

Gu Jesus nax buam bam aa'nda' ja a'mkam gu

*Jerusaleen oi'ñkam**(Lk. 13:34-35)*

³⁷ Ba' bhai' joi'mdara' ji ai gu Jesusus ja a'mkam gu Jerusaleen oi'ñkam, jup kai'ch:

—Aapi'm Jerusaleen oi'ñkam na pim ja koo'n gui' na bhai' tii jam joochxi'ñdha' gu Dios nam ba' ya ja'p tu jam a'gidha' bhaankamu'n, gu' ji na pim gu' aapi'm joodai ki'n ma'yasimii mu'aa' gu jaroi' no't pu'ñi chu'm bhai' tii ba ji buus aapi'm jam bui. Ba' aañ tii pup xi jam aa'ñdhimik na jax ja'k jam a'm ba ti niidhidha' git gu Dios, ja'p na jax gu pippilh no' ja bai'ñ gu ja naan nam mu ja'k xi boopoya', gu' ji na pimit gu' diilh cham aa. ³⁸ Ba' aañ ya' pu jam titda na cham ya' ka ti ni'ñdha' gu Dios ya' na pim pai' oi'dha'. ³⁹ Gio nañ gu' aañ jup ba jimia' nañ pai' dhir jup jim, ba' cham pai' kañ chigia' pim. Dai jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' na pim ba' giop bañ chigia', na pim pai' dhuuk jup ti'ya': “Ja'p moo joidham iam na bhai' ba jim gui' nat bhach joochxi guch Gi'kora'.”

24

*Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' nam iara' gu gø' chiop
(Mr. 13:1-2; Lk. 21:5-6)*

¹ Ba' gatuuk na mi' pu'ñi xi chu a'gimik gu Jesusus, ba buus mi' dhir gø' chiop. Ba' nat gamai' ba ji jii, mi ja'p amuub ji øøk jup titda am gu noonbi'ñ na sap joidham jix abhaar gu gø' chiop na jax ja'k tu't bha bhi'ñbakchix. ² Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Jia na joidham jix abhaar na pim jax ba ni'i'ñ? Ku ba' gu' kam aaya' ji na pai' dhuuk am xim iara', pu nip pai' maa'n kap ku tukdhixim bi'ya' dhi joodai, aañ moo ya' pu jam titda.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na jax ba tum buidha' na pai' dhuuk bar mia'n ka' nam t̃imo' dhi oi'ñga'n (Mr. 13:3-23; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

³ Ba' nam mi' pui' xi chu a'gimik, moo silh bhii mit baasi'n dir ja'k oidha' ta'm bhai' nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka' gu ja'tkam. Ba' jimdat bha ja'p ji dhaibu gu Jesusus, ba' gu noonbi'ñ mui' ji ai mit nam diilh jix chikkam, jup titda am:

—¿Paa ba' pik duuk pui' ba jim iara' gu gø' chiop, gio na jax ba tum buidha' na pai' dhuuk bar mia'n ka' nam t̃imo' dhi oi'ñga'n, gio nap pai' dhuuk aap saak gio bhai'p ba jimda'?

⁴⁻⁵ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho gu' dai nam mui' ya' ba aaya' dho gui' nam pui' kai'chidha' nam sap aañ jir gui' ka'. Moo pim cham mi ja kəkəkəda' nam cham jam iatgidha'. Nam gu'p kai'chidha': “Aañ jir di' guch Xoi'kam.” Ba' mui' ja'tkam pui' ja titdaimii ja iatgidha' am.

⁶ Gio ba' na pim pui' ba təkəkəkə' na ba jigialhcha' ya ja'p gio ba' jai' kap, ku ba' gu' aapi'm cham totdon ka' ji. Na gu' dhi' bii'pim aa' na pui' tum duñia' na ba' pik moo bam t̃imo' dhi oi'ñga'n, ku gu' chakuir jano' ka' ji na pai' pik duuk jum t̃imo'.

⁷ Na gu' bii'pi' ka xim kuugalhdha' nam bhai' ji bhaaku' gu gø'gørkam jum aa'ndam ja bii'm gu ja ja'tkam tuk nam ja kokda' gu jai' gø'gørkam gui' nam jumai momkoran ja'k jup tui'ka'. Gio ba' na mui' kap bhio'gi' ba jimia', gio ba' jai' kap na ba joñia' dhi oi'ñga'n. ⁸ Ku ba' gu' dhi' na bhaan pix jix maati' ka' ji na ba miamlhidha' na pai' dhuuk pik tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan.

⁹ Ba' aapi'm na pim ji'k ti jii'gi'ñdha' aañ jiñ bui, jam da'ngii jam ui'ka' am nam jam tulhiiñchuda',

gio ba' nam jam kooda' no'm xi ilhii'ñ, gio ba' nam b̄ix cham jam k̄galhi'ñdha' gu ja'tkam no' pim aañ jiñ bui ti j̄igi'ñ. ¹⁰ Mui' dho gu' cham ka ti j̄igi'ñdha' am jano' aañ jiñ bui na pai' dhuuk pui' tum duñia', dai nam d̄ilh bhai' jim bhab-
 haakuidha', ja kooda' am jai' dhit. ¹¹ Gio ba' nam mui' ya' ba aaya' gui' nam sap pik ba' Dios bhaankamu'n tu a'gidha', ba' mui' ja'tkam ja iat-gidha' am. ¹² Gio nam b̄ix pix gilhim jix buam ba tomaat ka' gu ja'tkam, cham tu' jaroi' kar jix bhai'kam ka' jano'. ¹³ Ku ba' gu' gu jaroi' no' moo cham tu' bhaan jax jim aagit pu ti j̄igi'ñ aañ jiñ bui, cham tu' kam tulhiiña' ji gatuuk, na gu' pu jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ¹⁴ Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga na jax ja'k bhaan ti niidhidha' gu Dios gu jaroi', dhi' b̄ix kap na ji'x oi'ñga'n pui' ba tum a'ga' nam ba' b̄ix kaaya' gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch, na ba' mi' dhir dho gi ba' am xim tiimo' ji dhi oi'ñga'n.

¹⁵ Gio ba' moo ja'pni ja'k jup tum duñia' nat jax tu ua'nak gu Danial gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios nap jum kai'ch na sap jano' na pai' dhuuk pik ba jim tiimo' dhi oi'ñga'n, maa'n ya' ba aaya' gu maa'nkam gilhim jix bhangim, ba' mi'ji ji baaki' gē' chiop pu tu dooda' na jax ilhii'ñdha'. jMoo pim xi chi'ñchokat dhi' pui' na ji'k jax tu ua'ñix na pim ji'k tu jiñkui'ñdha'! ¹⁶ Ba' gui' nam ji'k ya ja'p amuub ka oipoda' na pai' jax jir Judea, jum aa' nam ba ji boi'ñgia' mu ja'p u'xchir na ba' cham jax ja dooda'. ¹⁷ Pui' na jax gu jaroi' no' bhai' pai' ka daa ba'k dhaam, jir am na bhai' dhir timni' pu jiminiñolhia', cham tu' na mijip ka bapkida' ba'k

chir na ba' tu' xi bhiji. ¹⁸ Piam no' jaroi' mu pai' ka oiri gampix, jir am na mi' dhir pu jimiññolhia', cham tu' na tu' jajannulhiññ jai'p ka xi chu ua'rai na ba' pik ba jimiññolhia'. ¹⁹ Ja'p moo joi'mdam jum duñia' am gu u'uub gui' nam a'aalh ki'n cham bhai'm taat ka' jano', gio gui' nam ilhi'ch xio'dam ka tu maamar ka' ba pui' ip. ²⁰ Ba' aañ ya' pu jam titda na pim gammiji tu daanda' buiñor gu Dios, na ba' cham jano' pik pui' tum duñia' na pai' dhuuk jix io'm jix jipiññ ka', piam na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda'. ²¹ Na gu' jano' na pai' dhuuk pui' tum duñia', giilhim jir tulhiiñara' ka' jia, cham tu' pui' na mit jax jum tulhiiñak ba bubua gu jai' jano' dir nat gu Dios jup duu dhi oi'ñga'n ya' juugit, gu' ja'p jix io'm ji na pui' tum duñia' na ba' pik pu bar daipu' ka'. Mi' dhir ba' cham jixkat pai' dhuuk gio pui'p ka tum duñia' gatuuk, na gu' pu bix ba tum kuugalhdha'. ²² Nat gu' moo pu pui' ti ip gu Dios na sap jano' na pai' dhuuk ba ji chum kuugalhdha', cham tu' mik jir tulhiiñara' ka', na gu'x ja joi'gi'n gui' nam jik ti jigiñdha' buiñor, pui' ku ba' cham aa' nam mik ya' oipot giilhim jum tulhiiñdha'. Na gu' no' cham tu daasa' git na jix juugit jir tulhiiñara' ka', pu bix jam dho git ko'ya', na gu' cham jaroi' nakoo' na giilhim jum tulhiiña'.

²³ 'Gu' ba' jano' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na pai' dhuuk tum kuugalhdha', no' jaroi' jax ba jam titda: “Muni ba ai guch Xoi'kam. Maik gor jach kaipu’”, piam no' jax kai'ch: “Muni dhaa guch Xoi'kam”, aapi'm cham jigiñdha', na gu' cham tu' silhkam aañ jir di' ka'. ²⁴ Nam gu' kai'ñkam mui' ka jai'chdhilhia' jia gui' nam sap pik ba' Dios bhaankamu'n jup xi chu a'gidha'. Ba' pui'x bhai'p

xi chu buidha' am gui' na tu'r jix kii'p jum duukam ka', gu' nam jax dhui pi'x ja iatgidha' ji gu ja'tkam, sia ji gu' gui' nam ji'k ti ju'gi'ñdha' aañ jiñ bui, jai' dh'it mu ja'k jup ji ja kaaya' am. ²⁵ Mooñ pu ba jam aagi'ñ xib d'ir na pim ba' moox mat ka'. ²⁶ Piam no' jaroi' jax ba jam titda: “Maik gor jach kaipu' guch Xoi'kam. Muni sap pai' oiri gampix jix chu gak kir”, aapi'm moo cham mi k'ek'eda', na gu' cham tu' silhkam aañ jir di' ka' jia kai'ñkam. Piam no' jax jam titda: “Muni o'ñchix guch Xoi'kam. Maik gor jach kaipu'”, aapi'm moo sia cham mu jimmida', na gu' kai'ñkam cham tu' aañ jir di' ka'. ²⁷ Na gu' aañ nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', ja'p jiñ dhuñia' iñ na jax gu duuk na bi'pgia', na bhammini dh'ir xia'lhbui bhai' pu bh'iy'a', mumm'ini ja'k ji aaya' na pai'r jurnip. Dhi' bhaan jix maati' ka' nañ aañ jir di' ka'. ²⁸ Na gu' na pim jax bax maat bo jia na jax gu nunnui no'm bhai' pai' pi'x xikoolh jiim, na gu' bhai' tu muukix ka'. Ba' aañ pu'ñi ip nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda', dhi' bhaan jix mat ka' pim nañ aañ jir di' ka' no't bhai' ba tim bi'pgi.

Na jax tum duñia' jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam

(Mr. 13:24-37; Lk. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Ba' gatuuk na pai' dhuuk pu'ñi bi'x xi chum tulhiñaimi, nai' ji chukia' gu tanoolh gio gu masaa'n, jix chukgam jup tum duñia'. Gio gu chiichia' na bhai' ji ii'ñxia' bhammi d'ir jix dhaam, gio nax io'm nai' ji gi'ndukia' dhix dhaam. ³⁰ Ba' gu ja'tkam giilhim totdoni bhai' ji susuañia' am.

Mi' dhir ba' dai nam bañ chigia' aañ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora' nañ jix io'm gɛ'kam ki'n bhai' ba jimda' bhammi dir jix dhaam bhaan gu tɪbaa', gio na gɛ' joidham nammi tum tonnichu'nda'. ³¹ Mi' dhir ba' dai na gɛ' ki'n ba tum kuichdha', ba' aañ jotmoda' nai' ja jootsa' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' mu ja'p na ji'x jir oi'ñga'n na ji'x juugit ju' kam tu'ii' dhix dhaam, nam ba' biix maap ja jumpada' gui' nam ji'k ti jügi'ñdha' aañ jiñ bui.

³² 'Ba' dhi ja'p ji buusnia' na jax gu i'ix na pai' dhuuk bhai' ji i'puñia' na joidham piɪ tii'ñgilhidha' gu jaaga'n. Dhi' bhaan jix maati' ka' na bar mia'n ka' na pai' dhuuk ba ji chi'ngia'. Moo pim xi chi'ñchokat dhi' pui' nañ jax jam titda. ³³ Na gu' no' pu'ñi joidham ba tum buim nañ jax ba tu jam a'gi'ñ, dhi' bhaan jix maati' ka' na bar mia'n ka' jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'. ³⁴ Ba' dhi' biix na pui' ka xi chum kuugalhdhai nam ba' mi' dhir am xi ko'ya' biix gu ja'tkam nam ji'k ka duduaka' jano'. ³⁵ Ba' cham ji'xkat jugia' dhiñ ñi'ook, dai dhi oi'ñga'n dho gi gu'm tii'mo' ji gio dhix dhaam.

³⁶ 'Ba' dhi' pui' nañ jax ba tu jam a'gi'ñ, cham maati' na pai' piɪ duuk pui' tum duñia', na gu' dai dñilh guñ Gi'kora' nax maat nat pai' dhuuk tu dai na pui' tu duñia'. Sia gu noonbi'ñ gui' nam jix dhaam Jup tu'iii' pu cham maat am, ni sia aañ nañ jir Maraa'n cham maat iñ, dai gui' dñilh ji na ba'x maat.

³⁷ 'Ba' jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ xib ya' oiri bhaankam

guñ Gi'kora', pu'ñi ja'k jup tum duñia' nat jax tum duu jano' na pai' dhuuk gu Noee ti pup tu ja a'gidhimik gu ja'tkam na tii ja aagi'ñdha' na jax ja dooda' gu Dios, gu' ji na mit gu' cham ji'xkat kai. ³⁸ Dai nam xi chu kua'dat gø'gø'rkam jum taat ka', gio nam jix maik ka', gio nam jum titmodat tu oi'ñchaidha' jano' juugit nat pai' dhuuk tisaa'ñ gu Dios gu suudai', nat pai' dhuuk bha tis gu Noee bhaan gu gø' kanuub gui' nat jup duu. ³⁹ Ni ji'x kum cham pum aagit gu ja'tkam na jax jup tum duñia', na gu' jotmoda' pix nat bhai' ji dhuu'n nam cham pum aa', ba' pu bix koi mit bhai'kuk. Ba' pu'ñip tum duñia' jano' nañ pai' dhuuk aañ gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'. ⁴⁰ Ba' jano' gook gu ja'tkam mu ja'p ka oipoda' am gampix, ba' maa'n am xi baidhai iñ, gu jumai ba' mi' pup oirida'. ⁴¹ Gio ja'p ja'k gook gu u'uub maap jup ka tu tua'da' am, maa'n am jup xi baidhai iñ, gu jumai ba' mi' pup bi'ya'.

⁴² 'Ba' aapi'm gammiji cham kooksit darka', na gu' cham maati' nañ pai' dhuuk bha jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ⁴³ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax gu jaroi' no' moox maat na jax chu'm tukaa' mi bakia' kia'mi'ñ gu ixkum, na gu' ti ni'ñdha' bix chukaa' na tu nuuka'nda' na ba' cham mi' baaki ti iixdha' gu tu' na mi' bia'ka'. ⁴⁴ Ba' pu'ñi ip aapi'm, jum aa' na pim gammiji cham kooksit darka', na gu' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', pu'ñiñ jotmoda' pix ya' ba aaya' na pim pai' dhuuk cham ilhii'ñdha'.

Gu Jesus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n

*gux kii' tujuandam gio ba' maa'n gui' na cham bhai'
tu juanda' ip*

(Lk. 12:41-48)

⁴⁵ 'Ba' gui' na jaroi'r jix kii' tujuandam ka' gio nax chu matda' ka', pui' na jax maa'n gu jax chu'm gɛ'kam no' ampik mu pai' bar jimdam, na mi' ka xi dho'ñchoi maa'n gu tujuandam tugi'ñ na bhaankam mi' ka tu ja maakda' gui' nam mi' pup bi'ya' kia'mi'ñ na ji'x juugit gio mi'p aaya'. ⁴⁶ Ja'p moo joidham jix bhai' tu jimia' gu tujuandam no' mi' pui' tu duiñchu' na jax xi chiani gu gɛ'kam tugi'ñ na pai' dhuuk ba tigia' na gio mi'p ba aaya'. ⁴⁷ Ba' aañ ya' pu jam titda na gu gɛ'kam tugi'ñ joidham jix bhai'm ilhdhai pui' ja'k tu'm ki'n ba daasa' na biix ba tu nuukxi'ñdha' gu tu' na ji'k bia'ka'. ⁴⁸ Gu' ji no' gu' dhi' dhi tujuandam buam pix tomaat na jax cham jir am, no' gu' jax jum aa' na cham ob mi' aaya' gu gɛ'kam tugi'ñ, ⁴⁹ ba' dai na bhai' ji ja gibichpaga' gu jai' tujuandam, gio ba' na bhai' ji maimu' ja biim gu jai' maikkam, gio na xi chu kua'dat na ji'x ilhii'ñdha'. ⁵⁰ Ba' na pai' dhuuk cham pum aa'nda', jotmoda' mi' pix ba kika' gu gɛ'kam tugi'ñ, ⁵¹ dho gu' giilhim tulhiiñchuda' dho, pui' xi chiidai na pui' pix ja'k jup tu jimia' na jax gui' nam cham tu' ka'm ti ni'ñ gu ja'tkam. Ba' giilhim tiix buam jum aa'nda'.

25

*Gu Jesusus na ba tu a'ga' ja a'm ji ua'rgidhai ji'k
mambhiix gu u'uub titiya*

¹ 'Ba' no' ja a'm ba ti niidhim gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusan na jax ji'k mambhiix gu titiya no' mit

xi chi bi'ñdhak mi' pai' dhir gamai' ji jii, no' mit ba namkim maa'n gu biapma' na mi' aaya' na mi'm tii'mo'. ² Ba' jai' ji'k jix chamaam gui' ji' gu titiia ampix pui' cham tu mamatda' ka' am, dai ba' gu jai'x chamaam joidham jup jix chu mamatda' ka' am. ³ Ba' gui' nam cham tu mamatda' ka' gu titiia, cham jai' pup xi bhik jamit gui' nam mi ja toi'dha' gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu' no't am xi juum, pu daipu' gui' na ji'x mi jimchu'. ⁴ Gu' ba' gui' nam ji'k jix chu mamatda' ka' gu titiia, dhi' dho gi gu' jai'p xi chu'aak jamit ji gui' nam mi ja toi'dha' no't ba ji chutki gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu', gio ba' jai' na mi' pu jimchu'. ⁵ Gu' ba' nat gu' cham ob mi'p ji ai gu biapma' gui' na mi'm tii'mo', mi' pui' ma kookoi mit gu titiia nam tii ti nira. ⁶ Nammix io'm iraab tukaa' nat ba' pui' ba tim tii, jup tum kai'ch: “Xib ba' bhai' ba jim gu biapma' gui' na ya'm tii'mo'. Mui' gor xi ñamkibop.” ⁷ Ba' gu titiia jotmoda' na mit jax baapam jix bhai' ba ja duu mit gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu'. ⁸ Ba' gu jai'x chamaam titiia jup ja titda am gui' nam jix chu mamatda' ka' gu titiia: “Alhi'ch japim jich choi'dha' dhi' na ki'n mimiimtu' dhi' nach ki'n ti bi'ñdhatu'. Jaiñ nat gu' ba ji chutki dhi' nach aach ja ua'.” ⁹ Ba'p ja titda am gui' nam jix chu mamatda' ka' gu titiia: “Chaam ji nach jam toi'dha', na gu' ja'p moo diih jich a'm kam aa'. Mu ja'p japim xi chu taañpui na pai' jax jum ga'ra na ba' pu'ñi ja'k biix dhit cham jich a'm jum aa'nda'.” ¹⁰ Ba' na mit mu ja'k ka tu taañim na pai' jax jum ga'rada', mi' ja'k ba ai gu biapma' gui' na mi'm tii'mo'. Ba' gui' nam ji'k mi'p tu'ii' gu titiia, gui' nam jix matda' na mit jax ja'k

duu na ba' cham tutkia' gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu', bñima'n mui' ji baap jamit mu ja'k ba'k chir mi' na pai'r koi'cham ka'. Mi' dhir ba' dai nat jix bhai' bhai' xim kuu gu ki'ñgob. ¹¹ Ba' ja'xpix mi' tii ba ai mit gu titiia gui' na mit tu taañpuk gui' nam mi ja toi'dha' gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu', gu' ji nat gu' pux bhai' bhai' bam kuu gu ki'ñgob. ¿Jax gi dhui mui' ka baapkia' am? Ba' tii mui' ba tu soon am jup xi kai'chit: “¡Xich kupio'ki'ñ jich jaduun kuch aach mui'p xi baapkia'!” ¹² Gu' ji na gu' gui' miji dir jup ja titda: “Jax dhui na gu' cham jax kax bhaai' na pim bha baapkia', na pimit gu' mik dir ba suulh.”

¹³ Ba' aapi'm pu'ñi cham kooksit darka' —jup ja titda gu Jesus—, na pim gu' pu'ñi cham mat ka' nañ pai' dhuuk bha jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'.

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tuumiñ

¹⁴ Mi' dhir ba' ja'pni ja'k gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam bhaan ji ua'rgidhak gu tuumiñ, jup ja titda:

—Gio ba' moo ja'pni ja'k jup ji buusan ip no' ja a'm ti niidhim gu Dios gu ja'tkam na jax maa'n gu maa'nkam no' mik ja'k bar jimdam jumai momkora, no't ja baidhak gu tujuandam tugi'ñ xi ja maakak gu tuumiñ pui' ba ja titda nam ki'n tu juana' na gui' ka jimia'.

¹⁵ Maadit mi' xi maa jix chamaam mambhix jix cha'tmam oo'm gu bapaiñum tuumiñ, gu jumai ba' gook mambhix jix cha'tmam oo'm mi'p xi maa ip, maa'n ba' maa'n mambhix jix cha'tmam oo'm pix maa, na gu' na jax ja ni'ñ nam jax jix

chu jujuanara' b̃ix j̃i'ma'n. ¹⁶ Ba' gui' na mit jix chamaam mambh̃ix jix cha'tmam oo'm maa gu bapaiñum tuumiñ k̃i'n bhai' ji chu jua, ba' ja'kbui' aixim mi' pu buusai' na mit j̃i'k mi' xi dho'ñchidhak, ba'x io'm mui' bap jum duu gu tumñiga'n gui' nat mi' do'ñchidhak. ¹⁷ Gio ba' gui' na mit gook jix chamaam mambh̃ix jix cha'tmam oo'm jup maa, pui' k̃i'n bhai'p ji chu jua ip, ba' ja'kbui' aixkam mi'p buusai' na mit j̃i'k mi' xi dho'ñchidhak. ¹⁸ Gu' ba' gui' na mit maa'n mambh̃ix jix cha'tmam oo'm maa, dai nat xi u'uuk mu ja'p dib̃ir bita' xi chi di'rak m̃ji xi baapai, pu cham dho gu' k̃i'n ji chu jua gu tumñiga'n gu g̃'kam tugi'ñ.

¹⁹ Ba' mikkat jix io'm mui' jurni'ñ k̃i'n gio mi'p ba ai gu ja g̃'kam tuk dhi' dhi tujuandam, ba' giop ba tu ja joochxi nam sap mu ua'tulhi'ñdha' gu tumñiga'n na ba' tu ja'kilhdha' na mit j̃i'k mi' ba buusai' nam k̃i'n tu juan. ²⁰ Ba' moo b̃ipi' mi' ba ai gui' nat jix chamaam mambh̃ix jix cha'tmam oo'm mi' xi dho'ñchidhak gu bapaiñum tuumiñ, ba' mi ja'p ji k̃ikbok jup titda gu g̃'kam tugi'ñ: “P̃in jix chamaam mambh̃ix jix cha'tmam oo'm ya' xiñ dho'ñchidhak japich jia jiñ jaduun. Dho jaña, ja'kbui' aixim jañich pup mui'dhalh na pich j̃i'k ya' xiñ dho'ñchidhak.” ²¹ Ba'p kai'ch gu g̃'kam tugi'ñ: “¡Aa gu' moo ja'p joidham jir jix k̃i' tujuandam ap ji jia! Ea nañ moo g̃'kam k̃i'n jum daasa'. Jabaak bha ja'k ba'k ch̃ir nach ba' maap ya' joidham jix bhai'ch chaat ka'.” ²² Mi' dh̃ir ba' moo mi'p ba ai gu jumai tujuandam tugi'ñ gui' nat gook mambh̃ix jix cha'tmam oo'm mi' xi maakak gu bapaiñum tuumiñ, ba' mi ja'p ji k̃ikbok pui'p ba titda ip gu g̃'kam tugi'ñ, jup kai'ch: “P̃in gook mambh̃ix jix

cha'tmam oo'm ya' xiñ dho'ñchidhak japich jia jiñ jaduun dhi bapaiñum tuumiñ. Dho jaña, ja'kbui' aixim jañich pup mui'dhalh na pich ji'k ya xiñ dho'ñchidhak.” ²³ Ba'p titda gu gɛ'kam tugi'ñ: “¡Aa gu' moo ja'p joidham jir jix ki' tujuandam ap ji jia! Ea nañ moo gɛ'kam ki'n jum daasa'. Jabaak bha ja'k ba'k chir kuch ya'ni maap joidham jix bhai'ch chaat ka'.” ²⁴⁻²⁵ Ba' ja'xpix mi'p ba ai gu jumai tujuandam tugi'ñ gui' nat mambhix jix cha'tmam oo'm pix mi' xi dho'ñchidhak gu bapaiñum tuumiñ, ba' pui' mi ja'p ji kikbok pui'p ba titda gu gɛ'kam tugi'ñ, jup kai'ch: “Ya'ni ba' gum tumñi' jiñ jaduun. Cham jañich moo ki'n ji chu jua, nañ gu' xim iibhi'ñ, nañ gu'x maat nap giilhim jix bhanaa' sia palhix pix tu', pu duña' ap jax no' pich ba ilh, sia kum gu' ti cham pu kai'ch gu ja'tkam. Pui' ku ñich ba' aañ mi ja'p xi chi di'rak dibir ta'm miji xi baapai dhim tumñi' na ba' cham mai' suulhgia'.” ²⁶⁻²⁷ Ba'p titda gu gɛ'kam tugi'ñ na mi' pui' titda: “Dho bak cham jir ki' tujuandam ap aañ nañ pai' jax kai'ch. ¿Moo cham bhai' aa nap muñ dho'ñchidha' git nam pai' mumui'dhalhi'ñ gu tuumiñ, na ba' mi' mui'dhidha' git nap ba' mi' dhir giop xi ua'rai ya' bañ do'ñxidha' git mui' pa' iam? Jaiñ nap gu' moo pui' tix maat nañ pui' giilhim jix bhanaa' sia palhix pix tu', gio nañ pu tu duña' nañ jax ilhii'ñdha', sia kum ti cham pu kai'ch gu ja'tkam.” ²⁸ Ba' pui' xi chi'ik jup ja titda gui' nam mi ja'p jup guguuk: “Ea gor bha boosgi'ñ dhi tuumiñ na mi' dhaa', mu ja'k japim makia' dhi' nat mambhix ja'kbui' aixkam pup mui'dhalh. ²⁹ Na gu' gu jaroi' na pu'ñi joidham jix bhai' tu juanda', nam gu' dai dhi' pix ba ji umuagi'ñdha' gu ja'tkam.

Gu' ji no't gu' gu palhiīp jup jum duukam cham mi' pui' duu no't mīt tī umua', dho dhi' bhaan jam dho cham ka ninīi'ñdha' gu ja'tkam. ³⁰ Gu' ba' dhiñ chujuandam tuk nat cham pu dhuu nañ jax tī ilhdhat, ea gor daagik mu buañ d̄irap mi' na pai' giilhim jix chukgam, mi' na pai' tī suakda' na giilhim jix buam jum aa'nda'."

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na jax ja'k tu ja jimia' gu ja'tkam jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan

³¹ Mi' dhir ba' moo ja'pni bhai'p ji chu ja a'gi ip gio gu Jesusus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Ba' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan ja b̄im gu noonbi'ñ guñ Gi'kora', joidham mīk ja'p tum tonnichu'nda'. Mi' dhir ba' dai nañ bhai' ba daibu' bhai' nañ pai' dhir nai'r ḡekam ka', na pai' joidham jix chu abhaar. ³² Ba' b̄ix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ka' ya' dhi oi'ñga'n bhaan mi' bam jumpada' am aañ jiñ bui, ba' aañ xi ja chiñia' nam jai' dilhkob ja'k xi gu'kuya', ja'p na jax ja'k tu buada' gu bipia'dam no't dilhkob ja'k xi ja sai gu dai kakasnir gio ja'p ja'k ip gu dai kakarbax. ³³ Ba' aañ pu'ñip tu duñia', xi ja chiñia' iñ gui' nam ja'p ji buanda' na jax gu kakasnir nam mi' dhir ja'k xi gu'kuya' k̄i'n dir ja'k mi' nañ pai' daaka', gu' ba' gui' nam ji'k ja'p jup ji buanda' na jax gu kakarbax, mi' dhir ja'k o'nsop dir ja'k jañ jup xi ja chiñia' nam gu'kuya' mi' nañ pai' daaka'. ³⁴ Ba' gui' nam ji'k k̄i'n dir ja'k gu'kuya' jup ja t̄ida' iñ: “Gor ja øø bha ja'k aapi'm nat ji'k jam a'm tī tī guñ Gi'kora'. Ya' pim

ba' oi'ñka' na pai' jax jir gø'kam, ya' na pim pai' pu iimchudhix jano' ðir nat pai' dhuuk jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n. ³⁵ Na pimit gu' joidham jix bhai' dhuu na pimit tuñ onbai' jano' nañ pai' dhuuk ba uamaidhat, gio na pimit jiñ choi' gu suudai' jano' nañ pai' dhuuk ba tonmoidhat, gio na pimit jiñ chibiaptuda nañ mu ja'p ka paxiaraim aapi'm jam bui, ³⁶ gio ba' na pimit tuñ onbai' gu jajannulh jano' nañ pai' dhuuk cham ka bia' nañ tu' ti'ya', gio na pimit muñ chigim jano' nat pai' dhuuk ma tuñ ai gio na mit mañ kuu.” ³⁷ Ba' bix dhi' ji' nam ji'k pu'ñir jix bhabhai'kam ka' jup jiñ chida' am: “¿Paa chi ba' duuk pui' mu pai' tum onbai' chich jich jaduun nap pui' ba uamaidhat, nach gu' moo cham pai' dhuuk mu pai'm niidhat, dai xib na chich ba' ya' bam ti, gio na chich pui'm toi' gu suudai' nap pui' ba tonmoidhat, ³⁸ gio ba' na chich pui'm tibiaptuda nap pui' mu ja'p ka jim aach jich bui, gio ba' na chich pui' tum onbai' gu jajannulh nap cham ka bia' kat nap tu' ti'ya', ³⁹ gio na chich pui' mum tiggim mu pai' nat ma tum ai gio na mit jum kuu?” ⁴⁰ Ba' aañ jup ja tida' ip gio: “Dho gu' aañ gui' ji nañ ja aagit jup kai'ch nam gampai'm ilhii'ñdha' gui' nam jiñ bui ti jigi'ñdha' na pimit pu'ñix bhai' ja duu, pui' kuñ ba'p kai'ch na pimit aañ jix bhai'ñ dhuu. Na gu' dhi' pui' na pimit jax tu duu, dhi' aañ jiñ a'mkam na pimit pui' tu duu.”

⁴¹ 'Gu' ba' gui' nam o'nsop ðir ja'k jup gu'kuya' jup ja tida' iñ ip: “Ba' aapi'm na pim cham tu' ka'm ti niil'ñ, na pim cham tu' joi'gi'n, mu pim jimia' mu na pai' gammiji cham tutki gu tai, mi' na mit pai'p duiñ gu ja'ook na ba' mi'm tulhiiñ' ja bim gu noonbi'ñ jix io'm, ja bim ba' aapi'm na pim cham

tu' ka'm ti ñiñ. ⁴² Na pimit gu' cham tuñ onbai' jano' nañ pai' dhuuk ti ba uamaim, gio na pimit cham jiñ choi' gu suudai' jano' nañ pai' dhuuk ti ba tonmoim, ⁴³ gio na pimit cham jiñ chibiaptuda jano' na ñich pai' dhuuk mu ja'p ti bhii aapi'm jam bui, gio na pimit cham tuñ onbai' gu jajannulh jano' nañ pai' dhuuk cham ka bia' nañ tu' ti'ya', gio na pimit cham muñ chigim jano' nat pai' dhuuk ma tuñ ai gio na mit mañ kuu.” ⁴⁴ Ba' gui' mu dir bha ja'k jup jiñ chida' am ip: “Dho jax dhuip tum onbai'ñdha' ich, nach gu' cham jixkat pai' dhuuk mu pai'm nidhat na jax xib na chich ya' bam ti. Jax gi dhuip tum onbai'ñdha' ich pai' nap duuk mu pai' ti pui' ba uamaim, gio na chich pui' cham jum toi' gu suudai' nap pui' ti ba tonmoim, gio na chich pui' cham jum tibiaptuda nap pui' mu ja'p pai' ti paxiaraim aach jich bui, gio na chich pui' cham jum onbai' gu jajannulh nap pui' cham ka bia' nap tu' ti'ya', gio na chich pui' cham mum tigim nat ma tum ai gio na mit jum kuu?” ⁴⁵ Ba' aañ jup ja tida' ip gio: “Dho gu' aañ gui' ji nañ ja aagit jup kai'ch nam gampai'm ilhii'ñdha' nam aañ jiñ bui ti jigi'ñdha' na pimit cham pu'ñix bhai' ja duu, pui' kuñ ba'p kai'ch na pimit cham bhai'ñ dhuu aañ. Na gu' no' pim pu'ñi jix bhai' ja duñia' git, dhi' pui' ji buusnia' git na pim aañ jiñ a'mkam jix bhai' ja duñia' git.” ⁴⁶ Ba' bix dhi' nam jik pu'ñi buam pix tomaat ka', mu ja'k bhiiya' am na pai' gammiji cham tutki gu tai, mi' nam pai' pup jum tulhiñdha' gammiji. Gu' ba' gui' nam jik jup jir jix bhabhai'kam, mu ja'k jup bhiiya' am nam pai' joidham gammiji jix bhai' bam taat ka'.

26

*Nam ba tu a'ga' gu gɛ'gɛrkam jum aa'ndam nam
jax ja'k duñia' nam dagia' gu Jesusus
(Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

¹ Ba' gatuuk na mi' pu'ñi xi chu a'gimik gu Jesusus
jup ja titda gu noonbi'ñ:

² —Xib moo gook tanoolh pix ba bii na pai'
dhuuk jir piasta ka' bhaan Paaskua ta'm, na
pim jax bax maat jiñ jaaduñ. Ba' aañ nañ xib
bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', ampix jiñ dhagia'
am gui' nam jiñ o'bhagi'ñ, gio ba' nam tu chiñia'
nam jiñ xissapa' kuruus ta'm.

³⁻⁴ Ba' jano' ji' na pui' ji' tu a'ga gu Jesusus,
biix maap bam jumaap jamit gui' nam ji'k
o'bhagi'ñdha', pui' na jax gu ja gɛ'gɛrkam tuk gu
Israel kam ja'tkam, gio ba' gu ja gɛ'gɛrkam tuk ip
gui' nam bhai' gɛ' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel
kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba'
ma tu a'ga mit mi' na pai' daaka' gu Kaipaas gui'
nax io'm jir ja gɛ'kam tuk ka', ba' pui' ja'k maa'n
ñi'look jup duu mit nam jax ja'k duñia' nam dagia'
gu Jesusus, gio nam jax ja'k iattulhdhai tu chiñia'
nam mu'aa'. ⁵ Ku gu'p kai'ch am ip ji nam sap
chakui juanda' jano' na pai' dhuuk jir piasta ka',
na ka xi buusnia' sap nam ba' ba dagia', jup kai'ch
am:

—Dai ji nach gu' chakui juanda' jano' na pai'
dhuuk jir piasta ka'. Na ka xi buusnia' nach ba' ba
dagia', nam ba' cham bhai' ji bhaaku' gu ja'tkam.

*Gu ubii na bhai' ba toi'dha' mo'ran gu Jesusus gui'
na joidham uub
(Mr. 14:3-9; Jn. 12 :1-8)*

⁶ Ba' mu ja'k Betaania daakat jup ba tu kua' gu Jesusus buiñor gu Simoon gui' nam pui' ja'k jup jix mat ka' gu ja'tkam na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n. ⁷ Ba' cham ji'x m̄ikim mi' ba ai maa'n gu ubii ji ua'dat maa'n gu alhi'ch ja'aa na mi jimchu' gui' na joidham uub nax io'm jix dha'ram nam̄ik. Ba' na jax jim xi kupio'kak bhai' xi choi' mo'ran gu Jesusus na mi' daakat ka tu kua'. ⁸ Ba' gu noonbi'ñ am bhaak jam̄it na m̄it pui' ji' t̄i, jup kai'ch am:

—¿Cham jir tu' kub aa dhi' na joidham uub nat ya' ba nua dhi ubii? ⁹ Aixim nat mu ga'rak ja maa gu tuumiñ gui' nam cham bia' nam pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da'.

¹⁰ Gu' ji nat gu' ba ja kai gu Jesusus nam jax kai'ch, ba'p ja t̄tda:

—Cha'pim tu' ki'n juanda' dhiñ jaduun̄, nat gu' dhi'x bhai' ba duu nat bhai' bañ choi' dhi' na joidham uub. ¹¹ Matgim gu' dhi' na pim jaroi' ja aa' nam pui' cham bia' gu tuumiñ na pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da', dhi' gammiji pix ya'x jai'ch ka' am ji aapi'm jam bui. Gu' aañ dai xib ji nañ ya' oiri aapi'm jam bui, nañ gu' aañ bar boi cha'm kam. ¹² Pui' kut ba' bhai' bañ choi' dhiñ jaduun̄ dhi' na joidham uub, na ba' cham xijai ka' nam jiñ yaaspa' nam pai' dhuuk jiñ mu'aa'. ¹³ Ba' aañ tu' silhkam ki'n ya' pu jam t̄tdañ jaaduñ, na pai' dhuuk tum a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook mu ja'p pai', b̄ix jai' mi'p xim a'gada' dhiñ jaduun̄ nat jax tu duu nat bhañ choi' dhi' na joidham uub.

*Gu Juudas na maaxik bax k̄sam ka' gu Jesusus
(Mr. 14:10-11; Lk. 22:3-6)*

14 Ba' maadit gui' nam jir mambhix daman gook noonbi'ñ gu Jesus gu' nam Juudas Iskarioti ki'n jix mat ka' gu ja'tkam, xi mi' nat ja tikkam gu ja gē'gērkam tuk gui' nam bhai' gē' chiop ja palh-bui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, 15 jup ja titda mu ji eek:

—¿Ji'k japim jiñ ñamkidha' no' ñich jam aa'ñ na pai'r am ka' na pim dagia' gu Jesus?

Ba' gui' mi' xi aagi'ñ am nam makia' maa'n oo'm daman mambhix gu bapaiñum tuumiñ jix chooto totbikdam. 16 Ba' jano' dir pix am niidhidha' gu Juudas gu Jesus na pai' ja'k jax jimda' na ba' giop xi ja aa'ñdhara' gu gē'gērkam jum aa'ndam no't mi' pai' ti' na oiri na pai'r am ka' nam dagia'.

Gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam ba tu bhaidha' gu koi' nam ba tu jugia' jurnik ja'k

(Mr. 14:12-25; Lk. 22:7-23; Jn. 13 :21-30; 1Co. 11:23-26)

17 Ba' nat pai' dhuuk kia'pix mui' ba jim bhii na pai' dhuuk jir piasta ka', jano' na pai' dhuuk jum kua'da' gu paan gui' na cham binka' gui' na ki'n jappukar, ba tikka am gu Jesus gu noonbi'ñ na sap pa ja'k jix aa' nam tu bhaidha' gu koi', jup titda am:

—¿Paap ja'k jix aa'ch jaduun nach tu bhaidha' gu koi' nach ba' tu jugia' xib nat kapbhai' ya' bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm?

18 Ba' gui'p ja titda:

—Dho bhai' dho gē' kiicham na pai' kio maa'n gui' nañ jix maat. Ka na pim mu jimia' na pim pu ti'npu' na pim bhai' tu bhaidha' gu koi'. Ja'p japim tiida': “Aach ja'p jich chiidak bhach joot gu Gē'kam nap sap ya' pai' maa'n kap ka taiñbuidha'

gum ba'aak pai' nax chu bhaai'ñ ka' nach sap ba' ya' tu bhaidha' gu koi' na tu jugia' na bha jimda' ja'xñi ja bñim gu noonbi'ñ, nat gu' ya' bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm.”

19 Ba' gui' cham jax ji chi'ñik mui'p ma jii mit na jax ja titda gu Jesus, pui' dho ji chu buus na jax kai'ch. Ba' gui' dai na mit ba tu bhai'ñ gu koi' mi' na mit pai'm taiñbui gu ba'aak.

20 Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk ba jur, mi' ba ai gu Jesus ja bñim gu noonbi'ñ, ba' mi ja'p ji dharaibuk ma tu juu mit. 21 Ba' nam mi' ka tu kua', jup ja titda gu Jesus gu noonbi'ñ:

—Xib dhi tukaa' maadit aapi'm maaxik jiñ kñisa' nam jiñ dhagia' gui' nam jiñ o'bhagi'ñ.

22 Ba' nai' soi' jim duu mit gu noonbi'ñ nat pui' ji' xi ja tñi'n gu Jesus. Ba' gatuuk jix bhai' bhai' ba tikka am na sap jaroi' pik jir di' na maaxik kñisa', jup titda am:

—¿Jaroo chi ba' moo pui' pik maaxik jum kñisa'ñ jaduun? ¿Ka' ba' moo aañi' aa chi?

Gio gu jumai pui'p kai'ch ip:

—¿Ka' moo aañi' aa chi?

Gio gu jai' bñix nam ji'k jir noonbi'ñ maa'n nam jax kai'ch.

23 Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Dho gu' maa'n pix ji gu' na maaxik jiñ kñisa', maadit dhi' nach ji'k maap ti sissi bhaan dhi jooxia'. Dhi'r di' ka' na maaxik jiñ kñisa'. 24 Ku ba' gu' dhi' na mi' pix pui' ba jim ji na jax dhui pix pui' ja'k tum kuugalhdha' na mit jax tu ua'nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios nam aañ jiñ aagit jup kai'chdha' nam saak pu'ñi bañ dhoda' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ

Gí'kora'. Ba' gui' na jaroi' maaxik jiñ kúisa', giilhim jum tulhiiña'. Jir am kat na moo pu cham jai'ch ka' gít na ba' cham pu'ñim ua'tulhdhai bam tulhiiña'.

²⁵ Ba' gu Juudas gui' na maaxik kúisa' gu Jesusus, jai' pui' xi kai'ch nam jax kai'ch gu jai' noonbi'ñ gu Jesusus na sap ba' jax dhui bhaan cham xi maati' ka' gít na tu' jax dhuña', jup titda gu Jesusus:

—¿Ka' moo aañi' aa chi pui' pik maaxik jum kúisa'ñ jaduun'?

Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho aapi' dhor di' nap jax ba kai'ch jiñ jaduun'.

²⁶ Ba' nam pui mi' daraat ka tu kua', jotmoda' nat jax dhaa gu Jesusus maa'n gu paan, xi chu taxchaabgidhak buiñor gu Dios mui' xi ja maa gu noonbi'ñ ta'tak jaisak, jup ja titda:

—Dhi'ñi pim mui'p xi jugia', na gu' dhi'r jiñ chuuku'.

²⁷ Gio ba' moo maa'n mi' dhír ja'p bhai' ji bhii ip gu alhi'ch ja'aa na mi suu'ntu' gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix, ba' pui'p xi chu taxchaabgidhak buiñor gu Dios mu ja'k xi ja maa nam bha i'ya', jup ja titda:

—Dhi'ñi pim mui'p xi i'ya', ²⁸ na gu' dhi'r jiñ ì'ñir na ba' bhaan jix maati' ka' na xib ðir ja'p ja'k maakam ba tu aagix ka' na jax jix aa' guñ Gí'kora', na milhia' guñ ì'ñir na ba' pu'ñi ja'k tu namkix ka' biix gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. ²⁹ Ba' cham pai' dhuuk giop ka i'ya' iñ dhi ja'p tu'm gu uubas baraa', nañ gu' aañ bar boi cha'm kam. Dai jano' nach pai' dhuuk gio maap bap tui'ka'x dhaam ja'k buiñor guñ Gí'kora' nañ ba' giop ba i'ya', ku ba' gu' gux uañ ji gu uubas baraa', cham tu' dhi' ja'p tu'm.

Gu Jesusus na ba aagi'ñdha' gu Peegro na gatuuk pu ti'ya' na cham tu' kaichu'

(Mr. 14:26-31; Lk. 22:31-34; Jn. 13 :36-38)

³⁰ Ba' gatuuk nam mi' xi chu laalagimik buiñor gu Dios, ma jii mit bhammi ja'k oidha' ta'm bhai' nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka' gu ja'tkam.

³¹ Gu' ji na gu' gama ja'k nam ba jii'mchu', jup ja titda gu Jesusus gu noonbi'ñ:

—Ja'xñi tukaa' pu bix ji boi'ñgia' pim nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gui' nam jiñ o'bhagi'ñ nam tu chiñia' nam jiñ mu'aa'. Na gu' pui' ja'k jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pni mui' jim kiksa: “Mu'aa' iñ gu bipia'dam, ba' gu kakasnir nai' pix ta'tak boopoya' am.” ³² Ku ba' gu' aañ nañ pai' dhuuk duadii giop ba bamgia' mi' dhir koi'ñga'n tir, bi'pi' kat mummy ba oirida' iñ ji Galilea na pim ba' aapi'm gatuuk mup ba aaya'.

³³ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—¿Cham aa gu' aañ moo chakui pik jup jim-iññolhia'ñ jaduun? ¿Dai chi dhi jai' jia no'm ji-boi'ñgia'? Aañ dho gi gu' cham ji.

³⁴ Ba'p titda gu Jesusus:

—Pui'p dho kai'ch gu xib, nat gu' chakui tu' jax jum duu. Gu' ja'xñi tukaa' pui' ji na ji chu buus-
nia' nañ jax jam titda, pui' na jax aap na kia'pix
maa'nnim ba jiiñkia' gu takaarui', aap baikim pui'
ba ti'ya' nap cham tu'ñ kaichu'.

³⁵ Gu' ji na gu' xi kiik gu Peegro na pui' kai'ch, jup titda gu Jesusus:

—Aañ dho gi gu' pu ti'ya' dho gi ji nañ jum kaichu'ñ jaduun. Cham jax bua sia ku mit jum bñdak jiñ mua.

Ba' bix sia gu jai' noonbi'ñ pui'p xi kai'ch am.

Gu Jesusus na mi' ji øøji Getsemanii ba tu daanda' buiñor guch Gi'kora'

(Mr. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

³⁶ Ba' mi' pix ji ai mit na pai' Getsemanii ti tiñ. Ba' gu Jesusus jup ja titda gu noonbi'ñ:

—Aapi'm moo ya'ni pix kañ ñirada'ñ jaaduñ. Aañ moo bha'ñi ka jimia' nañ tu daanmira' buiñor guñ Gi'kora'.

³⁷ Ba' gammiji pix chu'm duu dai gu Peegro xi baidhak, gio ba' gu Jakoobo, gio ba' gu Juan. Ba' baasi'n na mit ba ai, bhai' gampai' jim duu gu Jesusus nam bhai' xi niñ gu noonbi'ñ gui' na ja bai'ñchu', panaas kux buam bam aa'. ³⁸ Ba'p ja titda:

—Aañ moo cham pui' ka tu tatda' ji, bax chaat iñ nam jiñ mu'aa'. Ba' aañ pui' ilhi'ñ na pim aapi'm ya' pix jup kañ ñirada', aañ moo bha'ñi ka tu daanmira' buiñor guñ Gi'kora'. Dai na pim moo jai' xi chu daanda' ja'p na jax aañ, cha'pim koksoda'.

³⁹ Ba' palhüip baasi'n iam xi jimik mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kïbok jix io'm xi dhumaartik na dïrap xi chu siisap gu ma'oo'n bhai' ji chu daani buiñor guch Gi'kora', jup kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii', jiñ palhbuidha' ap nam ba' cham jiñ mu'aa' gui' nam jiñ o'bhagi'ñ, na gu' dhi' ja'p ji buusnia' nañ i'ya' gu tu' na giilhim jix xibu'. Ku gu' cham tu' ji na moo pui' tu tui'ka' nañ jax kai'ch aañ, gu' ja'pji nap jax ilhi'ñdha' ji aap jiñ Gi'kora'.

⁴⁰ Ba' daipu' pu'ñi ja'k xi chu daanik ba jii ip gio gu Jesusus mu ja'k nam pai' pup dar gu noonbi'ñ. Ba' nat mu ba ai, kookos am. Ba'p titda gu Peegro:

—¿Moo cham bhaai' aa na pim ti ñi'ñdha' sia ji'x juugit na ñich jam chianik na pim jai' xi chu daanda' ja'p na jax aañ? ⁴¹ Gu' pim ji ti ñi'ñdha' ji, cha'pim koksoda'. Tu daanda' pim na ba' cham jam mai'chia' gu ja'ook. Na pim gu' aapi'm ðiilh tiix aa' jia na pim mi' pui' jiidma' git na jax jix aa' guñ Gi'kora', gu' pi'x ji na pim gu' giilhim jix xijaim ilhii'ñ na pim jum tulhiiña'.

⁴² Ba' daipu' xi ja tiidak gio mu ja'k jup ji dhuu nat ba tu daañim ip gio. Ba' maa'n na jax kai'ch na tu daan na jax bi'pi' dir, jup kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii', jiñ palhbuidha' ap nam ba' cham jiñ mu'aa' gui' nam jiñ o'bhagi'ñ, na gu' dhi' ja'p ji buusnia' nañ i'ya' gu tu' na giilhim jix xibu'. Ku ba' gu' cham tu' ji na moo pui' tu tui'ka' nañ jax kai'ch aañ, gu' ja'ppi nap jax ilhii'ñdha' ji aap jiñ Gi'kora'.

⁴³ Ba' daipu' nat pu'ñi ja'k xi chu daanik giop ba jii mu ja'k nam pai' pup daraa gu noonbi'ñ. Ba' maa'n nam jax kookos nat gio mi'p ba ai, na gu' giilhim jix buam tu tatda' nam jix kookxik. ⁴⁴ Ba' gui' mi' pi'x xi ja tiigik giop ba jii nat ba tu daañim ip gio buiñor gu Dios, ba' maa'n na jax kai'ch nat jax ja'k tu daañimirak bi'pi' dir. ⁴⁵ Mi' dhir ba' giop ba jii mu ja'k na pai' gu noonbi'ñ, ba'p ja titda mu ji eek:

—¿Jir maa'n aa na pim jax kookos? ¿Moo ja'p jix momgon japim aa? Aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', ya' bam ai nam pai' dhuuk jiñ mu'aa' gui' nam cham tu' ka'm ñi'ñ. ⁴⁶ Muni dhir bhai' ba jim mui' ja biim gui' na maaxik jiñ kiisa'. Xi baapmi' gor jach mui' xi ñamkia'.

Gu Jesusus nam daagi ba bhiika'
(Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53; Jn. 18 :2-11)

⁴⁷ Ba' na mi' pui' ka ja titda gu Jesusus gu noonbi'ñ, mi' ba ai gu Juudas gui' na maadit jir di' gu mambhix daman gook gu noonbi'ñ, ji ja baidhat mui' gu ja'tkam kukxir ji chu ua'kat gam u'uux jix kaapak na mit mui' ba daagim gu Jesusus, na mit mu ja joot gu ja gø'gørkam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ja gø'gørkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ⁴⁸ Ba' biipi' dir pu xi ja aa'ñdhak gu Juudas nam baas dir bhai' ka jiiim, jup ja titda:

—Gui' nañ jaroi' mi' xi ñio'kdha', dhi' jir di' ka' gu Jesusus. Moo pim mi' pu dagia', jix bhai' pim buuprai pu bhiika'.

⁴⁹ Ba' pui'm duu ip jia, na jax jim gu Juudas pix jix bhai' kai'chim, jup titda gu Jesusus:

—¡Aach bha ja'k ip jiñ jaduun!

Gio ba' nat mi' xi ñio'ki pui' xi chidak. ⁵⁰ Ba'p titda gu Jesusus:

—¿Pu'ñi ja'k japich maaxik bañ kiñ jaduun?

Ba' gui' na ja bai'ñchu' gu Juudas mi' pu daa mit gu Jesusus.

⁵¹ Ba' maadit gui' nam kaichu' gu Jesusus, jotmoda' nat jax baabu gu kuxiir bhai' pu soñiich naakaran maadit gui' na mit mi' ba daa gu Jesusus, gui' nar tujuandam tugi'ñ ka' gux io'm ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios.

⁵² Gu' ji nat gu' jotmoda' soo'mchulh gu Jesusus, jup titda:

—Pui' pix ka tui'ka'ñ jaduun. Cha'p juanda'. Xi ulhña' ap dhim kuxiir. Na gu' gu jaro'i na pu chu'm ki'n tu kokdada', pu chu'm ki'n jup mu'aa' am jia. ⁵³ ¿Cham maat ap aa na aañ jix bhai' nañ pu tida' git guñ Gi'kora' na bhañ joochxidha' mui' gu noonbi'ñ nam ba'ñ a'mkam tu kokda' git? ⁵⁴ Gu' ji na gu' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhui pix jum kuugalhdha' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam ya ja'p tu a'gimik gu Dios nam aañ jiñ aagit jup kai'chdha' nam saak pu'ñi bañ dhoda'. Pui' kuñ ba'p jum tida nap cham ja juanda' dhi' na mit ya' bañ dhaa.

⁵⁵ Mi' dhir ba' moop ja tida gui' na mit mi' ba daa:

—¿Gu' aapi'm jax ku pim ba' bixchu' kukxir ji chu ua'kat bha ja'k jium gam u'uux jix kaapak? ¿Tu' ixkum jiñ ilhii'ñ japim aa? ¿Moo cham bhaai' aa na pim bhammi puñ dhagia' git gø' chiop nañ moo bhai' pu oirit tu jam a'gi'ñdha' gammiji nabap tanoolh? ⁵⁶ Ku ba' gu' na gu' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhuim kuugalhdha' gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios nam aañ jix aagit jup kai'chdha' na pim saak pu'ñiñ dhaagi tu chiñia' nam jiñ mu'aa'.

Ba' gu noonbi'ñ gu Jesus dñlh mi' xi buak pu jiboi'ññor jamit.

Gu Jesus nam mu ja'k ba aichdha' na pai' tum a'gada'

(Mr. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Ba' mu ba aich jamit gu Jesus mi' na pai' daaka' gu Kaipaas gui' nax io'm jir ja gø'kam tuk

ka' gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' bñx mi'p tu'ii' am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio ba' gu jai' ja gø'gørkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ⁵⁸ Ba' biipi' dir na mit chakui mu aich gu Jesus mu na pai' gu Kaipaas, gatuuk dir jum a'oo'ñchoidhat mui'p jimchu' gu Peegro, na gu'x ja iibhi'ñ nam dagia'. Ba' mi' pix ji ai nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris tugi'ñ gu Kaipaas, na gu' tiix chigim gu Jesus nam jax ba' ba ji dhooda'.

⁵⁹⁻⁶⁰ Ba' biix gu ja gø'gørkam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' gø'gørkam jum aa'ndam nam mi'p tu'ii', bhai' ji chu a'ga mit nam jax ja'k dui tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesus. Gu' ji na mit gu' bñx aixim pix bhai' ji chii, jai' maakam jup kai'ch am, gio jai' maakam ip, nam gu' cham ji'xkat pai' dhuuk niñ'ñ na mu pai' pix jix buam jum duukam jup tu bua gu Jesus. Mui' mi' tiip tu'ii' am ip jai' gui' nam pui' tiip iattulhi'ñ. Mikkat jai' gook mi'p ba ai mit ip gu ja'tkam, pui' mi ja'p gu'kik bhai' tiip ji iattulh jamit, ⁶¹ jup kai'ch am:

—Dho gu' aach mi' pai' pui' køø ji dhi maa'nkam nap kai'ch: “Alh jañ moo iara' dhi gø' chiop ga'n gu Dios, baik tanoolh ki'n jañ ba' moo gio ya'p kisa'.”

⁶² Ba' gu Kaipaas xi kikbok ba tikka gu Jesus, jup titda:

—¿Jax jap ilhdhat ja køø dhi ja'tkam? ¿Jir pui' aa nam jax kai'ch, ka' cham aa?

⁶³ Gu' ji na gu' cham ñiok gu Jesus, mi' pix pu tu'ii'. Ba'p titda ip gio gu Kaipaas:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pum titda buiñor gu Dios nap jich aagi'ñdha' no'p moo silhkam aap jir di' guch Xoi'kam gu Dios gu Maraa'n gui' na saak bha jootsa' gít jix dhaam dir.

⁶⁴ Mi' dho gi gu' mui' ji ñio ji gu Jesus, jup kai'ch:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduñ. Aañ jir di'. Ka na pim moo bañ chigia' gatuuk aañ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora', nañ bhammi sonpan ki'n dir ja'k ba daaka' buiñor gui' na jaroi' bixchu'x chu aichu'n na pu tu duña', gio ba' na pim bañ chigia' ip jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ña'n bhaan gu tibaa'.

⁶⁵ Ba' gu Kaipaas xi saassa gu kutuuna'n na sap ba' bhaan jix maati' ka' na giilhim cham jir am gu pui' nat jax ja'k ti gu Jesus. Jup ja titda ba' gu ja'tkam gui' nam ji'k mi'p tu'ii':

—Dho jaña na jax kai'ch dhi maa'nkam. ¿Jarooch ba'p ka niira na tu aa'nda' na tu' bhaan kuiñcha bia', na chich gu' diilh jich ñaanak ki'n ba kai nat ya' bam ua'tulh buiñor gu Dios? ¿Cham aa gu' giilhim jir ua'tulhdhara' gu dhi' pui' nat jax ja'k ti? ⁶⁶ ¿Ka' cham aar pui'ñ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jir pui' ji matgim, ja'pji na pim mu tu chiña' nam mu mu'aa' dhi maa'nkam, na gu' giilhim bax ua'tulhdhix.

⁶⁷ Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit, jai' mit bhai' ji xixbuidhimi buibsaran, jai' ba' na mit bhai' xi bulhdhak gu jannulh buupuiram bhai' xeegib, ⁶⁸ jup titda am ba' moo:

—Eap xich aagi'ñ na jaroi' bham gib no'p baabui' silhkam aap jir di' guch Xoi'kam gui' na saak Dios bha jootsa' jix dhaam dir.

Gu Peegro na pui' ba t̃'ya' na cham tu' kaichu' gu Jesusus

(Mr. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Jn. 18 :15-18, 25-27)

⁶⁹ Ba' gu Peegro mi' daakat juuka' mi' nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris. Ba' ja'xpix maa'n mi' ba ai gu ubii nar tujuandam tugi'ñ gu Kaipaas, ba' bhai' xi ñiidhimik jup titda:

—Aap dho maadit jir di' jia gui' nam kaichu' gu Jesusus Galilea kam.

⁷⁰ Gu' ji na gu' cham tu aa' gu Peegro, dai nap kai'ch pix:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaduun. Pu cham maat iñ gu jaroi' nap aa'.

⁷¹ Ba' jotmoda' nat jax kikbo gu Peegro mi ja'p bhii, gama ja'k ki'ñgob ji kikbo. Gu ba' na gu' mi ja'p tum oipo jia gu ja'tkam, jumai mi'p ba t̃i na mi' kik. Ba' bhai' xi ñiidhimik jup ja titda gu jai' nam mi ja'p jup oipo:

—Gu'ñi dho bak maadit jup jir di' gui' nam kaichu' gu Jesusus Nasareet kam.

⁷² Gu' ji na gu' maa'n na jax kai'ch gu Peegro, jup kai'ch:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaduun. Aañ diih ji nañ jup oilhim. Pu cham maat iñ gu jaroi' nap aa'.

⁷³ Ba' ja'xpix jup titda am ip jai' gu Peegro gui' nam mi'p tu'ii', jup kai'ch am:

—Aap dho maadit jir di' gui' nam kaichu' gu Jesusus. T̃i' nap ba' moo ja'p pui' tu ñiok nam jax tu ñiok gu mu kam nar pai' kam gui'.

⁷⁴ Gu' ji na gu' xi kik gu Peegro na pui' kai'ch na cham maat gu Jesusus, jup ja titda:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaaduun. Pu cham maat iñ gu jaroi' na pim aa'.

Ba' na mi' pui' ka kai'ch gu Peegro, ba kai gu takaarui' nat maa'n ba jiiñ. ⁷⁵ Ba' jotmoda' bhai' pup ti'ñcho na bak p'in biipi' dir jup titda gu Jesusus: "Kia'pix maa'n ba jiiñkia' gu takaarui' nap aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham tu'ñ kaichu'." Ba' giilhim bhai'x buam ji chu tatdat gu Peegro, baas dir ja'p xi buusnik ma susua.

27

Gu Jesusus nam mu ba aichulhdha' gux kai' Pilaato

(Mr. 15:1; Lk. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ba' buimgidhak nat pai' dhuuk ba xia', biix maap bam jumaap jamit gu ja g'e'g'er kam tuk gui' nam bhai' g'e' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ja g'e'g'er kam tuk gu Israel kam ja'tkam. Ba' pui' ja'k ma tu a'ga mit nam sap tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesusus. ² Ba' ba tu chia mit nam buuphia' gu Jesusus, mi' dhir ba' dai na mit mui' ba baidhak buiñor gux kai' Pilaato gui' na mi'r nobii'ñ gux io'm g'e'kam Rooma kam.

Gu Juudas nax buam jum ilhdhai ba mukia'

³ Ba' gu Juudas gui' nat maaxik kai' gu Jesusus, giilhim jix buam bhai' jim ilh na xi ñii'ñ gu Jesusus na mit ba bhik. Ba' giop xi u'uuk gu bapaiñum tuumiñ jix chooto totbikdam gui' na mit biipi' dir maa, xi mi' nat ja do'ñchidham gu ja g'e'g'er kam tuk gui' nam bhai' g'e' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ja g'e'g'er kam tuk gu Israel kam ja'tkam.

⁴ Ba'p ja titda mu ji e'ek:

—Aañ tak gø'kam ki'n mañ ua'tulh buiñor gu Dios na ñich maaxik jam kix gu Jesus na pim ba' tu chiñia' nam mu'aa', sia ku gu' tii cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam.

Ba' gui'p titda am:

—¿Cham aa gu' dhi' aap diih jir jum kuiñcha, cham tu' aach?

⁵ Ba' gu Juudas mi ja'p xi iabuk gu tuumiñ miji gø' chiop ba jii nat bam sai'chdham mu ja'p gampix, pu muu dho gu'.

⁶ Ba' gu gø'gø'kam jum aa'ndam maap xi jumpadak giop xi u'uuk jamit gu tuumiñ, jup kai'ch am ba':

—Cham kar am nach gio mi'p tu'aa' dhi tuumiñ mi' na pai'm tua'ba na ji'k bhaan bipio' gu Dios, na gu' cham ka ki', na gu' ki'n ba tu namkix gui' nach jaroi' tu chiñia' nam mu'aa'.

⁷ Ba' pui' ja'k maa'n ñi'ook jup duu mit nam sap dibii' ki'n saba'da' mi' na pai' pui' ti tii' Bhi'ñ Kaat, nam sap ba' mi' ja yassapda' gu jai' ja'tkam nam cham jir mi' kam ka' gui' nam mi ja'p ko'da' ja bui. ⁸ Ba' mi' na mit pai' saba'lh gu dibii', Jix f'rma' Dibii' pup ti tii'ti' am gu ja'tkam, sia gu xib maa'n nam jax ti tii'ti'. ⁹ Ba' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhuim kuugalhdha' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Jeremiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch: “Ba' giop xi u'uuk jamit gu bapaiñum tuumiñ gui' na mit tii ja maakak gu Israel kam ja'tkam, ¹⁰ ba' dibii' ki'n saba'lh jamit mi' na pai' pui' ti tii' Bhi'ñ Kaat pui' nat jax jiñ chia guñ Gi'kora'.”

Gu Jesusus nam mu ba aichdha' buiñor gux kai' Pilaato

(Mr. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Jn. 18 :33-38)

¹¹ Ba' mu ba aich jamit gu Jesusus buiñor gux kai' Pilaato gui' na mi'r gø'kam ka'. Ba' bhai' ba tikka gu Jesusus, jup titda:

—¿Aapi' aar di' nap saak jir ja gø'kam tuk gu ya' kam dhi Israel?

Ba'p titda gu Jesusus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduun. Aañ jir di'.

¹² Ba' gu gø'gø'kam jum aa'ndam bñix aixim bhai' ji iattulh jamit gu Jesusus, gu' ji na gu' gui' cham ñiok sia kum jax kai'ch. ¹³ Ba'p titda gu Pilaato:

—¿Jir pui' aa ba' nam jax kai'ch dhi ja'tkam nap ba' moo ja'p cham ñiok?

¹⁴ Gu' ji na gu' sia cham ñiok gu Jesusus. Ba' mi' pu cham maat gu Pilaato na jax dhuñia' na ti xim ga'nga.

Gu Pilaato na ba ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam kuruus ta'm sissapa' gu Jesusus

(Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25; Jn. 18 :38-19:16)

¹⁵ Ba' gu Pilaato jix joi'ñdha' ip na maa'n ba ji dho'ñcho' gui' nam mi kuupka' nabap maa'n oidha' na pai' dhuuk jum aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, jax ñam tu'm jix aa'nda' gu ja'tkam.

¹⁶ Ba' jano' maa'n mi'p kuupka' gu maa'nkam Jesusus Barrabaas tñigim. ¹⁷ Ba' gu Pilaato bhai' ba ja tikka gu ja'tkam gui' nam ji'k mi'x bhaak, jup ja titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ nañ maa'n do'ñcho' dhi' nam ji'k ya' kuup dhi ja'tkam. ¿Jaroo pim jix aa', gui' aa

na Jesus Barrabaas tii', ka' gui' aa jumai na pui'p tii' Jesus gui' nam jich Xoi'kam jup tii'ti'?

18 Ba' gu Pilaato, guch Xoi'kam pik na tiix aagit jup kai'ch na do'ñcho' git, na gu'x bhai'x maat na ja'p pix nam jix bhaamki'ñ na mit ba' mi aichulh, cham tu' na moo gu tu' nat jax dhuu nar jix buam jum duukam.

19 Ba' moo jano' na pui mi' ka daa gu Pilaato mi' na pai'r gø'kam ka', mui' ba tu joochxi gu binga'n nam sap jup tii'da' na cham juanda' gu Jesus, nat gu' sap pui' ti tii'tki tukaa' na cham bhai' tu jimia' no't tu chia nam mu'aa'.

20 Gu' ji na gu' gu gø'gø'kam jum aa'ndam biix pui' ja'k ba ja tii'n jamit gu ja'tkam nam sap gu Jesus Barrabaas tii'gim bhai' ji aaga' na do'ñcho' gu Pilaato na pai' dhuuk gio bhai'p ji ja tikka', dai sap ba' gu Jesus gui' nar jich Xoi'kam tu chiñia' nam mu'aa'. 21 Ba' pui'm duu dho, nat pai' dhuuk gio bhai'p ji ja tikka gu Pilaato, jup ja tii'da:

—¿Gu' jaroo pim bax aa' nañ do'ñcho'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu Barrabaas dho.

22 Ba'p ja tii'da gu Pilaato:

—¿Gu' dhi' gi ba' Jesus nam jich Xoi'kam tii'ti', jax jañ dhuñia'?

Ba' gui'p kai'ch am ip gio:

—Dho nap tu chiñia' dho nam kuruus ta'm siss-apa'.

23 Ba'p kai'ch ip gio gu Pilaato:

—¿Gu' tu' gi moo gø'kam ki'n jix buam jum duukam jax jam duiñ ku pim ba' moo ja'p jup jix bhaamki'ñ?

Gu' ji nam gu' gui' cham tu' kəkəϕ, dai nam jup kai'ch gə' ki'n:

—jTu chian kum mu sissapa' kuruus ta'm!

²⁴ Ba' ba tu joot gu Pilaato nam alhi'ch bhii'ñpu' gu suudai' na ba' ki'n jum ikoimdha' na bhaan jix maati' ka' na cham tu'r kuiñcha'n ka' na tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesusus, jup ja titda ba':

—Aapi'm diilh jir jam kuiñcha ka' nam mu'aa' dhi Jesusus, cham tu' aañ.

²⁵ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho cham jax bua dho sia ku aach jir jich kuiñcha ka' ja biim guch maamar.

²⁶ Ba' ba ja chia gu Pilaato gu sandaarui'x chugi'ñ nam do'ñcho' gu Barrabaas, dai ba' gu Jesusus xi chu chia nam gibiipu' gio nam sissappu' kuruus ta'm.

²⁷ Ba' pui'p tu buim am gu sandaarui'x nat jax ja chia gu Pilaato, ba baidhak jamit gu Jesusus maa'n kap na pai' gə'x chi gi'ir. Ba' biix maap ba ja jumaap jamit gu jai' sandaarui'x gui' nam ji'k miji ja'p jup tu'ii' nam sap ba' tigia' nam jax dhooda' gu Jesusus. ²⁸ Ba' jax ña mit pix bhai' ji buimi, jumai mit ba ti' gu jannulh jix ñakaabma' xi chu kookoxdhak jamit gu diilh jajannulhi'ñ. ²⁹ Gio ba' gu tu'x jo'ii' xi xikoolhkadak jamit bhai' xi dhaax mo'ran ja'p na kuruun, gio ba' maa'n gu oxia mit mi'p xi dhaa'ñchuda nobi'ran. Gio ba' na mit mi ja'p ja o'lhia ki'n xi gu'kik jax ñam pix titda, jup kai'ch am:

—jJa'p moo joidham jix bhai'ch chaat ich na ya'p tu'ii' dhi ja gə'kam tuk gu ya' kam dhi Israel!

³⁰ Gio ba' nam bhai' xi xixbui'ñ pui' xi chitdat, gio nam bha gib mo'ran ki'n gu oxia gui' na mit

mi' xi dhaa'ñchudak. ³¹ Ba' gatuuk nam pu'ñi biix aixim xi buimik giop xi kuañdhak jamit gu jannulh gux ñakaabma', gu diilh jajannulhi'ñ jamit ba' giop xi chi tii'dhak. Mi' dhir ba' dai na mit ba baidhak bhammi ja'k nam pai' sissapa' kuruus ta'm.

*Gu Jesus nam kuruus ta'm ba sissapa'
(Mr. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Jn. 19 :17-27)*

³² Ba' nam gama ja'k ba bai'ñchu' gu Jesus na pai' bar dirap dir mi' gu gø' kiicham, mi' ba ja nam maa'n gu maa'nkam Simoon tiigim nar mu ja'k kam ka' Sireene. Ba' gu sandaarui'x mi' dhir ja'k buak gamai' chia mit na mootika' gu kuruus, nat gu' ba magoo gu Jesus na tii mooto'.

³³ Ba' na mit bhammi ba ai oidha' ta'm bhai' na pai' pui' ti tii' Golgota, na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Kakoi' Mo' Daa, ³⁴ ba' bhai' tii i'chu'n am gu Jesus gu uubas baraa' na sap ba' ki'n cham pik tu taat ka' git nam sissapa', gu' ji nat gu' ba dii nar tu' da', ba' cham bha ii.

³⁵ Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk bhai' xi sissapak bhaan gu kuruus, xim mamai'chik jamit gu sandaarui'x a'lhiok xi chu u'uuk gu jajannulhi'ñ. Pui' ji chu buus nat jax tum ua'nak bijik, nap jum kai'ch: “A'lhiok jamit xi chu u'uuk guñ jajannulh.”

³⁶ Mi' dhir ba' dai nam mi ja'p daraat ba tu nuuka'n nam ba' cham mu aaya' gu ja'tkam. ³⁷ Ba' amuub daam dir ja'p na pai' mo'tik gu Jesus, maa'n bha siis jamit gux komaalhik taa'mla na gø'gø' ki'n bha tu ua'ñix na bhaan jix maati' na jax kai'ñkam bhai' sissap gu Jesus, jup jum kai'ch: “Dhi'ñir di' gu Jesus gui' nar ja gø'kam tuk gu ya' kam dhi Israel.”

³⁸ Ba' gook bixxik dir jup ja sissapa mit gu i'xkum jai' kukrus ta'm, maa'n kii'n dir ja'k, jumai ba' o'nsop dir ja'k. ³⁹ Ba' gui' nam ji'k mi ja'p amuub buan gu ja'tkam, jax ñam pix xi chitdaidhat gu Jesusu, ⁴⁰ jup kai'chdha' am:

—¡Jaña nap jax chu'ii! Nap saak iara' gu gø' chiop, gio nap saak baik tanoolh ki'n gio jumai bhai'p kii'sa'. Eap xi chimiiñ bhai' dhir bhaan dhi kuruus nach xim nii'ñdha' no'p baabui' moo silhkam Dios jir Maraa'n, ka' ba' gu' nap pui' pix kai'chdha'.

⁴¹ Sia ji gu' jai' gu gø'gerkam jum aa'ndam gui' na mit tu chia nam sissapa', jai' pui'p xi chitda am gu Jesusu, jup kai'ch am:

⁴² —¿Gu' ba' moo cham jup bhai' ji jia na diilh bhai' dhir ji chimñia' bhaan dhi kuruus, nat ba' gu' gu jai' ja'tkam jix bhai' ja duu? No' baabui' pui' silhkam jir ja gø'kam tuk gu ya' kam dhi Israel. ⁴³ Na gu'p kai'chdha' na saak Dios jir Maraa'n, nat gu' sap pik ba' bhaan ti tii nar jix kii' maa'nkam. ¿Cham bhaai' aa na bha jimii bhai' dhir ji chibaañdha' gu Dios no' baabui' moo silhkam jix io'm jix dha' na jax ba kai'chdha'?

⁴⁴ Bii'x ji gu' sia jai' pui'p xi chitda am gu i'xkum gui' nam mi' dhir ja'p bixxik dir jup sissap jai' kukrus ta'm.

Gu Jesusu na ba mukia'

(Mr. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ba' nat jix dhaam ba ji dhuu, nai' ji chum tukgamta, pu cham ka tu maax, nammi jix io'm mia ji dhunii'k nat ba' gio bhai'p jix chu maaxir.

⁴⁶ Ba' jotmoda' gø' ki'n ba jiiñ gu Jesusu, jup kai'ch:

—Elii, Elii, ¿lama sabaktani? —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Aapi' Dios jiñ Gi'kora', panaas kup cham jiñ a'm ka ti ñidhim.

⁴⁷ Ba'p kai'ch am jai' dhit gui' na mit kai nam ji'k mi'p tu'ii':

—Kani na tii bai'ñ gu Eliiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

⁴⁸ Ba' maadit jotmoda' xi mii nat bhiiim maa'n gux moik ja'p tu'm na tok, ba' xi ba'nnidhak ki'n gu uubas baraa' gux ji'ik uux cha'm xi buraak kuugaran mui' xi ñamkich chiñi'ran gu Jesus na sap ba' xio'pna' git na ki'n kapup xi dhuatgida' git ji'x juugit. ⁴⁹ Gu' ji na mit gu' xi soo'mchulh gu jai' nam mi'p tu'ii', jup titda am:

—Cha'p juanda'. Ya'ch pix ka ti niirada', ea no't moo ya' ba ji ai gu Eliiyas na tibiaañdha' bhai' dhir bhaan dhi kuruus.

⁵⁰ Ba' gio g'e' ki'n jup xi jiiñkik gu Jesus dho gi ba' nai' ji muu ji. ⁵¹ Ba' gu jannulh gui' na bhai' g'e' chiop se'ka', daam dir mui' pu sar silh irban. Gio ba' nat jix io'm bhai' ji gi'nduki gu oi'ñga'n, jai' pu jaiki gu joodai, ta'tak mi ja'p pup daraa. ⁵² Gio ba' na mit duduadik pu baapam gu koi'ñga'n mi' dhir nam pai' yassapkat gui' na mit ji'k ti jii'gi'ñdhak ba ko'ik buiñor gu Dios. ⁵³ Ba' nat pai' dhuuk duadik giop bam gu Jesus mi' dhir koi'ñga'n tir, maap mui' ji ai mit bhai' g'e' kiicham na pai'r Jerusaleen, ba' mui' ja'tkam ja tii mit.

⁵⁴ Ba' gu ja g'e'kam tuk gu sandaarui'x ja biiim gui' nam maap mi' tu nuuka'n, giilhim bhai' ji chooto'n jamit nat pai' dhuuk bhai' ji gi'nduki gu oi'ñga'n gio na biiix aixim tum bua nam nai' xi chi nii'ñ, ba'p kai'ch am:

—Bak ji gu' moo silhkam Dios jir Maraa'n ji dhich jaduun na chich ya' ba mua.

⁵⁵ Ba' mui' gu u'uub miik pa' gu'kat mui'p ti nii'ñ am, gui' na mit mummy dir Galilea mui' pu oi nam palhbui'ñchu'nda' gu Jesus tu' na pix ki'n, ⁵⁶ na maadit jir di' gu Mariiya Magdaleena, gio ba' gu jumai Mariiya gui' nar di'ii'n gu Jakoobo gio gu Josee, gio ba' gu jumai gui' nar ja naan gu Sebedeo gu maamra'n.

Gu Jesus nam ba yaaspa'

(Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Jn. 19 :38-42)

⁵⁷ Ba' miikkat nat pai' dhuuk ba ji chuk, mi' ba ai maa'n gu maa'nkam nar jix chumñigam ka' Josee tiigim, nar mu ja'k kam ka' Arimatea, na maadit jir di' gui' na pui'p kaichu' gu Jesus. ⁵⁸ Ba' dhi' ji' dhi Josee mui' ma jii buiñor gux kai' Pilaato nat tikkam no' moox bhaai' nam tibiaañhai yaaspa' gu Jesus. Ba' pix cham jax jup ti gux kai' Pilaato na pai' dhuuk pui' ba titda. ⁵⁹ Ba' gu Josee mu jimik ba tibiaañ gu Jesus bhai' dhir bhaan gu kuruus, mi' dhir ba' dai nat ba bhiib ki'n gu gø' jannulh jix dha'ram namkim. ⁶⁰ Mi' dhir ba' dai nat mu ba tikaam gai di'n kir mi' nat pai' kia'pix tu chia nam ti di'ra' jix moik ai' cha'm, nat chakui jaroi' maadit mi'm ja'bsu gu tukga'n. Ba' miji xi chikaak maa'n gø' jodai ki'n bhai' xi kuupak ba jii. ⁶¹ Ba' bix jup jiiim am gu Mariiya Magdaleena gio gu jumai Mariiya, ba' mi' pup daraa am mi' na pai' dhir mu tum bapki mi' na mit pai' ti gu Jesus.

Gu sandaarui'x nam mi' tii tu nuuka'nda' na pai' yaasapka' gu Jesus

62 Ba' buimgidhak na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda', gio mui'p ma jii mit gu gɛ'gɛrkam jum aa'ndam ja b̄im gu pariseos na mit ñio'kdham gux kai' Pilaato, 63-64 jup titda am mu ji ɛɛk:

—Aach moo gio bhai'p ma jii jich jaduun na chich bhai' pui'm tiidam nap ja chiñia' gum sandaarui'x chuk nam mi' ka tu nuuka'nda' mi' nat pai'm ti gu tukga'n gu Jesus gui' na nai' ja iatgi'ñdha' gu ja'tkam, na chich gu' ba ti'ñcho na bak pin jup kai'ch na sap baik tanoolh ki'n duadii giop bamgia' mi' dhir koi'ñga'n tir. Pui' kuch ba'p kai'ch nap ka tu chiñia' nam mi' tu nuuka'nda' sia gu baik tanoolh pix juugit nam ba' cham tukaa' mi' ji ɛɛji gu noonbi'ñ xi bh̄iji gu tukga'n pui' ba ti'ya' nat giop dua. Na gu'x io'm bhai' jim gi'lhda' nam nai' pui' ji ja iatgidha' gu ja'tkam, cham tu' pui' na jax bh̄ipi' dir.

65 Ba' gu Pilaato pix cham jax jup tii, dai nat xi ja chia nam ja baidhai gu sandaarui'x chugi'ñ ja b̄im mu xi chu nuukdapu' mu na pai' yaasap gu Jesus. 66 Ba' gui' dai na mit xi ja baidhak mu jii na mit tu nuukdam. Ba' mu ji ɛɛk jix io'm jix bhai' bhai' xi kuu mit gu ki'ñgob, gio ba' na mit bhai' pup xi matgilh na bhaan jix maati' ka' na cham bhai' na jaroi' mu ja'k bapkada'. Mi' dhir ba' giop ba jii mit pui' xi chu duuk, dai ba' gu sandaarui'x jamit mi' xi ja chianik nam tu nuuka'nda'.

28

Gu Jesus na duadii giop ba bamgia' mi' dhir na pai' ka yaasapka'

(Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ba' na bar jumai buimgidhak nat kia'pix ba ji chu maaxir, nat pai' dhuuk ba buus jano' na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda', nat kia'pix mui' ba jim bhii gu maa'n simaan, mui' ma jii gu Mariiya Magdaleena gio gu jumai Mariiya na mit ba ti tii'gim mu na mit pai' yaas gu Jesus. ² Ba' na mit chakui mu ai, jotmoda' jix io'm bhai' ji chum gi'nduki mi' na mit pai' yaas gu Jesus. Bak gu' gu nobii'n'ñ guch Gi'kora' nat mi' ba ai jix dhaam dir, ba' mui' ji ai mu ja'k na pai'r ki'n'ñgob, ba' daagik ja'p ja'k xi nu'ya gu gē' jodai gui' na ki'n bha kuup, ba' mi ja'p xi chikaak daam dir bhaan bhai' ji dhaibu. ³ Ba' gu buibsa'n jix chua totbikdam jum maaxi'n'ñ ja'p tu'm na jax gu duuk na bipgia', gio ba' gu jajannulhi'n'ñ pui'x chooto ip, ja'p tu'm jum maaxi'n'ñ na jax gu jabook kib. ⁴ Ba' gu sandaarui'x gui' nam mi' ka tu nuuka'n, giilhim jix chooto'n jamit na mit tii' gu nobii'n'ñ guch Gi'kora' nat mi' bam maax, ba' ji gi'bokik mi ja'p nai' ji ia'ri mit, mi ja'p pup biit am na mit ba tu kaam. ⁵ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai gu u'uub mi' na pai' ka yaasapkat gu Jesus, jup ja titda gu nobii'n'ñ guch Gi'kora':

—Cha'pim totdon ka'n jaaduñ. Aañ jix maat jia na pimit gu Jesus bhai' ba gaagam gui' na mit kuruus ta'm sissapa. ⁶ Xib cham tu' ya' kap tu'ii', nat gu' duadik giop bam pui' na jax ba jam titda biipi' dir. Ka gor mijji tii xi chi tii' na cham tu jai'ch mi' na mit pai' ka tikaak. ⁷ Ba' gu xib dai na jam a'm jum aa' na pim xi boopoya' na pim ja aa'n'dhapu' gu noonbi'n'ñ, ja'p japim ja tii'da': “Jup jich chitda gu nobii'n'ñ guch Gi'kora' nat sap duadik giop bam gu Jesus, sap ba' biipi' kat mummi ba oirida' na pai' Galilea dib'ir bhaan bipio', mummi sap ba' tigia'

pim.” Ba' aañ dhi' pu kai'ñkam pix bha jii na ñich bha jam ti'ñchoixdham gu dhi' pu'ñi.

⁸ Ba' gu u'uub jotmoda' na mit jax bubua miñi dir na pai' ka yaaspich gu Jesusus, xi boop jamit na mit ja aa'ñdham gu noonbi'ñ ji gi'bokidhat nam gu' pui'p jix chotdontu', ku gu'x bhai'm taattu' am ji.

⁹ Ba' gamai' gu bix boi nam mui' ka boopo', mi ja'p biipi' dir jim maaxdhak gu Jesusus mui' xi ja ñio'ki. Ba' gui' amuub xi eek mi ja'p ja o'lhia ki'n xi gu'kik mi' xi komkik jamit gu tootna'n bhai' ji chu daani buiñor. ¹⁰ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Cha'pim totdon ka'ñ jaaduñ, nat gu' pu cham tu' jax jum duu. Cha'pim jax jum aagit xi boopoya' na pim pu ja ti'npu' gu jai'ñ jaaduñ gui' nam pui'p jiñ kaichu' nam mu jimia' Galilea nam ba' mummiñ chigia'.

Gu sandaarui'x nam ba ja aagi'ñdha' gu g'e'g'er kam jum aa'ndam nat jax jum duu gu Jesusus

¹¹ Ba' na mit chakui ai gu u'uub mu na mit pai' ja'k ba ja aa'ñdham gu noonbi'ñ gu Jesusus, ji'kchi gu sandaarui'x kia'pix jum titi'ñchok mi' dhir baapmigik xi boop jamit bhammi ja'k g'e' kiicham na mit ja aa'ñdham gu ja g'e'g'er kam tuk gui' nam bhai' g'e' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios.

¹² Ba' gui' mi' dhir jotmoda' xi boop jamit ip na mit ja aa'ñdha' gu jai' ja g'e'g'er kam tuk gu Israel kam ja'tkam. Ba' bix maap xim jumpadak maa'n ñi'ook bap duu mit nam sap mui' tuumiñ ja namkidhai ja soo'mchulhdha' gu sandaarui'x nam cham tu aa'nda' nat giop dua gu Jesusus. ¹³ Ba' pui' ba ja titda am gatuuk, jup kai'ch am:

—Aapi'm moo ja'p ja tii'da' gu ja'tkam na mit dñih gu noonbi'ñ gu Jesus jam ìx gu tukga'n tukaa' na pim pai' dhuuk ka kookos. ¹⁴ Gu' ba' no't jax dhuukat ma maat gux kai' Pilaato gu dhi' pui' nach jax jam titda, aach pu tii'da' na cham tu' aapi'm jir jam kuiñcha na ba' cham jax jam dooda'.

¹⁵ Ba' gu sandaarui'x pui'p tu duu mit nam jax ja titda gu gø'gørkam jum aa'ndam, dai na mit xi gaamuk gu tuumiñ gui' na mit ja maa. Ba' gammiji mi' pui' pup tu daa'ñchu' am gu Israel kam ja'tkam, sia gu xib pui pui' kai'chdha' am nat sap cham tu' giop dua guch Xoi'kam.

Gu Jesus na nai' ba ja jootsa' gu noonbi'ñ nam tu a'gapu' gux bhai'm kai'chdham ñ'ook

(Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesus mui' ma jii mit ip mummì Galilea, maa'n kap na pai'r oidha' ta'm mi' na pai' tu ja aagi'ñ nam tigia'. ¹⁷ Ba' jotmoda' pix mi ja'p bam maax ja bui, ba' gui' mi ja'p ja o'lhia ki'n xi gu'kik bhai' ji chu daani mit buiñor, sia kum gu' jai' cham pik ti jii'gi'ñ no' moo silhkam jir di' gu Jesus ka' ba' gu' cham. ¹⁸ Ba' gu Jesus amuub xi øøk jup ja titda:

—Guñ Gi'kora' gø'kam ki'n jiñ dhai jix dhaam ja'k gio ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ¹⁹ Ba' xib dai na jam a'm jum aa' na pim nai' xi chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam bix kap na ji'x oi'ñga'n nam ti jii'ñdhai aañ jiñ bui mi' pui' jimia' nañ jax jix aa', gio ba' na pim xi ja bopkonidhat bhaankam guñ Gi'kora', gio ba' aañ nañ jir Maraa'n, gio ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ip. ²⁰ Gio ba' na pim xi ja aa'ñdhidhat ip nam tu' ka'm xi niidhat gu pui' na ñich jax ja'k

jam aa'ñ aapi'm na pim mi' pui' jiiimda'. Ba' aañ
gammiji nabap tanoolh jam buip tui'ñgida' siat ba'
am xim tiiimo dhi oi'ñga'n.

**Gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch
xoi'kam
New Testament in Tepehuan, Southeastern
(MX:stp:Tepehuan, Southeastern)**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tepehuan, Southeastern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tepehuán del sureste [stp], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tepehuan, Southeastern

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-05-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

0f8d31b9-5dd5-5a02-bb46-c2fd0a544e81